

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

LETNIK 29 • 2020

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Bernardka Lesjak Skrt

RECI VREČA V NJEJ JE SREČA

Govorni razvoj skozi igro,
izštevanke in pesmice od A do Ž

19,60 €

ISSN 0353-8958
ŠOLSKA KNJIŽNICA
29. letnik
številka 2-3 (105-106)
2020

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik; mag. Mateja Drnovšek Zvonar, Osnovna šola Ljubljana – Polje; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko; Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Gregor Škrlj, Narodna in univerzitetna knjižnica (gostujoči urednik);
urednica založbe: Simona Vozelj; **lektura:** LECTOUR, Matej Horzelenberg s.p.; **prevod izvlečkov v angleščino:** Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **priprava:** Tisk Znidarič d.o.o.; **tisk:** Para d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 570 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojence; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV; **ustanovitelj in izdajatelj:** Zavod Republike

Slovenije za šolstvo; **predstavnik:** dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajknjiznica@zrss.si; **naročila:** Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si.
Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

	Gregor Škrlj	
	Uvodnik.....	2
STROKA IN PRAKSA	Tjaša Medved	
	Sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji v osnovni šoli	3
	Danica Zupančič Pavlič	
	Z Mojco Pokrajculjo v šolsko knjižnico	12
	Barbara Kavčič	
	Branje in šport – KIZ s prvošolci.....	20
	Urša Bajda	
	Mladi prostovoljci programa Evropska solidarnostna enota (ESE) v šolski knjižnici.....	24
	Gregor Škrlj	
	Učenje o zemljevidih s četrtošolci v šolski knjižnici.....	30
	Nina Jamar	
	Pravljice na Glasbeni šoli Jesenice	36
	Urška Peršin Mazi	
	Tujejezični otroci v osnovnošolski knjižnici	43
	Milka Lelas	
	Pravljica kot podpora ob selitvi v drugo državo: »Zajček Zeki v kokošji deželi«	47
	Irena Podjed	
	Branje z ucnim pripomočkom KOBi.....	52
	Jerneja Stoviček	
	Interni šolski projekt, naslovljen Več branja za več znanja.....	55
	Urša Bajda	
	Spodbujanje družinske pismenosti v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč.....	61
	Urška Hlupič Voda	
	»Zelena knjižnica« na Osnovni šoli Mladika.....	69
	Nina Jamar	
	Sodelovanje knjižnice Glasbene šole Jesenice z ustanovami na državni in lokalni ravni	73
	Katarina Jesih Šterbenc	
	Funkcija šolske knjižnice pri načrtovanju medpredmetnega pouka za maturitetni tečaj na Gimnaziji Moste ...	80
	Martina Klemenčič	
	Delo z mladimi uporabniki v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič.....	86
S KNJIŽNIH POLIC	Gregor Škrlj	
	O knjigi Življenja knjig z domačih knjižnih polic	93
	Urška Repinc, Marija Helena Logar	
	Projekt Branje z(a) zabavo 2 – Reading with Ease and Fun 2: priročnik	94
MALI IN VELIKI ODMEVI	Nacionalni mesec skupnega branja 2020.....	95
	Nacionalni medresorski posvet Branje kot vrednota?.....	96

UVODNIK

Gregor Škrlj

Spoštovane bralke in bralci,

nihče ni mogel predvideti situacije, v kateri smo se letos znašli. Leto 2020 si bomo zapomnili po pandemiji, ki je spremenila svet.

12. marca je Slovenija, zaradi naraščanja števila okužb s koronavirusom, na podlagi 7. člena Zakona o nalezljivih boleznih, razglasila epidemijo. Mesec marec je postal prelomnica, mejnik nečesa novega, do sedaj nepoznanega. Življenje se je v trenutku spremenilo, lahko rečemo, da se je vse postavilo na glavo. Zaprle so se javne in zasebne ustanove, podjetja, s tem tudi ves izobraževalni del kot tudi knjižnice. Vsi smo bili soočeni z neko novo obliko realnosti. Posledično se je začasno zaustavilo tudi delo v povezavi z revijo. Kljub čistopisom in pripravljenim datotekam za nadaljnjo izdajo številke revije Šolska knjižnica se je delo v danem trenutku zaustavilo. Mnogi ste me opozorili na objavljeno vabilo na Kulturni bazar v prejšnji številki. Naj obrazložim, da je bilo v prvi številki objavljeno vabilo, ki je bilo na začetku leta 2020 popolnoma relevantno in ustrezno načrtovano, a je vmes posegla pandemija. O poteku in novem datumu je več napisano na spletni strani Kulturnega bazara.

Glede na novo situacijo, s katero smo bili vsi soočeni, verjamem, da smo se naučili veliko novega, na nek način privadili drugačnega življenja in dela od doma. Spremljal sem, kako hitro in uspešno se je veliko število šolskih knjižnic uspešno odzvalo na potrebe dela na daljavo. Kot gobe po dežju so nastajale nove spletne strani, zanimive spletne učilnice, kjer

so nastali čvrsti centri informacij in zbranih gradiv, nalog ter povezav za uporabnike (za učence, dijake, učitelje, starše ...), ki so jih potrebovali. S pomočjo IKT opreme in ustreznih programskih rešitev so se vsi sestanki odvijali v virtualnosti. K dejstvu, da se je izobraževanje lahko preselilo v digitalno obliko in na daljavo, je veliko pripomogla digitalna solidarnost, saj so se mnoga podjetja, ki zagotavljajo informacijsko in komunikacijsko opremo, odzvala ter pomagala z zagotavljanjem svojih storitev brezplačno. Tako se je izkazalo, da skupaj zmoremo več. Zelo pomembno je bilo, da smo si medsebojno pomagali, delili primere dobre prakse, nasvete pri uporabi novih orodij ter se marsikaj naučili.

Pred vami je nova, dvojna številka revije, ki vsebuje veliko primerov dobrih praks, kjer je opisano in prikazano, kaj vse se da izpeljati v šolski knjižnici oz. pri delu z mladimi bralci. Želim si, da vas bodo prebrane vsebine navdušile za nove podvige in ideje pri vašem delu.

Tudi v bodoče vas uredniški odbor vabi, da pošiljate odmeve in prispevke o svojih dosežkih, novostih, izvedenih dejavnostih, o katerih večkrat zasledimo novičke na družbenih omrežjih.

Z upanjem zremo proti prihodnosti in si želimo nazaj naše normalnosti, kot smo jo poznali. Srečno! ●

Sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji v osnovni šoli

Cooperation Between the School Librarian and the Teachers in Primary School

Tjaša Medved

Izveček

Predstavljena je spreminjajoča se vloga šolske knjižnice in pomembnost vloge šolskega knjižničarja za njeno ustrezno integriranje v pouk. Prikazani so načini vključevanja šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalno delo šole, predvsem preko sodelovanja šolskega knjižničarja z učitelji in drugimi strokovnimi delavci šole. Predstavljeni so tudi praktični primeri tovrstnega sodelovanja na Osnovni šoli Rodica. Ugotovljeno je bilo, da obstaja veliko možnosti za sodelovanje, ki prispevajo k razširjenosti uporabe knjižnice in njenih storitev in h kakovosti pouka.

Ključne besede:

sodelovanje, šolske knjižnice, učitelji, osnovne šole, Osnovna šola Rodica

UDK 027.8:37.091.3

Keywords:

cooperation, school libraries, teachers, primary schools, Primary school Rodica

Abstract

The focus of the work is on the changing role of the school library and the important role of the school librarian in its successful integration in school work. The possibilities of cooperation between the school librarian and other teachers were researched. The article presents the example of this type of collaboration at Primary School Rodica, where it was established that the school library offers various possibilities for cooperation, expanding the range of use of the library and its services and adding to the quality of lessons.

1 UVOD

Šolska knjižnica je sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela v šoli in je namenjena vzgojno-izobraževalnemu procesu ter potrebam učencev in delavcev šole, zato je pomembno, da se vključuje v delo na šoli. Pri tem je ključnega pomena sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji, s katerim šolska knjižnica uresničuje to svoje poslanstvo. Opisala bom različne načine, na katere se osnovnošolske knjižnice vključujejo v pedagoško delo na šoli, pri čemer bom največ pozornosti namenila sodelovanju šolskega knjižničarja z učitelji. Predstavila bom tudi, na kakšne načine poteka tovrstno sodelovanje na Osnovni šoli Rodica.

2 OSNOVNOŠOLSKA KNJIŽNICA IN KNJIŽNIČAR

Med glavnimi nalogami šolskega knjižničarja je skrb, da se šolska knjižnica ustrezno vključi v vzgojno-izobraževalni proces.

Osnovnošolska knjižnica je za večino ljudi prva knjižnica, s katero se srečajo in v kateri bi morali spoznati vlogo in pomen knjižnic v sodobni družbi (Žumer, 2004). Zato je zelo pomembno, na kakšen način je organizirano delo v knjižnici in kakšno je vključevanje knjižnic v delo šole ter posledično, kakšen odnos šolski knjižničar vzpostavi s svojimi sodelavci in učenci. Med glavnimi nalogami šolskega knjižničarja je skrb, da se šolska knjižnica ustrezno vključi v vzgojno-izobraževalni proces. Tako je soodgovoren tudi za kakovost tega procesa (Vilar, 2014a).

Pri tem je ključnega pomena strokovna usposobljenost knjižničarja, saj lahko le dobro izobražen in motiviran ter informacijsko pismen knjižničar izpolni to poslanstvo. Knjižničar mora imeti bibliotekarsko in informacijsko znanje (Steinbuch, 2014). Šolski knjižničar namreč ni le izposojevalec gradiv, temveč je informacijski strokovnjak, ki prispeva k užitku bralca in obvladuje gradivo v knjižnici (Fekonja, 2016). Pomembna je tudi ustrezno organizirana in urejena knjižnična zbirka, ki omogoča uporabnikom samostojno izbiro in uporabo knjižničnega gradiva. Knjižničar mora poznati vrste virov in njihove značilnosti. Ker izvaja vzgojno-izobraževalno

delo in učence informacijsko opismenjuje, mora imeti tudi znanje pedagogike, didaktike in metodike poučevanja in učenja, da lahko svoje znanje informacijske pismenosti prenaša na učence. Eno temeljnih poslanstev osnovnošolske knjižnice je, da knjižničar učence motivira in spodbuja k branju, zato mora poznati tudi mladinsko literaturo in druge vire za učence. Pri vsem tem sodeluje z učitelji, zato mora znati predstaviti prednosti uporabe knjižnice in knjižničarja pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju vzgojno-izobraževalnega procesa in pozitivni učinek uporabe knjižnice na učenje učencev (Steinbuch, 2014).

2.1 VLOGA ŠOLSKE KNJIŽNICE IN KNJIŽNIČARJA TER NJEGOVO SODELOVANJE Z UČITELJI

Danes šolske knjižnice niso več le prostor za izposojajo knjig, temveč so informacijski centri. V zadnjem času se je namreč izredno spremenila vloga šolske knjižnice in tudi šolskega knjižničarja. Ta ima pomembno vlogo pri pripravljanju učencev na izzive informacijske dobe, učiteljem pa naj bi pomagal najti nove in izboljšane metode poučevanja in prestrukturiranja urnikov. Postali naj bi dinamični učitelji na področju informacijske in komunikacijske tehnologije. Šolski knjižničar ima tri vloge; je učitelj, sodelavec in strokovnjak, kar pomeni, da je del kolektiva in da mora z drugimi učitelji vzpostaviti dobro sodelovanje (Mrak, 2016).

Knjižničar mora (v sodelovanju z učitelji) poskrbeti za ustrezno integriranje šolske knjižnice v pouk, pri čemer sodeluje (Lorenčič et. al., 1995):

- pri oblikovanju in predlaganju oblik pouka,
- pri pripravljanju in ocenjevanju veljavnosti učnega gradiva,
- pri pripravi pedagoškega kadra in učencev za njegovo uporabo in pri samem izvajanju pouka,
- z učiteljem pri oblikovanju in izvajanju učnih strategij.

Poleg temeljne knjižnične dejavnosti in vodenja ter organiziranja dela knjižnice, velik del nalog šolskega knjižničarja zavzema (biblio)pedagoško delo.

Za vključevanje knjižnice v vzgojno-izobraževalno delo je nujno tudi seznanjanje uporabnikov s ponudbo knjižnice.

Ob tem prispeva tudi k neodvisnemu in uspešnemu učenju učencev ter vpliva na razvoj učencev v samostojne uporabnike knjižničnega gradiva in informacijskih virov.

Poleg temeljne knjižnične dejavnosti in vodenja ter organiziranja dela knjižnice, velik del nalog šolskega knjižničarja zavzema (biblio)pedagoško delo. Pri tem gre za izobraževanje uporabnikov za aktivno in ustvarjalno uporabo knjižnice, knjižničnega gradiva in informacijskih virov in storitev ter razvijanje bralnih spretnosti in bralne kulture. Sem sodi na primer učenje spretnosti uporabe knjižnice, sodelovanje pri učenju raziskovalnih in referenčnih spretnosti, sodelovanje pri navajanju učencev na samostojno (vseživljenjsko) učenje in navajanje učencev na uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije (Vilar, 2014a). Z bibliopedagoško dejavnostjo knjižničar motivira učence za obiskovanje knjižnice in uporabo knjižničnega gradiva. Ti lahko z uporabo knjižnice in njenega gradiva poglobijo in dopolnijo znanje, pridobljeno pri pouku. Šolski knjižničar jim je lahko v pomoč pri iskanju, izboru in vrednotenju literature za branje ter izdelavi seminarskih in drugih nalog, s čimer hkrati razvija še njihovo informacijsko pismenost. Šolska knjižnica igra pomembno vlogo tudi v socializaciji učencev, saj se ti lahko tam srečujejo z vrstniki in učitelji in ob pogovoru ali knjigi preživljajo odmore in proste ure (Ogrizek, 2012). Poleg nalog, povezanih z lastnim (biblio)pedagoškim delom v knjižnici in zunaj nje (na primer pri urah knjižničnega informacijskega znanja), so naloge šolskega knjižničarja tudi strokovno sodelovanje s strokovnimi delavci šole, skrb za seznanjanje kolegov s pomenom informacijskih veščin in informacijske pismenosti za uspešno poučevanje in učenje ter lastno strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje (Vilar, 2014a).

Ena izmed nalog šolskega knjižničarja in pogoj za uspešno obvladovanje nalog v šolski knjižnici je torej sodelovanje z učitelji. Knjižničar nudi učiteljem podporo pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega programa tako, da jih seznani z vrednostjo knjižnice in njenega fonda (Mrak, 2016).

2.2 PROMOCIJA KNJIŽNIČNIH STORITEV

Za vključevanje knjižnice v vzgojno-izobraževalno delo je nujno tudi seznanjanje uporabnikov s ponudbo knjižnice. Potrebno je, da knjižničar promovira njene programe, storitve in usluge, saj se lahko drugi le tako zavedajo vloge knjižnice kot partnerja pri učenju in izvajalca programov, storitev in virov. Prvi korak v tej smeri je predstavitev knjižnice in knjižničnega informacijskega znanja učiteljskemu zboru. Po dogovoru z vodstvom šole knjižničar za strokovne delavce pripravi predstavitev vloge knjižnice in možnosti, ki jih nudi učiteljem za sodelovanje in medpredmetno povezovanje, pri čemer izpostavi koristi za učence, učitelje in knjižničarja. Seznaniti jih je treba tudi s programom Knjižnično informacijsko znanje (v nadaljevanju KIZ). Seveda pa mora najprej knjižničar sam dobro poznati vlogo šolske knjižnice, cilje in vsebine programa KIZ. Poznati mora tudi temeljne cilje in vsebine učnih načrtov predmetov in potencialne možnosti za kroskurikularno oziroma medpredmetno povezovanje s knjižnico. Če knjižničar zaznava težave pri njegovem povezovanju z učitelji, mu pri tem lahko pomaga že njegova pogostejša navzočnost med učitelji, na primer v zbornici, če in kadar je to mogoče. S svojo navzočnostjo lahko doseže večjo povezanost in sprejetost med kolegi, posledično pa to olajša njihovo komunikacijo in sodelovanje (Brilej, 2014).

2.3 NAČINI SODELOVANJA MED ŠOLSKIM KNJIŽNIČARJEM IN UČITELJI

Knjižnica je v šoli prostor, ki učencem in učiteljem ponuja veliko možnosti za raziskovanje, aktivno medpredmetno učenje in pridobivanje novih znanj. Vendar se žal vsi ne zavedajo vseh številnih možnosti, ki jih ponuja. Učitelji so v veliki meri močno obremenjeni s sledenjem učnim načrtom in ciljem ter omejeni z določenim časom za doseg določenega cilja, opredeljenim v letnih delovnih pripravah (Rocek Bregar, 2017).

Učitelji lahko s pomočjo knjižnice in šolskega knjižničarja uresničujejo cilje in vsebine iz učnega načrta svojega predmetnega področja.

Pri spodbujanju branja je zelo pomembno, kakšno gradivo ima knjižnica, pri čemer ni pomembna le količina, temveč tudi kakovost gradiva.

Šolska knjižnica se na različne načine aktivno vključuje v vse vidike vzgojno-izobraževalnega procesa na šoli. Vključuje se s/z (Ogrizek, 2012):

- knjižničnim gradivom, ki ga učitelji in učenci potrebujejo pri pouku,
- medpredmetnim povezovanjem,
- organizacijo in izvajanjem ekskurzij, proslav in kulturnih prireditev ter šolskih projektov,
- interesnimi dejavnostmi (na primer knjižničarski krožek),
- mentorstvom pri bralni znački.

Učiteljem z ustreznim gradivom in storitvami zagotavlja pomoč pri pripravi in izvajanju pouka. Ti lahko s pomočjo knjižnice in šolskega knjižničarja uresničujejo cilje in vsebine iz učnega načrta svojega predmetnega področja.

V zadnjem času se vedno večji poudarek daje povezovanju različnih predmetov in disciplin ter kroskurikularnih tem. To medpredmetno povezovanje nudi v šolah veliko možnosti za povezovanje s šolsko knjižnico oziroma knjižničnim informacijskim znanjem (Steinbuch, 2014). Izvajanje programa KIZ je namreč ključna dejavnost šolske knjižnice pri podpiranju učnega procesa, ki je učinkovitejša, če se ga izvaja kroskurikularno (Brilej, 2014).

Izbor knjižničnega gradiva

Knjižnica s svojo dejavnostjo in gradivom podpira program šole. Z nabavno politiko se načrtuje nabava gradiva za zadovoljitev potreb programa. Knjižnica z ustrežno literaturo skrbi za doseganje programa in zastavljenih ciljev šole (Škrli, 2014).

Tudi pri oblikovanju in organiziranju knjižnične zbirke (tako strokovnega dela za učitelje kot leposlovnega za učence) je pomembno, da knjižničar, ki je strokovnjak za pridobivanje in organizacijo informacij, sodeluje z učitelji, ki so strokovnjaki za svoja predmetna področja, in drugimi strokovnimi delavci ter učenci na šoli. Namen tovrstnega povezovanja

je, da bodo knjižnico in njeno gradivo učitelji uporabljali za poučevanje, učenci pa za učenje (Fekonja, 2016). Učitelji in drugi strokovni delavci imajo namreč možnost dobro pripravljeno knjižnično zbirko uporabiti pri pouku in medpredmetnem povezovanju, pri tem pa je knjižničarjeva naloga tudi, da jih ustrezno informira in spodbuja raznolike možnosti, ki jih knjižnica nudi za tovrstno izvajanje pouka (Vilar, 2014a). Z nabavo ustreznih literature se hkrati zagotovi gradivo za učence in se jih motivira za obiskovanje knjižnice in branje. Pri spodbujanju branja je namreč zelo pomembno, kakšno gradivo ima knjižnica, pri čemer ni pomembna le količina, temveč tudi kakovost gradiva. Knjižničar skupaj z učitelji izbira in naroča kakovostno knjižnično gradivo, ki mora zadovoljiti interese uporabnikov in pokrivati vsa predmetna področja (Fekonja, 2004).

Spodbujanje bralnih navad in bralne kulture

Ob knjižnični vzgoji, ki učence usposablja v samostojne uporabnike (šolske) knjižnice in knjižničnega gradiva, je pomembna tudi vloga knjižnice pri knjižni vzgoji, saj je ta temeljni motivacijski faktor za spodbujanje branja (Novljan, 1996). Šolska knjižnica je kot učno in informacijsko središče vsake šole danes postala mnogo več kot le prostor za hranjenje knjižničnega gradiva. Poleg tega, da zagotavlja podporo šolskemu vzgojno-izobraževalnemu procesu posamezne ustanove, je tudi prostor za raznoliko in učinkovito preživljanje prostega časa učencev. Vendar pa, kljub široki paleti strokovnih in pedagoških dejavnosti sodobne šolske knjižnice, ostaja glavna knjižničarjeva skrb in odgovornost promocija branja. Branje namreč ostaja najučinkovitejše sredstvo za učenje in orientacijo v življenju (Brilej, 2017).

Timsko delo med šolskim knjižničarjem in učiteljem pospešuje in spodbuja razvoj bralcev, saj učitelji poznajo večino svojih učencev, medtem ko knjižničar pozna knjižnično zbirko. Učinkovita izmenjava tega znanja omogoča razvoj učencevih bralnih veščin (Dominguez et al., 2016). Pomembno vlogo pri tem ima tudi bralna značka, katere organizator je navadno

knjižničar. Ta dejavnost je za šolske knjižničarje v sodelovanju z učitelji neposredna pedagoška dejavnost oziroma oblika vzgajanja učenca v ljubezni do knjige. Z njo podpirajo tako splošne cilje življenja in dela šole kot tudi pouka slovenščine in drugih predmetov. Osrednji cilji bralne značke so razvijanje bralne sposobnosti in bralne kulture ter pridobivanje književnega in tudi vseživljenjskega znanja (Litrop, 2017). Veliko pozornosti je potrebno nameniti načinu, na katerega se učencem predstavi bralno značko in izbor knjig. Ni namreč dovolj le priprava seznama, temveč je pomembno tudi, da znamo izbrane knjige predstaviti na zanimiv in primeren način, saj bomo le tako k sodelovanju pritegnili vedno več učencev. Tudi tu je pomembno sodelovanje z učitelji, predvsem na primer z učitelji slovenskega jezika. Ti lahko učence večkrat opozorijo na bralno značko in jih spodbujajo k branju. Po lastni presoji lahko učence, ki sodelujejo pri bralni znački, dodatno nagradijo ali pa knjige s seznama tudi drugače vključijo v pouk (Kosovel, 2017).

Izbirni predmeti in interesne dejavnosti

Pomembno vlogo pri uveljavljanju šolske knjižnice v šoli imajo tudi interesne dejavnosti, na primer knjižničarski krožek. Pri krožku učenci pridobijo številne izkušnje in navade za dobro orientacijo v knjižnici, razvijajo ljubezen do knjig in spoznajo določena dela in naloge šolskega knjižničarja (Kobe, 1990). Šolski knjižničar se lahko odloči tudi za izvajanje lastnega izbirnega predmeta (na primer Informacijska pismenost) ali pa pri izvajanju le-teh sodeluje z učitelji (na primer literarni ali gledališki klub, šolsko novinarstvo).

Informacijsko opismenjevanje

Ena od najpomembnejših nalog šolskega knjižničarja je, da učence informacijsko opismenjuje. Razumeti in zadovoljevati mora informacijske (in druge) potrebe učencev, jim nuditi storitve in jih izobraževati ter vzgajati v samostojne uporabnike knjižnice in knjižničnih storitev (Šoštar, 2013). V okviru učenja in razvijanja informacijske pismenosti šolski

knjižničar koordinira in usklajuje aktivnosti na tem področju, sodeluje pri pripravi različnih gradiv, razvija nove pristope k izobraževanju, dela v timu z drugimi učitelji, ki so specialisti za posamezne stroke oziroma znanstvene discipline. Skupaj navajajo učence na aktivno učenje, kritično mišljenje in samostojno reševanje problemov, oblikujejo učne vsebine, izbirajo teme oziroma vprašanja, ki jih morajo učenci reševati, dogovorijo se o metodah, pristopih, učnih pripomočkih. Take naloge je torej mogoče opravljati le v sodelovanju s strokovnimi delavci in ob primerni usposobljenosti (Vilar, 2014a).

Cilj informacijskega opismenjevanja je, da učenci usvojijo informacijski proces, ki je temelj za samostojno učenje in jim omogoča reševanje različnih problemov. Poteka v okviru rednega vzgojno-izobraževalnega procesa, kjer učitelji sodelujejo s knjižničarjem, metoda dela pa je učenje z viri (iskanje, obdelava in vrednotenje podatkov iz različnih virov). To pomeni, da učitelji in učenci uporabljajo knjižnico in njeno gradivo ter druge informacijske vire, ki so dosegljivi z računalniško in komunikacijsko tehnologijo, kot pripomoček za učenje in poučevanje. Učenci tako ob pomoči učitelja in knjižničarja rešujejo določen raziskovalni problem, ki je rešljiv z informacijskimi viri, ki so navadno del knjižnične zbirke. Rezultat učne enote je lahko tudi pisni izdelek. Ob takšnem reševanju učnega raziskovalnega problema z informacijskimi viri učenci hkrati usvajajo vsebinska in procesna znanja, ob poznavanju tematike se tudi informacijsko opismenjujejo (Novljan, 2010). Ker ima tudi večina učnih načrtov predmetov v didaktična priporočila vključeno reševanje problemov, projektno učno delo, delo z viri in druge aktivne metode poučevanja, je vpeljevanje učencev v osnove informacijskega procesa tudi v knjižnici in s knjižničarjevo pomočjo dober temelj za uspešno informacijsko opismenjevanje učencev v vzgojno-izobraževalnem procesu obvezne osnovne šole (Steinbuch, 2014). Pri tem je pomembno osnovno poznavanje pomena ter ključnih elementov informacijske pismenosti s strani vseh pedagoških delavcev in vodstva

Cilj informacijskega opismenjevanja je, da učenci usvojijo informacijski proces, ki je temelj za samostojno učenje in jim omogoča reševanje različnih problemov.

Pri medpredmetnem in kroskurikularnem povezovanju gre za vključevanje knjižnice v pedagoški proces.

šole, saj vključevanje informacijskega opismenjanja v pouk ne more biti uspešno, če na šoli ni zavedanja o pomenu samega pojma informacijska pismenost. Tudi na tem področju ima knjižničar izjemno pomembno vlogo, saj lahko veliko prispeva k osveščanju in izobraževanju kolegov in vodstva (tudi ali zlasti na neformalen način) ter tako okrepi zavedanje o pomenu informacijske pismenosti učencev in učiteljev za boljše učne dosežke (Vilar, 2014b).

Medpredmetno povezovanje in knjižnično informacijsko znanje

Za sodobno pridobivanje znanja ni dovolj samo pravilna izbira učne snovi, temveč tudi povezava različnih vsebin in njihova uporaba. Medpredmetne povezave so eden od didaktičnih pristopov, ki pripomore k boljšemu, trajnejšemu in bolj uporabnemu znanju (Štemberger, 2007). Šolska knjižnica s programom KIZ razvija ključne kompetence, še zlasti na treh ključnih področjih: branje, informacijska pismenost in učenje. Vseh teh kompetenc knjižničar sam ne more kakovostno razvijati, zato je nujno povezovanje in sodelovanje s predmetnimi učitelji. To dosežemo z medpredmetnim povezovanjem in timskim poučevanjem (Vovk, 2010).

Pri medpredmetnem in kroskurikularnem povezovanju gre za vključevanje knjižnice v pedagoški proces oziroma za poučevanje v sodelovanju šolskega knjižničarja in učitelja strokovnega predmeta (Novljan, 2010).

Vsako leto avtorji različnih raziskav ugotavljajo, da znanje, ki ga učenci pridobijo med izobraževanjem, ne zadošča več, saj se svet hitro spreminja. Zato je nujno, da posamezniki izoblikujejo sposobnosti samostojnega iskanja in pridobivanja informacij in znanja, kar je eden izmed ciljev KIZ (Škrli, 2014). KIZ je program informacijske pismenosti, s katerim se knjižnica vključuje v informacijsko opismenjevanje učencev, da bi ti usvojili vsebine in razvili sposobnosti za samostojno rabo informacijskih virov in informacij. Sodelujeta učitelj in knjižničar, ki načrtujeta

skupno uro in uresničujeta cilje iz učnega načrta predmeta in medpredmetnega področja KIZ. Program KIZ se izvaja v okviru raziskovanja teme določenega predmeta (Bratuša in Krajnc Barič, 2004). KIZ se lahko uvede v strokovne predmete ali pa samostojno v okviru interesnih dejavnosti (Mrak, 2016). Izvajanje programa je obvezno za osnovno šolo, saj je ta uvrščen v njen program. V vsakem šolskem letu so na oddelek v osnovni šoli predvidene štiri medpredmetne ure KIZ, kar pomeni 36 ur v devetih letih šolanja.

Naloga knjižničarja je, da se poveže z učitelji in jih pritegne k obravnavi ciljev posameznih predmetov v okviru KIZ (Rocek Bregar, 2017). Ker je knjižnica prostor, kjer učenci v knjigah iščejo odgovore na vprašanja o temah, ki jim jih izberejo učitelji, je logično in smiselno učitelje in učence pri obravnavi različnih snovi povabiti v knjižnico, kjer lahko raziskujejo in se učijo v sproščenem, prijetnem in spodbudnem učnem okolju. Pomembno je, da se učenci že v najzgodnejših letih šolanja dobro seznanijo s knjižničnim prostorom, orientacijo v knjižnici, postavitvijo gradiva in knjižničnim redom. Temeljni cilji KIZ zajemajo vse elemente informacijske pismenosti. Učenci spoznajo osnovno vsebino knjižnične zbirke, starostni stopnji ustrezno zbirko knjižničnega gradiva in poučno gradivo za pridobitev stvarnih informacij. Tako v procesu izobraževanja postanejo samostojni uporabniki knjižnice, se suvereno znajdejo v knjižničnem prostoru in poznajo osnovne elemente za iskanje znanega vira (Rocek Bregar, 2017).

3 NAČINI SODELOVANJA KNJIŽNIČARK Z UČITELJI NA OSNOVNI ŠOLI RODICA

Na Osnovni šoli Rodica sva zaposleni dve knjižničarki. Z učitelji na šoli sodelujeta pri nakupu literature (tako za pouk kot tudi obšolske dejavnosti). Običajno učitelji podajo predloge in mnenja za nakup novih gradiv in tudi za odpis gradiva za posamezna strokovna področja. V pouk se vključujeta s KIZ. Knjižničar je tudi organizator bralne značke.

Pred začetkom vsakega šolskega leta z učitelji pregledamo izdelane sezname knjig, nato jih skupaj dopolnimo in spremenimo. Sezname knjig za bralno značko objavimo na spletni strani knjižnice, organiziramo pa tudi zaključek bralne značke in srečanje za zlate bralce ter izdelamo statistiko dejavnosti. V knjižnici izvajamo tudi interesni dejavnosti Bralni klub in Knjižničarski krožek. Knjižničarki sodeluje tudi pri razrednih in šolskih ter mednarodnih projektih, razstavah in kulturnih dnevih.

Pri KIZ-u na razredni stopnji pogosto prebiramo različne zgodbe, sledi pogovor o prebranem in ustvarjanje glede na določeno tematiko. Učence seznanjamo tudi s knjižničnimi storitvami in dejavnostmi (ogledajo si na primer, kako poteka izposoja, seznanijo se s pravili knjižničnega reda in z osnovami postavitve gradiva). Na predmetni stopnji ta znanja še dopolnimo in poglobimo, dodamo pa tudi nova (učenci na primer ustvarjajo plakat na

določeno temo, pri čemer jih učimo tudi uporabe knjižničnega gradiva, iskanja informacij in citiranja ter navajanja virov). Učence seznanjamo tudi s sistemom COBISS in z različnimi načini iskanja po katalogu COBISS+.

Knjižničarski krožek poteka enkrat tedensko, vsaka ura pa je videti malo drugače. Učenci se seznanijo z različnimi vidiki delovanja šolske knjižnice in dela šolskega knjižničarja ter sodelujejo pri različnih opravilih in aktivnostih knjižnice (spoznavanje knjižnih novosti, pomoč pri izposoji, urejanju gradiva). Skupaj smo pripravili tudi jesensko križanko, obiskali osnovnošolsko knjižnico za učence s posebnimi potrebami in pripravili razstavo z njihovimi najljubšimi knjigami (glej Slika 1). Enkrat tedensko poteka tudi Bralni klub (v okviru projekta Branje ne pozna meja), kjer učenci z mentoricama berejo knjigo, sledi pogovor o knjigi ter različne s tem povezane aktivnosti, kot na primer izdelava plakatov in podobno.

Slika 1: Priprava razstave »4. a priporočila«

V raziskavi, ki sem jo v preteklem šolskem letu izvedla na šoli, sem ugotovila, da skoraj polovica učiteljev, ki je bila vključena v raziskavo (na anketni vprašalnik je odgovorilo 43 (59 %) učiteljev Osnovne šole Rodica), sodeluje s šolsko knjižničarko pri pripravi in izvedbi učnih ur in projektov nekajkrat letno, približno tretjina pa enkrat v šolskem letu. Pet učiteljev pri tem nikoli ne sodeluje s knjižničarko. Največ sodelujejo pri spodbujanju učencev za obiskovanje knjižnice in branje. Veliko jih s knjižničarko sodeluje tudi pri nabavi in izboru literature, pri bralni znački in drugih projektih, povezanih z branjem.

Tabela 1: Področja sodelovanja s šolsko knjižničarko (38)

PODROČJA SODELOVANJA	ŠT. ODGOVOROV
Spodbujanje učencev za obiskovanje knjižnice	34
Spodbujanje učencev za branje	32
Nabava ali izbor literature	22
Bralna značka	22
Domače branje	14
Izbirni predmeti	6
Projekti v povezavi z branjem	18
Drugo	9

Učitelji menijo, da uporaba knjižničnega gradiva poveča učinkovitost pouka, učenci so bolj motivirani za branje in pri uri aktivno sodelujejo.

Največkrat skupno izvajanje pouka med knjižničarko in učiteljem poteka tako, da učitelj pri uri v razredu uporabi gradivo šolske knjižnice. Pri skupnem izvajanju pouka šolska knjižničarka redko sodeluje pri uri v razredu, saj veliko pogosteje pouk poteka kar v šolski knjižnici. To lahko povežemo s tem, da se za to zavzema tudi knjižničarka, saj je po njenem mnenju nujno, da tovrstne ure potekajo v knjižničnem prostoru.

Učitelji so se opredelili tudi glede pozitivnih učinkov njihovega sodelovanja s šolsko knjižničarko in pomena medpredmetnega povezovanja KIZ in predmetnega področja, ki ga poučujejo. Največ jih meni, da uporaba knjižničnega gradiva poveča učinkovitost pouka, učenci so bolj motivirani za branje in pri uri aktivno sodelujejo. Največ jih meni tudi, da medpredmetno povezovanje omogoča učencem, da se učijo samostojne uporabe knjižnice in iskanja informacij ter jih motivira za obiskovanje knjižnice in uporabo knjižničnega gradiva. Glede ovir pri sodelovanju s šolsko knjižničarko so učitelji izpostavili predvsem časovno usklajevanje pri načrtovanju in obsežnost učnega programa. Njihov predlog za izboljšave na tem področju je bil, da bi knjižničarki vsak mesec organizirali srečanje za učitelje, ki bi bilo namenjeno predstavitvi novih gradiv.

4 SKLEP

Menim, da bi morali zaposleni v šolskih knjižnicah več pozornosti nameniti predstavitvi pedagoške funkcije knjižnice in promociji knjižnice ter njenih storitev. Glede na pomembno vlogo, ki jo ima šolska knjižnica v vzgojno-izobraževalnem procesu, menim, da je nujno, da se raziskuje različne možnosti sodelovanja šolskega knjižničarja z učitelji in se jih preizkuša oziroma uveljavlja tudi v praksi. Pomembno je raziskovati in upoštevati tudi mnenja in predloge učiteljev, saj bo takšno sodelovanje tako še bolj učinkovito.

V prihodnosti želimo v knjižnici več pozornosti nameniti predstavitvi in promociji dela šolske knjižnice in KIZ (na primer na konferenci, kjer bi izpostavili doprinos k vzgojno-izobraževalnemu delu z izvajanjem tega programa). V dejavnosti šolske knjižnice pa si želimo v večji meri vključiti tudi starše (na primer preko dodatne dejavnosti, kot je bralni klub za starše). ●

Viri in literatura

- Bratuša, A. in Krajnc Barič, T. (2004). *Knjižnična informacijska znanja za vseživljenjsko znanje v 8. razredu devetletne osnovne šole* (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Brilej, I. (2014). Promocija šolske knjižnice za medpredmetno povezovanje. V: Fekonja, R. (ur.), *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* [Elektronski vir] (str. 39–42). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/> (5. 5. 2020).
- Brilej, I. (2017). Spodbujanje branja v praznični knjižnici. V: Šolska knjižnica, 26 (3-4), 115–118.
- Dominguez, N., Garcia, I., Martino, J., Mendez, A. (2016). The school librarian as motivational agent and strategist for reading appreciation. V: *Journal of Librarianship and Informaion Science*, 48 (3), 236–246.
- Fekonja, R. (2004). Branje in pismenost: vloga šolske knjižnice pri spodbujanju branja. V: Šolska knjižnica, 14 (3), 132–139.
- Fekonja, Z. (2016). Vloga šolskega knjižničarja pri uporabnikih 21. stoletja. V: Šolska knjižnica, 25 (3-4), 16–20.
- Lorenčič, I., Ambrožič, M., Bon, M., Gradišar, A., Kanič, I. et al. (1995). Idejni načrt razvoja slovenskih šolskih knjižnic. V: Šolska knjižnica, 5(3), 4–30.
- Kobe, M. (1990). *Vzgojno-izobraževalno delo v šolski knjižnici – mediateki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kosovel, M. (2017). »ŠC bere« - Bralna značka na novogoriškem Šolskem centru. V: Šolska knjižnica, 26 (3-4), 106–114.
- Litrop, N. (2017). Bralna značka od A do Ž. Motivacija za branje in razvijanje bralne pismenosti na Osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci. V: Šolska knjižnica, 26 (3-4), 71–75.
- Mrak, K. (2016). Knjižnično informacijsko znanje v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju. V: Šolska knjižnica, 25 (3-4), 28–36.
- Novljan, S. (1996). *Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s posebnim ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa učenja branja v osnovni šoli* (doktorska disertacija). Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Novljan, S. (2010). Knjižnica za ustvarjalno učenje. V: Steinbuch, M. (ur.), *Posodobitve pouka v gimnazijski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* [Elektronski vir] (str.13–106). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/> (5. 5. 2020).
- Ogrizek, A. (2012). *Sodelovanje učitelja slovenščine in šolskega knjižničarja v osnovni šoli*. Diplomsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Rocek Bregar, B. (2017). V knjižnici diši po praznikih. V: Šolska knjižnica, 26 (1), 35–46.
- Steinbuch, M. (2014). Posodobitev pouka s knjižnico in knjižničnim informacijskim znanjem v osnovni šoli. V: Fekonja, R. (Ur.), *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* [Elektronski vir] (str.11-116). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/> (5. 5. 2020).
- Škrli, G. (2014). Šolska knjižnica in nadarjeni učenci v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju na Osnovni šoli Prule. V: Šolska knjižnica, 24 (2), 92–97.
- Šoštar, S. (2013). Z igro do znanja: primer medpredmetne povezave. V: Šolska knjižnica, 23 (3-4), 234–239.
- Štemberger, V. (2007). Načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav. V: J. Krek et al. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 93–111). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Vilar, P. (2014a). Vloga šolske knjižnice in knjižničarja. V: Fekonja, R. (ur.), *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* [Elektronski vir] (str. 169–171). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Vilar, P. (2014b). Načrtovanje, izvajanje in vrednotenje medpredmetne učne enote. V: Fekonja, R. (ur.), *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* [Elektronski vir] (str.171–174). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Vovk, L. (2010). Pravljčna beseda odpira vrata do vseveda. V: Šolska knjižnica, 20 (3-4), 241–256.

MAG. TJAŠA MEDVED, univ. dipl. bibl., zaposlena kot knjižničarka na Osnovni šoli Rodica in Glasbeni šoli Domžale.
Naslov: Osnovna šola Rodica, Kettejeva 13, 1230 Domžale
E-naslov: tjasa.medved@guest.arnes.si

Z Mojco Pokrajculjo v šolsko knjižnico

With Mojca Pokrajculja to the School Library

Danica Zupančič Pavlič

Izvleček

Prispevek prinaša opis pouka književnosti v prvem razredu na primeru slovenske ljudske pravljice *Mojca Pokrajculja*. Uvodoma so podana teoretična izhodišča za izvedbo ure s pomočjo učne priprave ter podrobnejši opis poteka. Na sam pouk in utrjevanje pravljice pomembno vpliva tudi pouk v knjižnici, kjer knjižničar dopolni in obogati proces s knjižnimi izdajami ter učnimi pripomočki za boljšo predstavbo vsakega učenca. Prispevku je dodan tudi učni list, s katerim prvošolci utrdijo znanje.

Ključne besede

ljudska pravljica, slovenščina, branje, šolska knjižnica, knjižnično gradivo

UDK 027.8:398.5

Abstract

The article describes first-grade literature class on the example of the folk tale *Mojca Pokrajculja*. The introduction includes the theoretical premises for the implementation of the class with preparation work and a more detailed description of the class. Learning in the library also adds, in an important way, to the implementation of the class and enhances the knowledge about the folk tale, as the school librarian complements and enriches the process with books and learning tools for a better illustration. Attached is also a worksheet, with which the first-graders can review their knowledge.

Keywords

folk tale, Slovenian Language, reading, school library, library material

UVOD

Ideja za pisanje prispevka se je porodila ob pripravljanju na učno uro. V prispevku bom predstavila teoretična izhodišča (na podlagi učnega načrta) za pouk slovenščine, natančneje učno enoto s področja književnosti, kjer

smo s prvošolci obravnavali ljudsko pravljico *Mojca Pokrajculjo* ter uro povezali s poukom v šolski knjižnici. Ker pouk v knjižnici oz. pouk knjižničnega informacijskega znanja (KIZ) po programu spada v razširjen program osnovne šole, ni samostojen predmet, saj v načrtu zajema

Otrok, ki s pomočjo slikanic dela prve korake v svet književnosti, se seznaja z zapletenim in za kasnejše sodelovanje v družbi nujnim glasovno-znakovnim sistemom.

znanja in spretnosti, ki jih učenci usvajajo tekom svojega devetletnega šolanja. Zato vsako šolsko leto v knjižnici načrtujemo do 4 ure pouka s knjižničarjem. V nadaljevanju bo podrobneje opisan potek pouka.

UČNA PRIPRAVA

V učnem načrtu za slovenščino (2018) so za književnost v prvem razredu med drugim zapisani operativni cilji: da se učenci pri poslušanju književnih besedil primerno odzivajo; da izražajo in primerjajo svoje doživljanje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo pri poslušanju; ob ponovnem poslušanju zaznavajo sprva preslišane sestavine; poglobljajo prvotno razumevanje in doživljanje ter izražajo mnenje o besedilu (predvsem govorno); predstavljajo razloge, zaradi katerih se jim kaj v umetnostnem besedilu zdi pomembno (npr. dogodek, oseba ipd.).

Slikanice in ilustracije so v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju zelo pomembne. »Otrok, ki s pomočjo slikanic dela prve korake v svet književnosti, se seznaja z zapletenim in za kasnejše sodelovanje v družbi nujnim glasovno-znakovnim sistemom; srečuje se z različnimi, a bolj ali manj ustaljenimi pripovednimi načini in spozna dogovorjene pristope k vizualnemu upodabljanju sveta« (Rot Gabrovec, 2003, str. 99). Obravnavi pravljice namenim dve do tri pedagoške ure, odvisno od generacije in sposobnosti učencev, eno od teh ur občasno izvedemo v šolski knjižnici, po predhodnem dogovoru s knjižničarjem.

Zastavljeni cilji, ki jih načrtujem:

- učenci poslušajo in doživljajo interpretativno prebrano pravljico,
- prepoznajo značajske lastnosti književnih oseb,
- razvijajo sposobnost razumevanja motivov za ravnanje književnih oseb,
- razvijajo zmožnost identifikacije s književno osebo,
- v mislih oblikujejo domišljjsko-čutno predstavo književnega prostora.

Za doseganje ciljev uporabljam naslednje učne metode:

- verbalno tekstualna: razlaga, razgovor, pripovedovanje, poslušanje, branje, pisanje, opazovanje,
- demonstrativno ilustracijska: prikazovanje oz. demonstracija,
- izkustveno učenje: igra, praktično delo.

Učne oblike pri pouku: frontalna, individualna in skupinska.

Učni pripomočki/sredstva: knjiga Mojca Pokrajculja, učni list.

Branje je pomembno, zato moramo prvošolcem veliko brati. Na začetku šolskega leta večina učencev že pozna večino velikih tiskanih črk in znajo prebrati le svoje ime. Le redki že poznajo in berejo slikanice z velikimi tiskanimi črkami. Zato je zelo pomembno, da jih pri pouku, pri dejavnostih, v jutranjem krogu ali za nagrado navajamo na poslušanje pravljic. Kaj pa pravzaprav je pravljica? Definicijo besede, ki jo dodam v učno pripravo, izpišem iz *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, in sicer da je pravljica »pripoved, v kateri se dogajajo neverjetne, samo v domišljiji mogoče stvari in v kateri navadno zmaga dobro« (SSKJ, 1994, str. 969). Vendar pa prvošolcev ne obremenjujem z zahtevnimi ter natančnimi definicijami (to je cilj višjih razredov, kjer se poglobljajo v pravljice, pripovedke ...), temveč jim le razložim, da gre za izmišljeno zgodbo.

POUK V RAZREDU

Uvodoma začnem z motivacijo tako, da učence povprašam, če vedo, kaj je to sladkosnednost in kdo je sladkosneden. Po kratkem pogovoru omenim tudi zvijačnost (zvitost oz. pretnost). Razvijamo pogovor in se pogovorimo o sladkarijah z naslednjimi podvprašanji:

- Katere sladkarije imaš najraje in zakaj?
- Koliko najljubših sladkarij lahko pojeste naenkrat?
- Ali sami pojeste vse sladkarije ali jih s kom delite (z družino, prijatelji ...)?

- Ali imate doma sladkarije/priboljške kje skrite oz. pospravljene in jih starši razdelijo za nagrado? Kje jih imate skrite? Ali kdaj brskate za sladkarijami?
- In kaj se zgodi, kadar se prenačate sladkarij?

Po dinamičnem pogovoru učence vprašam, če poznajo kakšno zgodbo ali pravljico o sladkarijah? Pogovor napeljem v smeri najave pravljice, ki jo bomo obravnavali. Povem jim, da bodo v nadaljevanju slišali slovensko ljudsko pravljico, v kateri bodo spoznali nekoga, ki je zelo sladkosneden. Preden na i-tabli pokažem odlomek pravljice, učencem naročim, naj se udobno namestijo za poslušanje pravljice. Vsak vzame svojo blazinicco ter prisede v krog. Pokažem jim naslovnico pravljice, povem naslov Mojca Pokrajculja ter razložim, kaj pomeni koroška pravljica (uporabim izdajo Mladinske knjige, s čudovitimi ilustracijami Marjana Mančka). »Dobra ilustracija pomaga otroku pri predstavljanju in poglobljenem doživljanju literarnega besedila, buri mu domišljijo, zaposluje razum in čustva ter ga s tem notranje bogati« (Karim, 2003, str. 133). Pravljico preberem ob prikazovanju ilustracij ter spremljam reakcije učencev, ki zavzeto poslušajo pravljico in jo doživljajo. Po prebrani pravljici si vzamemo čustveni odmor, da lahko svoja doživljanja in čustva poglobijo ter si ustvarijo vtise o slišnem. Zatem je na vrsti interpretacija. Preden zastavim vprašanja, podam navodilo, naj odgovarjajo z dvigom rok. Vnaprej imam pripravljena vprašanja,¹ s pomočjo katerih ponovimo književne osebe in književni prostor. Začnem z vprašanji o osebah:

- Kdo je našel krajcar?
- Kdo si je kupil piskrček in se vanj preselil?

1 Vprašanja so povezana z besedilom izdaje knjige *Mojca Pokrajculja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999 (5. natis). Skozi leta sem ugotovila, da obstaja več različnih zapisov, saj gre za ljudsko pravljico, v kateri nastopajo tudi različne živali. Da ne nastane zmeda, vsakič uporabim omenjeno verzijo pravljice.

- Kakšna je bila Mojca Pokrajculja?
- Katere živali so iskale dom pri Mojci Pokrajculji?
- Zakaj so ga iskale?
- Kaj so bile živali po poklicu?
- Kakšna je bila lisica?
- Jo je zares bolel trebuh?
- Je bilo njeno ravnanje primerno?
- Zakaj je tako ravnala?
- Kateremu liku iz pravljice bi bili radi podobni? Zakaj?

Nato sledijo vprašanja o književnem prostoru:

- Kje se je pravljica dogajala?
- Kako si ta prostor predstavljate?

Nato sledi obnova vsebine pravljice. Določim prvega učenca/-ko, ki začne s pripovedovanjem vsebine, naslednji učenec nadaljuje ... Po potrebi učence spodbujam oziroma s pomožnimi vprašanji pomagam usmerjati potek obnove. Zatem sledi dramatizacija pravljice. Podam navodilo: »Zaigrali boste pravljico. Razdelili se boste v skupine po šest učencev. V skupini si razdelite vloge. Dogovorite se, kako boste pravljico zaigrali.« Skupine se predstavijo. Nagradim jih s pohvalo.

Pred navodili za domačo nalogo (ilustracija najljubšega prizora) še omenim, da se bo pouk o pravljici nadaljeval prihodnji dan v šolski knjižnici.

POUK V KNJIŽNICI

Pred začetkom vsakega šolskega leta učiteljice s knjižničarjem načrtujemo in uskladimo možnosti za načrtovanje pouka v knjižnici, saj ima izdelan okvirni načrt (medpredmetno povezovanje posameznih predmetov in knjižnično informacijskega znanja), ki se vsako leto prilagodi na generacijo. »Knjižnična informacijska znanja zajemajo vse prvine informacijske pismenosti

Informacijska pismenost je sposobnost pridobiti, vrednotiti in uporabiti informacije iz različnih virov.

s poudarkom na uporabi knjižnice in z njeno pomočjo dosegljivih informacijah. Informacijska pismenost je sposobnost pridobiti, vrednotiti in uporabiti informacije iz različnih virov. Je razširjen koncept tradicionalne pismenosti, ker se veže na uporabo kateregakoli sistema znakov in vključuje razumevanje in ustvarjalno rabo informacij, posredovanih tudi s sodobno tehnologijo, sodobnimi računalniškimi in komunikacijskimi viri» (Sušec, 2005, str. 5). Skozi vseh devet let šolanja se vsi skupaj na šoli trudimo, da bi z različnimi metodami, tehnikami in poukom učence opismenili ter jih usposobili za samostojno branje, učenje in uporabo knjižnice. Tudi v tem šolskem letu so prvošolci že bili v knjižnici pri pouku KIZ, zato jo poznajo in vedo, kako se obnašati. Tokratni pouk pa je bil vezan na vsebino, pravljico in ne toliko na knjižnico kot prostor.

Med cilji KIZ za prvi razred, ki si jih zastavimo pri uri slovenščine v knjižnici, kjer obravnavamo ljudsko pravljico Mojca Pokrajculja, so:

- učenci se seznaniijo z vsemi vrstami knjižničnega gradiva (knjiga – slikanica in CD),
- prisluhnejo pravljici v knjižničnem okolju,
- doživljajo estetsko ugodje ob knjižničarjevem branju ali pripovedovanju,
- vsebine podoživljajo z ilustracijami v knjigah ter se navajajo na poslušanje.

Ko so se učenci v čitalnici posedli, je knjižničar začel z uvodno motivacijo. Najprej je pokazal naslovnico pravljice, ki so jo učenci že videli v razredu. Nato je pokazal še druge, različne izdaje (knjižne in neknjižne), ki jih hrani naša knjižnica. Nato je povprašal učence, če poznajo vsebino, in so pritrdili. Vprašal jih je tudi, če opazijo kakšno razliko med slikanicami, ki jih je imel v rokah. Učenci so naštevati vse po vrsti od velikosti knjige, barve, slik, črk oz. napisov, ki so jih videli, do nalepk. Po kratkem pogovoru je knjižničar pohvalil izkazano znanje ter skupaj z učenci obnovil vsebino pravljice (ni je prebral, saj so zgodbo slišali

prejšnjo uro v razredu). Ob obnovi je opozoril na krajcar in še nekatere pomembne elemente pravljice, ki jih je skupaj z učenci obnovil in razrešil (njihovo pozornost je usmeril na mize, kjer so imele skupine pripravljene kartončke z ilustracijami iz pravljice, s katerimi so si lahko pomagali obnoviti pravljico).

Slika 1 a, b in c: Knjižničar je učencem pokazal različne izdaje pravljice (v povezavi z odlomkom v berilu). Na srednji fotografiji so različne izdaje tiskane slikanice ter CD-ji, ki jih knjižničar pripravi, da si jih učenci lahko pobliže ogledajo. Spodnja pa prikazuje pravljico, ki je bila izdana v slovenskem znakovnem jeziku.

Največ pozornosti so učenci namenili tablici, ki jo zadnja leta uporabljamo pri delu za prikaz in približevanje literature učencem. Knjižničar ima poleg drugih literarnih del na tablici naloženo tudi pravljico Mojca Pokrajculja.² Tablico je podal v roke učencem. Še posebno fantje so radi rokovali s tablico ter jo skušali uporabiti, vsaj prelistati in pogledati ilustracije. Hkrati so videli tudi e-bralnik, na katerem se nahaja pravljica, vendar e-bralnik jim ni bil tako zanimiv.³ Malo zatem je knjižničar s pomočjo računalnika predvajal še kratek odlomek uglasbene pravljice, da so učenci tudi slišali, kako zveni burja, ki brije okrog piskrčka. Zadnji prikaz pa je bil namenjen slikanici, kjer je pravljica podkrepljena tudi s slovenskim znakovnim jezikom (*Mojca Pokrajculja*, 2011). Učenci so spoznali različne izdaje pravljice, da jo lahko prebere, pogleda in sliši prav vsak. Ker prvošolci še ne berejo, je knjižničar večkrat za različne ure pouka pripravil in narisal učne liste ali kakšno pobarvanko, in tudi za to pravljico je na moja zastavljena vprašanja ilustriral dele odgovorov, ki so jih morali učenci (ob dodatni razlagi) razrešiti. Pred koncem ure je njihovo pozornost preusmeril še k i-tabli, kjer je pokazal tudi starejše naslovnice pravljice, ki jih hranijo druge knjižnice, ter dve fotografiji različnih lutkovnih predstav. Preden smo se vrnili v razred, je vse skupaj povabil, naj pridejo v knjižnico še kdaj na zanimivo učno uro, po knjigo, na druženje ali igranje namiznih iger.

SKLEP

V prispevku je bil predstavljen pouk književnosti pri slovenščini v prvem razredu, kjer se obravnava ljudsko pravljico ter se pouk izvede tudi v knjižnici. Vsakič, ko poučujem v prvem razredu, z veseljem prebiram pravljico, ki govori o sladkosnednosti in živalih, ki imajo tudi človeške lastnosti in poklice. Ob pravljici se

- 2 Učenci so rokovali tudi s tabličnim računalnikom in e-bralnikom, s katerima lahko dostopajo do spletne verzije (za prikaz, naloženo tudi na e-bralnik in tablični računalnik za primerjavo in prikaz: <http://www.epravljice.si/mojca-pokrajculja.html>).
- 3 Med pogovorom in evalvacijo sva s knjižničarjem ugotavljala, zakaj je bilo tako – mogoče zaradi črno belega ekrana, majhnosti, tipk ...

Slika 2 a, b in c: Na prvi fotografiji so izdelani kartončki z ilustracijami pravljice, s pomočjo katerih učenci ponovijo vsebino, književne osebe, potek pravljice. Na srednji fotografiji pa je učenec prelistal e-knjigo, enega izmed zapisov pravljice, ki se lahko berejo s pomočjo tabličnega računalnika. Tretja slika prikazuje reševanje učnega lista.

Pomembno je, da učenci na področju književnosti, umetnostnih besedil in pravlji v prvem razredu dosežejo vsaj nekatere standarde znanja, ki so zapisani v učnem načrtu.

z učenci pogovorim, kaj je prav in kaj ne, kako bi posameznik reagiral v določeni situaciji, kako se počutijo ob določenih situacijah (krivica) in ali se znajo poistovetiti z določenimi liki v pravljici.

Nekajkrat se je že zgodilo, da so učenci naleteli na neznane besede in jih je bilo treba razložiti (npr. krajcar⁴ – kaj to je, kako je videti, zakaj krajcar in ne kovanec ali denar ...) ... Vsakič znova me preseneti radovednost učencev in hkrati tudi nepoznavanje besed, ki se nam učiteljem med pisanjem učne priprave zdijo samoumevne.

Pomembno je, da učenci na področju književnosti, umetnostnih besedil in pravlji v prvem razredu dosežejo vsaj nekatere standarde znanja, ki so zapisani v učnem načrtu, med drugim:

- zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pokažejo tako, da povejo, o čem govori prebrano umetnostno besedilo (podrobno povzame njegovo vsebino); povejo, kdo so glavne književne osebe in kakšna je njihova vloga

4 Uvodna motivacija in neznane besede. *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1994) opredeli krajcar kot »kovanec z vrednostjo ene stotine goldinarja«, vendar je takšna podrobna razlaga za učence še prezahtevna, zato sem jim razložila, da gre za denar, kovanec zelo male vrednosti, kot bi danes rekli, da gre za cent.

v besedilu; povejo, kje in kdaj se zgodba dogaja, in povejo, zakaj se je kaj zgodilo.

- zmožnost predstavljanja književne osebe, vživljanja vanjo, poistovetenja z njo in privzemanja njene vloge pokažejo tako, da: sodelujejo v skupinski dramatizaciji proznega in pesemskega besedila; poimenujejo izbrano književno osebo; govorno ali pisno izrazijo domišljjsko predstavo književne osebe; označijo književno osebo s posebej oblikovano govorico; razložijo, zakaj je književna oseba kaj storila.
- zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa pokažejo tako, da ubesedijo svojo predstavo dogajalnega prostora – pri tem dopolnijo avtorjev »opis« s svojo domišljijo; ubesedijo svojo domišljjsko predstavo dogajalnega prostora; ubesedijo svojo predstavo dogajalnega časa – pri tem dopolnijo avtorjev opis s svojo izkušnjo in prepoznajo dogajalni čas (nekoč – danes).

Zelo pomembno je tudi, da je na šoli primerno opremljena knjižnica in knjižničar, ki skrbi za zbirko knjig, odprtost knjižnice in ki zna sodelovati z učiteljem pri pripravi pouka in vseh ostalih dejavnosti in s tem učencem nudi podporo in jih navaja za vseživljenjsko branje ter uporabo storitev knjižnice. ●

Literatura

- Karim, S. (2003). Knjiga in njene likovne spodbude. V: *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Lili in Bine 1. *Berilo v prvem razredu osnovne šole* (2016). Ljubljana: Rokus Klett.
- Mojca Pokrajculja (1999). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Mojca Pokrajculja: *koroška ljudska pripovedka v slovenskem znakovnem jeziku* (2011). Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
- Mojca Pokrajculja (2011). Dostopno na: <http://www.epravljice.si/mojca-pokrajculja.html> (6. 5. 2020).
- Rot Gabrovec, V. (2003). Branje podob. V: *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Ljubljana:

Mladinska knjiga.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1994). Ljubljana: DZS.

Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja: cilji in vsebine*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina [Elektronski vir] (2018). Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (6. 5. 2020).

PRILOGA: UČNI LIST

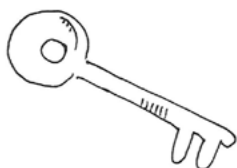

UČNI LIST – MOJCA POKRAJČULJA

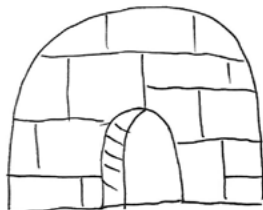
1. OBKROŽI OSEBO, PO KATERI IMA PRAVLJICA NASLOV.

2. KAJ JE NAŠLA MOJCA POKRAJČULJA, KO JE POMETALA?

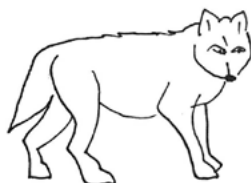

3. OBKROŽI BIVALIŠČE, KJER SE JE PRAVLJICA DOGAJALA.

4. Z ZELENO BARVO OBKROŽI ŽIVALI, KI NASTOPAJO V PRAVLJICI.

5. OBKROŽI TISTEGA, KI JE POLIZAL MED.

DANICA ZUPANČIČ PAVLIČ je profesorica razrednega pouka na OŠ Prule.

Naslov: Osnovna šola Prule, Prule 13, 1000 Ljubljana

E-naslov: d.zupancic123@gmail.com

Branje in šport – KIZ s prvošolci

Reading and Sport – Library Information Knowledge (LIK) with First-graders

Barbara Kavčič

Izvleček

V prispevku je prikazan primer izvedenih ur KIZ v prvem razredu v povezavi s predmetom šport, deloma pa tudi z matematiko, slovenščino in likovno umetnostjo. Učenci so ob izvajanju ur sledili ciljem KIZ in vseh omenjenih predmetov. Dejavnosti so se tako iz razreda in šolske knjižnice preselile v telovadnico, se pravi v okolje, ki ga navadno z branjem ne povezujemo, in sicer z zavedanjem, da so gibalne veščine za otroke v prvem letu šolanja zelo pomembne, saj posledično vplivajo na njegove govorne in jezikovne zmožnosti. Opisan primer tako predstavlja dejavnost po branju, ki poteka v obliki gibalnega poligona in štafetnih iger, s katerimi učenci utrjujejo in poglobljajo razumevanje in doživetje književnih besedil, krepijo svoje motorične spretnosti in utrjujejo osnovne matematične pojme, na koncu pa prebrana besedila podoživljajo tudi preko likovne dejavnosti.

Ključne besede:

KIZ, šolska knjižnica, gibanje, medpredmetno povezovanje, matematika, šport, likovna umetnost, slovenščina

Keywords:

Library Information Knowledge (LIK), school library, movement, cross-curricular connections, mathematics, sport, fine arts, Slovenian

Abstract

The article presents an example of LIK classes in the first grade in connection with the subject Sport, and partially also with Mathematics, Slovenian and Fine Arts. In cross-curricular classes, students followed the objectives of LIK as well as those of the other classes mentioned. The activities thus moved from the classroom and the school library to the gym, an environment that is usually not associated with reading, with the awareness that movement skills play a very important role in the child's development during the first year of schooling, affecting their speech and language competences. The example described in the article focuses on the after-reading activity, implemented in the form of a movement course and relay games, which helps students assimilate and deepen their understanding and experience of literary texts, develop their motor skills and learn the basic mathematical concepts. In the end, they rediscover the texts they have read through fine arts.

UDK 027.8:37.09.3

**Gibalno stimulativno
in pestro okolje
nedvomno
pomembno vpliva
na intelektualne
funkcije otrok.**

UVOD

V skladu z učnim načrtom se v prvem razredu veliko ciljev v okviru pouka slovenščine, tudi v povezavi s KIZ, uresničuje s pripovedovanjem in pravljičami, preko katerih otrok zaznava realnost in ustvarja domišljjske like. Velikokrat to nadgrajujemo z likovnimi dejavnostmi, preko katerih učenci na različne načine upodabljajo motive iz pravljič. Glede na to, da se v zadnjem času vse bolj poudarja pomen oz. vpliv fizične aktivnosti na otrokov intelektualni razvoj, hkrati pa živimo v času, ko je tudi povsem naravnih oblik gibanja (npr. plazenja, lezenja, poskakovanja) vedno manj, sem se odločila, da KIZ izvedem v povezavi s predmetom šport oz. da dejavnost po branju z učiteljico izvedeva v obliki preprostih gibalnih igrice, skozi katere učenci podoživljajo prebrane pravljičice in hkrati uresničujejo cilje več učnih predmetov. Kot pravi Čoh (2019, str. 5), »hoja, tek, poskakovanje, plezanje, plazenje in druge dinamične vaje ohranjajo možgane v aktivnem stanju, saj morajo ves čas vzpostavljati ravnotežje. Gibalno stimulativno in pestro okolje nedvomno pomembno vpliva na intelektualne funkcije otrok.« Zaradi povezave s tremi različnimi predmeti je predstavljen primer dobre prakse potekal skozi tri šolske ure, najprej v šolski knjižnici, druga ura v telovadnici, tretja ura pa v učilnici.

PREDHODNA PRIPRAVA UČENCEV NA URE KIZ

Učenci so že pred prihodom v knjižnico v okviru predmeta matematika osvojili, kako odkriti in ubesediti lastnost, po kateri so predmeti, telesa, liki, števila razporejeni (pravilno uporabljajo izraza večji, manjši), ter štetje, branje in primerjanje naravnih števil do 10. Poleg tega pa so pri pouku slovenščine od začetka šolskega leta sledili zastavljenim ciljem, kot jih opredeljuje učni načrt za slovenščino, področje književnosti, in sicer:

- učenci doživljajo interpretativno prebrano pravljičico,
- razvijajo zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo,

- razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa,
- ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil razumejo in uporabljajo izraza pravljičica in naslov.

POUK V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Učenci so prišli v šolsko knjižnico s predznanjem oz. predhodno pripravo pri pouku slovenščine in matematike. Po uvodni motivaciji je sledilo branje oz. interpretacija treh različnih umetnostnih besedil, in sicer dveh slovenskih ljudskih pravljič, *Od lintverna* (v priredbi Anje Štefan) in *O rusici*, ki je pregnala grdinico iz lisičje hišice (slikanica *Zverinice, pozdravljene!*), ter pravljičice *Zmajček Zog* (J. Donaldson). Poskrbela sem, da je branje potekalo v prijetnem vzdušju, kjer so se otroci lahko sprostili in uživali ob poslušanju. Pri tem sem zasledovala naslednje cilje:

- učenec prisluhne pravljičici v knjižničnem okolju,
- doživlja estetsko ugodje ob knjižničarjevem branju ali pripovedovanju,
- vsebino podoživlja z ilustracijami v knjigah,
- se navaja na poslušanje.

Po končanih pravljičah je sledil trenutek za čustveni premor in zbiranje vtisov. Učenci so drug za drugim pripovedovali o svojih občutjih, o tem, kako so doživljali pravljičice. Učence sem z vprašanji spodbujala k temu, da so ubesedili svoje misli, pripovedovali o pravljičah in svojih izkušnjah, mislih, hotenjih, čustvih. In ne zgolj na ravni povzemanja vsebine, ampak tudi na ravni vživljanja v književne osebe, poistovetenja z njimi in privzemanja njihovih vlog.

POUK V TELOVADNICI

Sledil je drugi del, in sicer pouk športa, povezan s prej prebranimi in obravnavanimi umetnostnimi besedili, ki je v obliki gibalnih dejavnosti oz. štafetnih iger potekal v šolski

Gibalne veščine za otroka zagotovo pomenijo veliko več kot zgolj spretnost, saj z gibanjem pridobiva motorične veščine, senzorične izkušnje in si ustvarja številna spoznanja o sebi in svetu.

telovadnici. Učence sva z učiteljico razdelili v tri po številu enako velike skupine. Za vsako skupino posebej sva pripravili enak krajši poligon, sestavljen iz različnih didaktičnih pripomočkov in blazin. Najprej so hodili po nizki gredi, preskakovali nizke ovire in tekali med stožci. Nato so metali penasto kocko in v skladu s številom pik, ki so jih vrgli, sonožno poskakovali od obroča do obroča. V vsakem izmed obročev jih je čakala sličica, ki so jo pobrali in nadaljevali s poligonom – s sličico v rokah so se kotalili preko blazine in plazili pod tunelom ter jo prinesli na konec. Ko so vsi učenci iz skupine prišli vsak s svojo sličico v rokah do konca poligona, so izpolnjevali nalogo, ki je bila povezana s sličicami, ki so jih pobrali. Prva naloga je bila zastavljena tako, da je bil na sličicah junak iz pravljice Zmajček Zog, in sicer v različnih velikostih. Ko so vsi učenci iz posamezne skupine prišli na konec poligona, so jih morali razvrstiti po velikosti, od najmanjšega do največjega. S tem je bila štafetna igrice zaključena, skupina, ki je najhitreje opravila z zastavljeno nalogo, je zmagala. V drugem delu so jih v obročih čakali delčki sestavljanke iz prej prebranih pravljic. Ko so vsi učenci v skupini prišli do cilja, so skupaj sestavili sestavljanko. Zmagala je tista skupina, ki je prva sestavila sestavljanko in pravilno poimenovala pravljico, na katero se je sestavljanka nanašala. V tretjem sklopu pa so jih na koncu čakale naslovnice prebranih pravljic, v obročih znotraj poligona pa sličice, ki so prikazovale posamezne motive iz prebranih del. Na koncu so motive razvrstili k ustreznim naslovnici. Zopet je zmagala tista skupina, ki je prva pravilno opravila zadano nalogo. Učenci so v opisanih štafetnih igrice izredno uživali. Drug drugega so spodbujali, da so čim hitreje pravilno opravili vse gibalne naloge, skozi fizično aktivnost so podoživljali vsebino prebrane pravljice, hkrati pa so morali sodelovati med seboj, saj so le skupaj oz. kot skupina, vendar s sodelovanjem vsakega posameznika, lahko uspešno opravili zadano nalogo.

Kot pravi Rajović (2015), je pomembno, da otrok z gibanjem razvija kompleksne gibe, zato med igre, ki jih velja spodbujati, sodijo igre z

žogo, kolenico, vrtenje okoli svoje osi, odlične pa so tudi igre s karticami (spomin), zbiranje sličic, raziskovanje in opazovanje okolice, branje zemljevidov, prepoznavanje različnih simbolov, pripovedovanje zgodb, ugank, besedne igre. In ravno zaradi tega sva v okviru predstavljenih ur uporabili nekatere od naštetih iger. Gibalne veščine torej za otroka zagotovo pomenijo veliko več kot zgolj spretnost, saj z gibanjem pridobiva motorične veščine, senzorične izkušnje in si ustvarja številna spoznanja o sebi in svetu.

POUK V RAZREDU

V tretji, zadnji uri KIZ so vsebino prebranih umetnostnih besedil še likovno poustvarjali. Iz krep papirja in papirnatih tulcev so izdelovali papirnate zmajčke. Z likovno dejavnostjo so se tako učenci po gibalnem delu umirili, sprostili in motive iz obravnavanih umetnostnih besedil podoživeli ter utrdili še preko likovne dejavnosti. Tudi to sva izvajali in načrtovali skupaj z učiteljico. Ob tem sva sledili naslednjim ciljem predmeta likovna umetnost:

- učenec se spontano, doživeto in igrivo likovno izraža,
- izkazuje sposobnost opazovanja in v likovni izdelek vnaša podrobnosti,
- uporabi obravnavane likovne materiale in orodja,
- pridobljena likovna znanja in spretnosti povezuje z vsebinami drugih predmetov.

SKLEP

Branje v otrokovem prvem letu šolanja spremlja vrsta dejavnosti, ki prispevajo k dovzetnosti za književnost, spodbujajo jezikovni in intelektualni razvoj, razvijajo zanimanje za različna področja in prispevajo k razvoju bralnih navad. Ravno zaradi tega sva v sodelovanju z učiteljico ure KIZ načrtovali tako, da sva branje nadgradili z različnimi, zgoraj opisanimi dejavnostmi, ob katerih sva uresničevali cilje učnih predmetov šport, slovenščina, matematika in likovna umetnost. Poseben poudarek sva namenili gibanju, z

zavedanjem, da so gibalne veščine v prvem letu šolanja za otroke izredno pomembne, saj krepijo njihovo govorno in jezikovno kompetenco. Ob tem velja kot metodo dela posebej poudariti tudi sodelovalno učenje – štafetne igrice so uspešno zaključili le, če so bili uspešni vsi skupaj. Svoj cilj so torej dosegli le, ko so svoje cilje dosegli tudi ostali člani skupine. Se pravi, je morala med njimi

obstajati čim bolj neposredna interakcija, morali so se pogovarjati in skupaj poiskati ustrezno rešitev. Vsak posameznik je nosil svoj del odgovornosti ter prispeval h končnemu rezultatu. Vse predstavljene dejavnosti pa so vodile k osnovnemu cilju – spodbujanju branja in pozitivnega odnosa do zapisane besede. ●

Viri in literatura

- Bregant, T. (2017). Naši malčki so neutrudni iskalci in raziskovalci – to je vrojeno v možgane umnega človeka. Dostopno na: <https://familylab.si/wp-content/uploads/2017/08/Malcki-iskalci-raziskovalci-predavanje-Tina-Bregant.pdf>. (20. 12. 2019).
- Čoh, M. (2019). Ali gibanje vpliva na intelektualni razvoj otoka? Dostopno na: <https://e-ravnatelj.si/vsebine/strokovno-pedagosko-podrocje/pedagosko-delo/ali-gibanje-vpliva-na-intelektualni-razvoj-otoka/> (20. 12. 2019).
- Donaldson, J. (2010). *Zmajček Zog*. Tržič: Učila International.
- Knjižnična informacijska znanja. Program osnovnošolskega izobraževanja (2005). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Knjiznicna_inf_znanja.pdf (6. 1. 2020).
- Od lintverna: slovenska ljudska pravljica v priredbi Anje Štefan* (2012). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Peklaj, C. (2001). *Sodelovalno učenje – ali kdaj več glav več ve*. Ljubljana: DZS.
- Rajović, R. (2015). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Likovna umetnost (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_likovna_vzgoja.pdf (6. 1. 2020).
- Učni načrt. Program osnovna šola. Matematika (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_matematika.pdf (6. 1. 2020).
- Učni načrt (posodobljena izdaja). Program osnovna šola. Slovenščina (2018). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Športna vzgoja (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf (6. 1. 2020).
- Zverinice pozdravljene!/: sedem najlepših živalskih pravljič iz Rezije* (2016). Ljubljana: Mladinska knjiga.

BARBARA KAVČIČ, prof. slovenščine in univ. dipl. bibl., šolska knjižničarka
in učiteljica slovenščine na OŠ Piriče
Naslov: Osnovna šola Piriče, Zg. Piriče 37/b, 1215 Medvode
E-naslov: barbara.kavcic@guest.arnes.si

Mladi prostovoljci programa Evropska solidarnostna enota (ESE) v šolski knjižnici

Young Volunteers of the European Solidarity
Corps (ESC) in the School Library

Urša Bajda

UDK 027.8:005.966.2

Izvilleček

V prispevku je opisan način sodelovanja šole in šolske knjižnice z lokalno skupnostjo preko povezave z Mladinskim centrom v mednarodnih projektih mladih prostovoljcev programa Evropske solidarnostne enote (ESE). Predstavljeno je delo treh prostovoljk iz Rusije, Turčije in Španije, ki so v razdobju dveh let pridobile izkušnje pri delu z mladimi v šolski knjižnici na OŠ Tončke Čeč v Trbovljah.

Ključne besede:

šolska knjižnica, prostovoljci, učenci, medkulturnost, ESE

Keywords:

school library, volunteers, students, interculturality, ESC

Abstract

The article describes the collaboration of the school and school library with the local community, through a connection with the Youth Centre, in international projects including young volunteers of the European Solidarity Corps (ESC). It presents the work of three volunteers from Russia, Turkey and Spain, who, over the course of two years, gained their experiences in working with young people in the school library at the primary school OŠ Tončke Čeč in Trbovlje.

Program ESE je namenjen mladim od 18. do vključno 30. leta in jim omogoča neformalno izobraževanje znotraj mednarodnega prostovoljskega projekta.

Ob koncu projekta prostovoljci pridobijo tudi uradni certifikat Youthpass, ki podobno kot življenjepis Europass beleži pridobljene kompetence in delovne dosežke.

1 UVOD

V zadnjih dveh desetletjih so se v marsikateri lokalni skupnosti v ruralnih okoljih oblikovali Mladinski centri, ki mladini omogočajo kakovostnejše preživljanje prostega časa, iskanje smisla in bivanja v obdobju posameznikove krize identitete, možnost mednarodnega sodelovanja z udeležbo na izmenjavah ali prostovoljnem delovanju širom sveta. Tudi občina Trbovlje je leta 2001 ustanovila Mladinski center Trbovlje (MCT) kot javni zavod z namenom izvajanja in koordinacije dejavnosti za mladino, evropskega sodelovanja na mladinskem področju, zbiranja in posredovanja informacij za mlade, servisno dejavnost za posameznike in organizacije in predvsem izvajanje aktivnosti širšega pomena. Poleg moderne večnamenske dvorane v MCT deluje tudi kavarna in hostel. Pravijo da: *»Mladinski center Trbovlje preveva poseben utrip. Je eden redkih prostorov, kjer se v Zasavju srečujejo poti posameznikov različnih narodnosti, kultur, prepričanj, pogledov ... Poleg obiskovalcev iz vseh koncev in krajev pa vzdušje bivanja krepijo dogodki Mladinskega centra Trbovlje, ki gostom poleg nočitve ponuja še zabavne, poučne, glasbene, rekreativne in druge vsebine.«* (Mladinski center Trbovlje [online], 2019).

MCT že nekaj let v lokalni skupnosti koordinira dejavnosti evropskega sodelovanja na mladinskem področju in na ta način povezuje različne kulturne in izobraževalne ustanove v Trbovljah. Zadnja leta so dejavni v projektih prostovoljstva, ki potekajo znotraj programa Evropska solidarnostna enota (ESE). Program ESE je namenjen mladim od 18. do vključno 30. leta in jim omogoča neformalno izobraževanje znotraj mednarodnega prostovoljskega projekta. Vlogo Nacionalne agencije v programih EU na področju mladine od maja 1999, ko je Slovenija vstopila v program MLADI ZA EVROPO III., ki se je nadaljeval s programom MLADINA (2000–2006), programom MLADI V AKCII (2007–2013) ter programoma ERASMUS+: Mladi v akciji (2014–2020) in Evropska solidarnostna enota (2018–2020), izvaja MOVIT (Mladinski center Trbovlje [online], 2019).

V tej vlogi upravlja posredno centralizirana sredstva proračuna EU in omogoča pridobitev podpore za različne oblike učnih mobilnosti v mladinskem delu in krepitev solidarnosti na lokalni, nacionalni in evropski ravni ter kompetenčni razvoj mladih, istočasno pa izvaja aktivnosti za splošni razvoj mladinskega dela in neformalnega učenja, še posebej pa tiste, ki s svojo obliko in vsebino prispevajo h krepitvi evropskega sodelovanja na področju mladine.

Med bivanjem v tujini je prostovoljcu zagotovljeno bivanje, jezikovni tečaj, prevoz na delo, zavarovanje, prehrana in žepnina. Edini strošek so potni stroški na kraj ESE projekta ter nazaj, pa še to le v primeru, če pavšal za potne stroške ne zadostuje.

Z udeležbo v projektih Evropske prostovoljske službe mladi dobijo priložnost za spoznavanje mladih iz vse Evrope, pridobijo si neprecenljive delovno-prostovoljske izkušnje, se učijo ali izpopolnjujejo tuj (lokalni) jezik, predvsem pa dobijo možnost samostojnega življenja (v tujini). S sodelovanjem na ESE projektu prostovoljci spoznavajo druge kulture in so vključeni v proces globalnega učenja, kar pa nedvomno vpliva na njihovo zmanjševanje predsodkov ter na osebno rast. Z delovnimi izkušnjami, ki jih prostovoljci pridobijo v takšnem projektu, si zvišujejo svoje zaposlitvene možnosti, kar je tudi eden od glavnih ciljev programa. Ob koncu projekta pridobijo tudi uradni certifikat Youthpass, ki podobno kot življenjepis Europass beleži pridobljene kompetence in delovne dosežke. Kasneje lahko tega priložijo k prijavi za delo (MOVIT [online], 2019).

2 DELO PROSTOVOLJCEV V ŠOLI

V letu 2017 se je tudi OŠ Tončke Čeč prijavila kot gostiteljska organizacija usposabljanja mladih, ki si želijo delati z otroki v osnovnošolskem obdobju.

Šola ima že kar nekaj izkušenj s prostovoljstvom: vsako leto gostijo pri nas vsaj trije volonteri pripravniki, sodelujemo na lokalnih

Pomembno je, da se prostovoljec v prvih dneh seznani s slovenskim šolskim sistemom ter z razvojnim in vzgojnim načrtom šole.

razpisih, kjer pridobimo javne delavce različnih profilov in jih vključujemo v pedagoško delo (dodatna učna pomoč, varovanje čakajočih učencev, sprejemstvo na dnevnih dejavnosti) in nepedagoško delo (pomoč pri tehničnih opravilih, sprejem pri vstopanju v šolo ipd.).

Prav tako spodbujamo učence, da se preizkušajo v prostovoljnih dejavnostih, kot so sodelovanje na božičnem sejmu, nastopi v domu ostarelih ... Prostovoljno sodelujemo tudi v vseslovenskih akcijah Simbioza in Dan za spremembe ter Očistimo Slovenijo.

S tem, da gostimo na šoli ESE prostovoljce, pridobimo vsi:

- strokovni delavci in vodstvo šole lahko pridobivajo in utrjujejo obstoječe kompetence angleškega jezika, raznolikost medkulturnega zavedanja in s tem tudi poglobitev zavedanja lastne kulturne identitete, predvidevamo tudi nove socialne interakcije, ki spodbujajo fleksibilnost na delovnem mestu;
- šola na ta način vstopa v nove dimenzije prepoznavnosti v lokalnem in širšem okolju kot odprta in gostoljubna šola, pripravljena na pomoč in sodelovanje z vsemi deležniki;
- učenci lahko pridobivajo nove učne izkušnje in se srečajo z drugačnimi načini poučevanja oz. sprejemanja učnih vsebin, poveča se jim možnost uporabne rabe angleškega jezika, s tem pa si tudi bogatijo besedišče in krepijo samozavest.

Prostovoljec lahko v takem pozitivnem okolju nabira izkušnje pri delu v učnih situacijah, spoznava pedagoško vlogo učitelja ter ima možnost razvijati svoja močna področja. Pridobiva jezikovne in socialne kompetence v vsakodnevni interakciji s strokovnimi delavci in učenci.

2.1 PROCES UVAJANJA PROSTOVOLJCA

Če prostovoljec še ni delal v šoli, vodil delavnic ... – če še nikoli ni poučeval, je potrebno

in pomembno, da ima na začetku izdatnejšo podporo. Ob prostovoljcu mora biti vedno vsaj en strokovni delavec. Ob prihodu je nujno, da prostovoljca predstavimo vsem delavcem na šoli. In vse je potrebno opozoriti na ,pravilo enega metra', ki veleva, da poskušamo tudi med seboj govoriti v angleškem jeziku, če se nam prostovoljec približa na en meter.

Pomembno je, da se prostovoljec v prvih dneh seznani s slovenskim šolskim sistemom ter z razvojnim in vzgojnim načrtom šole. Seznaniti se mora s pripravljenim urnikom, ki ga lahko soustvarja glede na lastna močna področja in glede na zanimanje. Pomembno je, da prostovoljec sprotno spremlja lasten napredek – razmišlja o usvojenem znanju in pridobljenih novih izkušnjah – hkrati pa spremlja tudi izvajanje in si zapisuje refleksije.

Šola naj nudi podporo, da prostovoljec lahko izrazi svoje želje in oblikuje samostojne projekte. Če je na primer prostovoljec likovno ali oblikovno ter prostorsko kreativen, lahko izboljša, posodobi ali preuredi okolico ali notranjost šole.

V našem šolskem sistemu so učni načrti oblikovani okvirno, učitelji pa so avtonomni pri odločanju, na kakšne didaktične in metodične načine sledijo predpisanim učnim ciljem. Prostovoljca s tem seznani šolski koordinator takoj v prvem tednu. S sprotnim spremljanjem in refleksivnimi vprašanji pa naj poteka spremljava učnega procesa za prostovoljca. S sprotno samorefleksijo in njenim zapisom prostovoljec ozavešča lastne kompetence poučevanja, ki jih bo razvijal med projektom, jih bolje spoznava in razume.

3 DELO PROSTOVOLJCEV V ŠOLSKI KNJIŽNICI

V avgustu 2017 je vodstvo šole predlagalo, da bi koordinatorsko prostovoljcev na šoli prevzela šolska knjižničarka z večletnimi izkušnjami v raznih mednarodnih učnih dejavnostih. Aktivno se je udeleževala tudi pedagoških razvojnih delavnic s področja mednarodnega sodelovanja v tujini. Leta

2016 je bila ena od treh učiteljic, ki so se usposabljalje na Nizozemskem v okviru programa Erasmus+ Ka1 in je pripravljena usmerjati in promovirati EVS prostovoljca na naši šoli.

3.1 PROSTOVOLJKA IZ RUSIJE

V drugi polovici šolskega leta 2017/18 je bila na OŠ Tončke Čeč s strani koordinacijske organizacije (MCT) napotena študentka magistrskega študija angleškega jezika iz Rusije.

Koordinatorke naloge delovanja mladinske prostovoljke so bile zaupane šolski knjižničarki in tako je Ekaterina Shiyanova pol šolskega leta redno, trikrat na teden prihajala v šolsko knjižnico OŠ Tončke Čeč in se vključevala v različna področja delovanja naše šole. Kot študentko pedagoške smeri angleškega jezika sem jo usmerila v delo z nadarjenimi učenci, ki so obiskovali interesno dejavnost Reading Club in delovali pri dodatnem projektnem učnem delu v mednarodnih povezavah High 5 Anglia Network ter v spletnem okolju eTwinning v projektu Borderless Reading Club.

Učence je spodbujala k branju literature v angleškem jeziku in na tedenskih srečanjih z debatnimi tehnikami preverjala njihovo razumevanje, podirala stereotipna prepričanja in odpirala tabuizirane tematike. V MCT je pripravila natečaj pisanja fantazijskih zgodb in sodobnih pravljic v angleškem jeziku ter učencem kritično vrednotila njihova dela s podajanjem povratnih informacij in možnostjo izboljšav.

Spodbudila sem jo, da je sodelovala tudi na nacionalni Konferenci šolskih knjižničarjev 2018 s prispevkom *The place of school libraries in Russian School System / Motivation for reading in the Russian school libraries*.

Ob zaključku šolskega leta je povedala, da ji je delo na naši šoli pripomoglo k odločitvi o smeri nadaljnjega izobraževanja in s tem je bila naša »nalog« več kot uspešno opravljena.

Slika 1: Dejavnost Reading Club v šolski knjižnici

3.2 PROSTOVOLJKA IZ TURČIJE

V začetku šolskega leta 2018/19 je prišla v šolsko knjižnico že druga prostovoljka, Seda Nur Ergul iz Turčije, sicer učiteljica razrednega pouka z eksplicitno izraženo željo, da bo ostala, živela in delovala v Sloveniji.

Kot razredna učiteljica se je dnevno preizkušala v delu z otroki v različnih učno-vzgojnih situacijah. Z učitelji je načrtovala skupne dejavnosti in v knjižnici učence spodbujala k utrjevanju angleščine preko igre *Učiteljico Seda učimo slovenščine*.

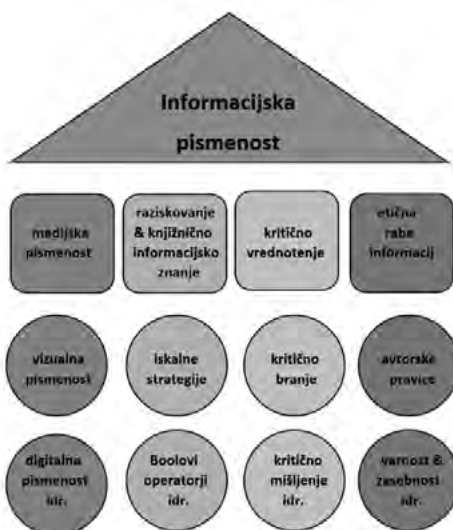
Pri mednarodnem projektu Bookmark Exchange je sodelovala v medgeneracijskem

Slika 2: Medgeneracijsko sodelovanje v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč

Slika 3: Veselje ob prejetih kazalkah iz Litve

Slika 4: Grafični prikaz Informacijske pismenosti

projektu skupaj z upokojeno svetovalno delavko (Slika 2).

Izdelala je didaktično igro spomin, ki jo je nameravala s časom nadgrajevati, a je že po treh mesecih dobila ponudbo stalne zaposlitve v Ljubljani. Tako je prekinila ESE prostovoljsko pogodbo ter se vpisala na tečaj slovenščine za tujce, saj se namerava naslednje leto vpisati na študij Socialne pedagogike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

Pri razlaganju informacijske pismenosti prostovoljk je nastala zanimiva ponazoritev, kaj vse skriva pod streho »hišica«
informacijske pismenosti (Slika 4).

3.3 PROSTOVOLJKA IZ ŠPANIJE

Ker je Seda pogodbo ESE predčasno prekinila, je konec januarja v našo šolo prišla že tretja prostovoljka, Marie J. Huerta iz Španije. Marie je po izobrazbi ekonomistka, na našo šolo pa je prišla, ker jo veseli delo z otroki. Pedagoških izkušenj še ni imela, njeno znanje angleščine je bilo na najosnovnejši ravni A1 in tako je v tem primeru moja mentorska vloga izrazitejša in koordinacija bolj zahtevna. V začetnih mesecih bivanja v Sloveniji je za učence pripravila različne predstavitve Španije glede na starostno stopnjo – geografsko, politično, zgodovinsko, tradicionalno in kulturno.

Ker so učenci izrazili interes, je začela z izvajanjem učnih ur Španščine za začetnike, kar se je »razmnožilo«
na tri raznolike skupine učencev od 2. do 6. razreda.

4 SKLEP

V tesnem sodelovanju z vodstvom šole in s so-koordinatorico MC Trbovlje je bil prostovoljkam omogočen najbolj optimalen napredek. Na šoli so se prostovoljke vključevale v pouk:

- pri geografiji so pripravile predstavitve svoje države, mesta in svojega področja študija in zanimanja;
- pri angleščini so lahko sodelovale na različne načine, odvisno od njihovih jezikovnih kompetenc ter pripravljenosti

**Sodelovanje
v tovrstnih
projektih
pozitivno vpliva
tako na šolsko kot
tudi na lokalno
skupnost; bolj se
zavedamo naše
raznolikosti, kar
nas lahko samo
bogati.**

Slika 5: Španščina za šestošolce

Slika 6: Španščina za drugošolce

za tovrstno sodelovanje;

- delo v šolski knjižnici (pregled literature, strokovna UDK postavitev, ovijanje in oprema knjižničnega gradiva, pisanje spletnega dnevnika šolske knjižnice);
- sodelovanje na dnevih dejavnosti (kulturnih, naravoslovnih, športnih in tehničnih).

Na ta način lahko prostovoljci spremljajo celoten pedagoški proces med učenci od 1. do 9. razreda, kakor tudi učenci NIS (nižji izobrazbeni standard), kar je lahko tudi dodatna pozitivna izkušnja ter preizkus fleksibilnosti.

Aktivnosti razširjanja rezultatov so namenjene predvsem drugim šolam in lokalnim skupnostim kot pomoč za odločitev za sodelovanje v tovrstnih projektnih dejavnostih.

Sodelovanje v tovrstnih projektih pozitivno vpliva tako na šolsko kot tudi na lokalno skupnost; bolj se zavedamo naše raznolikosti, kar nas lahko samo bogati, ko stopimo skupaj za isti cilj. S sprejemanjem in spoznavanjem različnih kultur nedvomno pride do zavedanja o pomembnosti lastne kulturne identitete, kar vodi h krepitvi mednarodnih odnosov v sorazmerju s krepitvijo zavedanja nacionalne kulturne identitete. ●

Viri

Mladinski center Trbovlje [online], 2019. Dostopno na: <http://mct.si/sl/domov/> (9. 4. 2020).

MOVIT [online], 2019. Dostopno na: <http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji> (9. 4. 2020).

MAG. URŠA BAJDA, univ. dipl. bibl., zaposlena kot knjižničarka na OŠ Tončke Čeč.

Naslov: OŠ Tončke Čeč, Keršičeva cesta 50, 1420 Trbovlje

E-naslov: ursa.bajda@guest.arnes.si

Učenje o zemljevidih s četrtošolci v šolski knjižnici

Learning about Maps with Fourth-graders
in the School Library

Gregor Škrlič

Izveček

V prispevku je opisan pouk s četrtošolci, ko se v okviru družbe začnejo podrobneje seznanjati z orientacijo in zemljevidi. Predstavljen je tudi primer dobre prakse, ko se pouk razširi med police v šolsko knjižnico, kjer se učenci orientirajo, poglobljeno seznanijo z legendo ter postavitvijo gradiva. Omenjena je tudi povezava pouka s šolo v naravi, ki je nadgradnja in prenos teorije v prakso.

Ključne besede:

šolska knjižnica, zemljevidi, knjižnično gradivo, kartografija, kartografsko opismenjevanje, legenda, orientacija

UDK 027.8:912

Key words:

school library, maps, library material, cartography, cartographic literacy, legend, orientation

Abstract

The article describes a fourth-grade class where students begin to learn more about orientation and maps in the subject Society. It also includes a good practice example of expanding the learning process to the school library, where students practice orientation, learn, in greater detail, about the concept of the legend and are introduced to the placement of the material. The article also mentions the connection between learning in the classroom and out-of-school classes, as an upgrade and a transition of knowledge from theory to practice.

**Knjižničar pripravi
uvodno motivacijo,
nato pa se pouk
nadaljuje med
knjižnimi policami,
kjer se s pomočjo
orientacije ter z
uporabo legende
učenci znajdejo ter
razrešijo zadane
naloge.**

UVOD

Kaj pravzaprav je orientacija? Ali se moramo znati orientirati, ko pridemo v določen prostor, kraj, in za to, da lažje potujemo ter se premikamo? Ali obstaja kakšna sopomenka za besedo orientacija? Mogoče je ustrezna beseda usmeritev? S takšnimi temami in besednimi ugankami se srečujejo učenci v 4. razredu osnovne šole, ko se pri pouku družbe začnejo pogovarjati ter učiti o orientaciji, zemljevidih ter povezanih temah.

V naslednjih poglavjih je posebej predstavljeno načrtovanje pouka v okviru predmeta družba v 4. razredu, kjer je obravnavana snov povezana z orientacijo, zemljevidi in ustreznimi pripomočki. Podrobneje je opisan potek pouka v šolski knjižnici, kamor učiteljice pripeljejo učence po dogovoru s knjižničarjem.

Knjižničar pripravi uvodno motivacijo (izmišljene zemljevide iz vnaprej izbranih knjig, ki jih prikaže na i-tabli), nato pa se pouk nadaljuje med knjižnimi policami, kjer se s pomočjo orientacije ter z uporabo legende učenci znajdejo ter razrešijo zadane naloge. Navedena je tudi povezava teoretičnega dela pouka s praktičnim, ki ga četrtošolci izvedejo vsako leto v sklopu šole v naravi.

POUK V 4. RAZREDU

Vsako šolsko leto učiteljice v četrtem razredu z učenci obravnavajo snov po učnem načrtu, med drugim večjo pozornost namenijo tudi tematskemu sklopu, poimenovanem Beremo in rišemo zemljevide.¹ Vsakič so se tudi povezale s knjižničarjem in načrtovale pouk v knjižnici.

Učencem v 4. razredu je bila vedno zanimiva uvodna motivacija in razlaga o pradašnjini ter praljudih in razlaga o zavedanju, da so se že takrat morali znati orientirati v naravi, po svetu, da so lahko uspešno selili svoja plemena iz kraja v kraj. Ravno tako so si morali zapomniti, kam so šli na lov in kje so nabirali hrano (boj

1 Ure pouka smo izvajali že po starem učnem načrtu, še pred posodobitvami leta 2011. Če bomo v bodoče ta pouk s četrtošolci še izvajali v sklopu KIZ, bo potrebno pripraviti posodobitvi in uskladiti z novimi načrti ter gradivi.

za preživetje). In vse to brez posebnih sodobnih naprav.

V uvodni uri učenci spoznajo nove do sedaj neznane besede, v zvezek zapišejo definicijo orientacije, ki pomeni »ugotavljanje svoje lege, svojega položaja glede na določene točke, znamenja« (SSKJ, 2014, str. 1099). V učbeniku preberejo besedilo, v katerem so zapisani podatki o vetrovnici, kaj to je in kako izgleda. »Ker se mnogokrat želimo orientirati natančneje, so nam v pomoč stranske smeri neba« (Umek, 2006, str. 21) in se z njihovo pomočjo lažje znajdemo ter orientiramo. Nato pregledajo še slikovni material ter rešujejo nekaj začetnih nalog v delovnem zvezku. Med pomembnejšimi pojmi so poleg orientacije še kompas, smeri neba, zemljevid in atlas.

Pri naslednji uri pouka učiteljica na začetku pokaže več različnih zemljevidov (stenski, tematski in ročni zemljevid Slovenije). S pomočjo zemljevida v roki učence spodbudi k razmišljanju, kaj zemljevid sploh je, čemu je namenjen, kdo ga lahko in zna uporabljati in ali zna kdo sam naštetati določene sestavne dele zemljevida. Skupaj z učenci se pogovorijo o sestavnih delih zemljevida (naslov zemljevida in kaj ta pove, kaj je legenda in merilo zemljevida). Učence tudi vpraša, kje na šoli še najdejo kakšen zemljevid. Skupaj ugotovijo, da jih je največ v knjižnici in učilnici za geografijo ter na malem odru (in verjetno še kje). Ob tem napove, da bo naslednja ura izvedena v šolski knjižnici. V nadaljevanju ure se učenci učijo brati podatke na zemljevidu ter si v zvezek zapišejo podrobno opredelitev sestavnih delov zemljevida (vsak zemljevid ima naslov, legendo, merilo, oznako strani neba in letnico izdelave). Pred zaključkom ure ter navodili za domačo nalogo učiteljica razredu pokaže še kompas, ki bo podrobneje obravnavan pri naslednji uri.

POUK V KNJIŽNICI

Učenci so bili razdeljeni v skupine in na vsaki mizi so bili pripravljeni učni listi.² Knjižničar je

2 Učni list v prilogi je oblikovno prirejen za prispevek.

Knjižničar je na i-tabli prikazal različne zemljevide iz leposlovnih del.

začel z uvodno motivacijo in prisotne najprej vprašal, če se kdo spomni orientacije po šoli v 1. razredu, ko so se učenci v okviru pouka spoznavanja okolja seznanjali z načrtom šolske stavbe in se usmerjeno premikali po šoli. Nato je sledilo vprašanje, če kdo bere takšne leposlovne knjige oz. zgodbe, v katerih so zelo pomembni zemljevidi, in če se kdo spomni katere od teh knjig. Knjižničar je na i-tabli prikazal različne zemljevide iz leposlovnih del. Prvi zemljevid je prikazoval Avantio³ – prepovedano deželo. Skupaj z učenci so se pogovorili o orientaciji s pomočjo tega zemljevida, če bi se znašli znotraj te dežele (Ali se znajdete? Ali je zemljevid dovolj jasen? Kaj vam pove tak zemljevid? Imate boljšo predstavo o izmišljenem svetu?). Po kratkem pogovoru je prikazal še tri zemljevide, najprej zemljevid Zemljemorja,⁴ nato zemljevid Divje dežele⁵ in nato še zemljevid Dežele dinozavrov⁶ ter povprašal, če so imeli zemljevidi kakšne podobnosti, skupne lastnosti, elemente. Odgovori učencev so bili vsakič zanimivi.

pouk. Učenci so prepoznavali gradiva, ki so bila na mizi (atlasi, zemljevidi, slikovni atlasi, ročni zemljevidi, avtokarte, zgodovinski atlasi ...). Med splošnimi cilji KIZ je zapisano, da »učenci z uporabo knjižničnega gradiva in drugih informacijskih virov spoznavajo probleme in se učijo učinkovitih strategij njihovega reševanja. Učenci razvijajo različne spretnosti in sposobnosti, npr. komunikacijske, informacijske, raziskovalne« (Sušec, 2005, str. 6). Med nalogami učnega lista je bila ena, povezana z razstavljenimi gradivi, saj so morali učenci prepisati oz. dopolniti eno od nalepk z gradiva, ki si ga je skupina izbrala. Poiskati so morali tudi oznako oz. polico, kje v knjižnici se nahaja. Vseh oznak niso poznali in niso vedeli, kje se nahajajo, zato so si pomagali z legendo in prostorskim načrtom knjižnice, ki visi na steni knjižnice, ter tako ponovili že usvojena znanja o iznajdljivosti v knjižnici in se hkrati pravilno orientirali v prostoru. UDK-številko z nalepke so razrešili z besedo, ki so jo našli zapisano na legendi in ujemajoči se polici (npr. številka 912

Slika 1: Na fotografijah so prikazani zemljevidi, ki so jih učenci spoznavali pri pouku

Po uvodnem pogovoru o zemljevidih je knjižničar pozornost preusmeril na razstavljena gradiva, ki so bila pripravljena namensko za

je razrešena z besedo atlasi in tako je označena tudi polica).

Da se lažje najdemo oziroma orientiramo v današnjih časih, uporabljamo različne naprave (kompas, višinomernik, GPS, računalnik). Učenci so si od teh podrobneje ogledali le kompas (fizično napravo) ter projekcijo s posameznimi deli ter razlago. Učenci, ki so želeli kaj več povedati oz. so poznali zanimive

³ Zemljevid iz knjige *Lov na pošasti*, št. 24, Založba Alica, 2010.

⁴ Zemljevid iz knjige *Čarovnik iz Zemljemorja*, Mladinska knjiga, 2005.

⁵ Zemljevid iz knjige *Hobit*, Mladinska knjiga, 1986.

⁶ Zemljevid iz knjige *Zaliv dinozavrov*, št. 5, Mladinska knjiga, 2010.

Slika 2: Razstavljeno gradivo za potrebe pouka

Šola v naravi je vsako leto organizirana tako, da se v projektnem tednu zvrsti veliko dejavnosti, kjer učenci nadgradijo teoretično znanje s praktičnim delom.

Skupaj z učitelji vsako leto bolj ugotavljamo, da so v dobrih desetih letih generacije nekako pozabile na klasične zemljevide, avtokarte in govorijo le o 'spletnih' zemljevidih (aplikacijah), kot so 'Google maps', ki delujejo s pomočjo signala GPS.

podatke, so prišli pred tablo ter vse razložili. Kot zanimivost naj navedem, da so nekateri hkrati povedali tudi, da v knjižnici pa kompas res ni potreben, še posebno, če si vsa leta sledil razlagam, kako se znajti v knjižnici in če znaš prebrati legendo ter vse oznake, ki jih knjižničar pripravi.

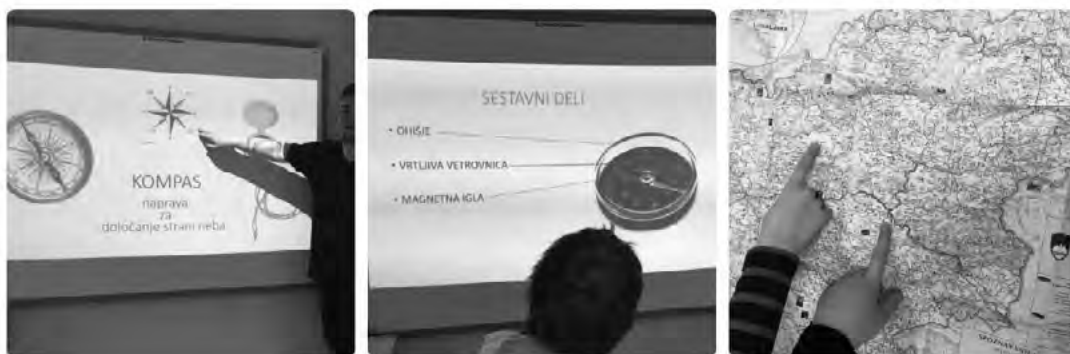
Ob tem je učiteljica opozorila tudi na orientacijo po znamenjih v naravi in primerjala naravo s knjižnico, če so v knjižnici kakšna posebna znamenja, po katerih se učenci lahko ravna. »Orientiranje s pomočjo znamenj v naravi je le zasilno, približno in nezanesljivo. Vendar je včasih edina rešitev,« (Prosen, 1981, str. 14) in te načine bodo učenci preizkusili, ko se bodo odpravili v šolo v naravi. Šola v naravi je vsako leto organizirana tako, da se v projektnem tednu zvrsti veliko dejavnosti, kjer učenci nadgradijo teoretično znanje s praktičnim delom (imajo orientacijo s karto in brez nje ter tako utrdijo svoje znanje o orientaciji,

glavnih straneh neba, preizkusijo tudi orientacijo s senco, uro in kompasom).

Učenci so po skupinah reševali učne liste ter si ogledovali gradiva. Brskali so po atlasih, po zemljevidih iskali kraje, saj so morali v nemo karto na učnem listu zarisati lokacijo Ljubljane. Knjižničar je učencem ponudil tudi možnost, da se vrnejo v knjižnico v času podaljšanega bivanja in si pobližje pogledajo zemljevide, dostopne preko spleta.

SKLEP

V prispevku je bil predstavljen pouk v 4. razredu, ko se začne obravnavati in učenje o orientaciji. Ob tem je pomembno, da učitelji snov povezujejo z že znanimi dejstvi, da novosti osmislijo ter obogatijo z medpredmetnim poukom in povezovanjem s knjižničnim informacijskim znanjem. Pomembna je tudi založenost knjižnice z gradivi, ki so uporabna za tovrsten pouk. Učenci se v 4. razredu podrobneje seznani s kartografskim gradivom, uporabljajo ročni zemljevid in atlas, ki je prirejen za potrebe pouka z mlajšimi učenci. Zelo pomembno je, da mlade naučimo, kako se uporablja tiskane zemljevide in atlase. Skupaj z učitelji vsako leto bolj ugotavljamo, da so v dobrih desetih letih generacije nekako pozabile na klasične zemljevide, avtokarte in govorijo le o 'spletnih' zemljevidih (aplikacijah), kot so 'Google maps', ki delujejo s pomočjo signala GPS. GPS-naprava ima celo vrsto programov, ki nam kažejo, kje smo, kod smo hodili in v katero

Slika 3: Na fotografijah so utrinki pouka (spoznavanje kompasa, iskanje po zemljevidu)

smer moramo obrniti korak, kako daleč smo od cilja ali izhodiščne točke. Človek bi rekel, da kdor ima tako napravico in jo zna uporabljati, ne potrebuje ne zemljevida ne kompasa. Napak! Še bolj ju potrebuje, kajti GPS ima tudi slabo stran. Lahko se pokvari, še pogosteje pa mu odpovedo baterije ali akumulator. Takrat nam vseh 24 satelitov nad nami, ki nas usmerjajo, ne pomaga« (Dvoršak, 1995, str. 86). Kljub vsej tehnologiji je potrebno znanje branja tiskanih zemljevidov (mogoče zmanjka elektrike, interneta ...), da se lahko posameznik orientira v določenem prostoru in načrtuje pot. Ravno tako je potrebno poznati

naravne lastnosti in namige, saj se lahko hitro zgodi, da se kdo izgubi.

Vse pridobljeno znanje učenci praktično preizkusijo, ko se odpravijo v šolo v naravi in doživijo projektni teden, posvečen orientaciji. Vsako leto so deležni zanimivih dejavnosti, kot je denimo orientacija s karto in brez nje, orientacija s senco, z uro in s kompasom ter raziskovanje gorskega potoka idr. Znanje uporabe zemljevidov je tudi podlaga za vsa leta šolanja naprej, saj se od 6. razreda dalje pri pouku geografije kot tudi zgodovine večkrat ukvarjajo z zemljevidi, atlasom in drugimi pripomočki. ●

Literatura

Atlas: družba in jaz: družba za 4. in 5. razred devetletne osnovne šole. 2004. 1. izd. Ljubljana: Modrijan.

Dvoršak, A. 1995. *Preživetje v naravi.* Ljubljana: Kmečki glas.

Prosen, M., Rotar, J., Svetik, P. 1981. *Orientiranje v naravi.* Ljubljana: Mladinska knjiga.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2014. 2., dopolnjena in deloma prenovljena izd. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Sušec, Z. 2005. *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja: cilji in vsebine.* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Umek, M. 2006. *Družba in jaz 1: družba za 4. razred devetletne, osemletne osnovne šole.* Učbenik. Ljubljana: Modrijan.

GREGOR ŠKRLJ, univ. dipl. bibl., je zaposlen v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

V času pisanja članka je bil avtor zaposlen kot šolski knjižničar na OŠ Prule.

Naslov: NUK, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

E-pošta: gregor.skrelj@nuk.uni-lj.si

PRILOGA 1: UČNI LIST

UČNI LIST (družba, 4. razred)

1. Ali poznamo različne zemljevide? DA NE

2. Skupina si izbere eno izmed razstavljenih gradiv ter zapiše naslov in ustrezno dopolni knjižnično nalepko.

Iz nalepke izpiši številčno oznako police ter zraven z besedo zapiši poimenovanje te police.

3. Povežite pojme s pravilno razlago.

ATLAS

Določanje lege neke točke ali smer gibanja glede na strani neba.

ORIENTACIJA

Papir z upodobitvijo zemeljskega površja, v določenem merilu.

ZEMLJEVID

Zbirka zemljevidov, slik iz določene stroke v obliki knjige.

4. Na zemljevidu Slovenije označi in poimenuj smeri neba. Označi, kje leži Ljubljana.

Pravljice na Glasbeni šoli Jesenice

Fairytales at Music School Jesenice

Nina Jamar

Izvleček

V prispevku je opisano, kako v knjižnici Glasbene šole Jesenice s pomočjo pravljič poskrbimo, da učenci spoznajo knjižnico na Glasbeni šoli Jesenice ter da predšolski otroci, ki obiskujejo Vrtec Jesenice, spoznajo instrumente, ki se poučujejo na Glasbeni šoli Jesenice. Z obiski učencev, ki na Glasbeni šoli Jesenice obiskujejo predšolsko glasbeno vzgojo, glasbeno pripravnico ter prve razrede nauka o glasbi, smo pričeli v šolskem letu 2006/2007. Na obisk v Glasbeno šolo Jesenice od leta 2009 dalje enkrat letno vabimo tudi otroke iz Vrtca Jesenice. Pravljice, ki jih uporabimo kot osnovo obiska učencev Glasbene šole Jesenice ali predšolskih otrok iz Vrtca Jesenice, so tematsko povezane z glasbo, branjem, knjigo ali knjižnico. Včasih preberemo tudi kakšno ljudsko pravljico. V zadnjem času pravljice pripovedujemo s pomočjo kamišibai.

Ključne besede:

glasbeno šolstvo, šolske knjižnice, pravljice, kamišibai

UDK: 027.8:37.018.54:78

Key words:

music education, school libraries, fairy tales, kamishibai

Abstract

The article describes how fairy tales are used in the Music school Jesenice library to present the library to the students and introduce the instruments taught at the Music School Jesenice to preschool children from the Jesenice Kindergarten. The youngest children attending the Music school Jesenice started visiting the school library in the school year 2006/2007. From 2009 onwards, the children from the Jesenice Kindergarten were also invited to visit the Music School Jesenice. The topic of fairy tales used with the youngest children attending Music school Jesenice and preschool children from the Jesenice Kindergarten was mostly related to music, reading, books or library. From time to time, we also read folk tales. Lately, fairy tales are also narrated with the help of kamishibai.

1 PREDSTAVITEV TEMATIKE

1.1 GLASBENA ŠOLA JESENICE

Začetki Glasbene šole Jesenice segajo v leto 1946, ko so bili organizirani glasbeni tečaji (violina, klavir, pihala, solopetje, trobila, violončelo, glasbena teorija). Septembra 1947 je bila z Odlokom ministrstva za prosveto in kulturo LR Slovenije ustanovljena Državna glasbena šola na Jesenicah. Prostora je dobila v zgradbi jeseniške gimnazije. Vsa leta je šola vpisovala učence v oddelke za klavir, godala, pihala, trobila, tolkala, harmoniko, kitaro in k nauku o glasbi. Oddelek za solopetje je deloval v letih 1950–1971 in 1981–1984, nekaj časa je deloval tudi oddelek za balet.

Široka in razgibana dejavnost jeseniškega gledališkega društva Svoboda je v prvih petnajstih letih pritegnila k sodelovanju tudi glasbeno šolo. Tako so učenci sodelovali pri mladinskih spevoigrah, operetah, pri operi (*Tremerski dukat*), na proslavah in akademijah. Posebno velja omeniti simfonični orkester glasbene šole, ki je deloval pod vodstvom Rada Kleča. Sestavljali so ga pedagogi, učenci in člani društva Svoboda. Pri izvedbi so jim pomagali tudi poklicni glasbeniki ljubljanske opere in filharmonije. Orkester je naštudiral več samostojnih koncertov, sodeloval pri raznih proslavah in akademijah ter naštudiral program s sodelovanjem oddelka za solopetje. Izvajali so koncerte za violino in klavir vodilnih svetovnih skladateljev (Mozart, Haydn, Čajkovski itd.).

Rado Kleč je vodil tudi harmonikarski in godalni orkester. V letu 1964 se je šola približala tudi učencem in krajanom izven Jesenic. Odprla je dislocirane oddelke v Žirovnici, Kranjski Gori in Mojstrani. Glasbena šola je poleg internih in javnih nastopov prirejala tudi učne ure za učence osnovnih šol, sodelovala na javnih in kulturnih prireditvah v občini, udeleževala se je srečanj glasbenih šol Gorenjske.

15. oktobra 1993 je Glasbena šola Jesenice dobila nove prostore na Kežarjevi 22 na Jesenicah. Že v šolskem letu 1993/1994 pa so se začele priprave na obnovo največjega

kulturnega spomenika na Jesenicah, Kasarne na Stari Savi. Del stavbe, katere obnova je bila končana marca 2005, je od takrat dalje namenjen dejavnosti Glasbene šole Jesenice. Nov prostor vsekakor pomeni tudi veliko novih delovnih izzivov, ki se na Glasbeni šoli Jesenice z velikim ponosom tudi uresničujejo. Predvsem je pomembno omeniti delovanje orkestrov (simfonični, pihalni, godalni, big band, harmonikarski), baletni oddelek, uspehe učencev na različnih tekmovanjih, srečanja harmonikarskih orkestrov Slovenije ter sodelovanje s šolami doma in v tujini ter z lokalnim okoljem. Od leta 2005 dalje na Glasbeni šoli Jesenice odmevajo tudi citre (*Šestdeset let Glasbene šole Jesenice*, 2007). Med letoma 2009 in 2012 je na Glasbeni šoli Jesenice delovala tudi skupina za sodobni ples, odprli so se tudi oddelki za oboo (2007), harfo (2009) ter orgle (2016). V letu 2017 je Glasbena šola Jesenice praznovala sedemdesetletnico, ki jo je obeležila z izdajo zbornika, priročnika za korepeticije za balet, zgoščenke s posnetki učencev, koncertom simfoničnega orkestra, koledarjem, slavnostnim koncertom in glasbenim abonmajem jeseniških glasbenikov.

1.2 KNJIŽNICA NA GLASBENI ŠOLI JESENICE

Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice je s svojim delovanjem začela v šolskem letu 2003/2004, ko še ni imela svojih prostorov. V knjižnici je bila zaposlena knjižničarka za 0,20 delovnega časa, kar pomeni 8 ur na teden. Intenzivno se je začelo z obdelavo gradiva v računalniškem programu Šolska knjižnica. Gradivo je bilo shranjeno na podstrešju in v učilnicah posameznih učiteljev. Pred tem so bile note označene z inventarnimi številkami in žigom, v enotah gradiva pa je bil kartonček, namenjen izposoji gradiva. Evidenca o izposoji gradiva ni bila vodena.

Šolsko leto 2004/2005 je bilo za Glasbeno šolo Jesenice prelomno, saj se je preselila v nove prostore, v Kasarno na Stari Savi, ki je del muzejskega kompleksa Stare Save. Takrat je svoj prvi prostor, 35 m², dobila tudi knjižnica. Prva leta delovanja knjižnice so bila namenjena

Knjižnica na
Glasbeni šoli
Jesenice je s svojim
delovanjem začela
v šolskem letu
2003/2004, ko
še ni imela svojih
prostorov.

Slika 1: Kako je rusica premagala grdinico (arhiv GŠJ, foto: Nina Jamar)

predvsem obdelavi gradiva in vzpostavitvi njenega delovanja. Od šolskega leta 2006/2007 dalje je bil poudarek tudi na povečanju pedagoške dejavnosti knjižnice. Začelo se je z obiski skupin predšolske glasbene vzgoje (GV), glasbene pripravnice (GP) ter prvih razredov nauka o glasbi (NGL) v knjižnici. Na obisk v Glasbeno šolo Jesenice smo povabili tudi otroke iz Vrta Jesenice. Da je spoznavanju s knjižnico Glasbene šole Jesenice (GV, GP, NGL) ter spoznavanje inštrumentov (Vrtec Jesenice), ki se poučujejo na Glasbeni šoli Jesenice pri tako majhnih otrocih (3–6 let) bolj prijetno, osnovo, na kateri gradimo, vedno predstavlja pravljica, tematsko povezana z glasbo, branjem, knjigo, knjižnico. Včasih preberemo tudi kakšno ljudsko pravljico. V zadnjem času pravljice pripovedujemo s pomočjo kamišibaja. Velikokrat pravljice popestrimo z glasbo in včasih lahko govorimo tudi o glasbenih pravljičah.

Pomembna naloga knjižnice je raziskovanje bogate zgodovine glasbene dejavnosti na Jesenicah in bližnji okolici ter zgodovine Glasbene šole Jesenice, k čemur sodi tudi urejanje fotografskega in avdiovizualnega gradiva, ki nastane ob spremljanju številnih koncertov v okviru Glasbene šole Jesenice. Ob petdeset-, šestdeset- in sedemdesetletnici Glasbene šole Jesenice so izšli zborniki, ki predstavljajo delovanje šole v teh letih. Osnovne podatke o knjižnici, knjižnični red ter urnik njenega delovanja si je možno ogledati na spletni strani Glasbene šole Jesenice (2019). Za vsako šolsko leto sta izdelana Letni načrt in Letno poročilo

delovanja knjižnice. Knjižnica deluje v skladu z veljavnim knjižničnim redom. Ima svoj zaščitni znak, Škratka Notka (delo akademskega slikarja Ignaca Kofola), ki učitelje in učence ter zunanje uporabnike seznaja z dogajanjem v knjižnici ter jim pomaga in svetuje pri vseh vprašanjih, povezanih s knjižnico. Aprila 2009 pa se je v knjižnici Glasbene šole Jesenice začelo z vnosom gradiva v sistem COBISS, kar ob vseh drugih dejavnostih knjižnice še redno poteka.

1.3 PRAVLJICA

Enciklopedija Slovenije (1995, str. 227–228) navaja, da je pravljica pripoved, v kateri se dogajajo neverjetne, samo v domišljiji mogoče stvari in v kateri navadno zmagata dobro. Na podlagi folklornega pravljničarskega izročila je že zgodaj nastala samostojna pripovedna zvrst umetne pravljice, ki je bila večidel posneta po ljudski pravljici, v obdelavi prevzete snovi samostojna, snovno pa včasih tudi izvirna. Prve umetne pravljice so bile napisane v starem Egiptu, posamezne tudi v grški in rimski književnosti (Apulej, Amor in Psiha) ter v srednjem veku; sočasno so nastajale pomembne pravljice zbirke v indijski, perzijski, arabski literaturi (*Tisoč in ena noč*). Do sredine 19. stol. so zapisi pravljič na Slovenskem redki in naključni. Prvi jih je v obdobju romantike začel zapisovati Matevž Ravnikar (Poženčan), v narečju pa v obdobju realizma Gašper Križnik v Motniku in okolici. Zasluge, da so slovenske pravljice znanstvenemu svetu razmeroma znane, imata češki učenjak Jiří Polívka in Milko Matičetov; slednji jih je pri Slovencih nabral največ, predvsem v Reziji.

Pravljico lahko pripovedujemo tudi s pomočjo glasbe. Kot navaja Voglarjeva (1976, str. 156–157), je delež glasbe pri glasbeni pravljici lahko različen. Delež glasbe je lahko majhen. Glasbo lahko samo vključimo v pripovedovanje in ima zgolj dopolnilno vlogo. V pripoved vključimo le eno, lahko dve otrokom znani ali neznani otroški pesmi ali skladbici. Glasba je lahko zvočno ilustrativne narave, pripovedovanje popestrimo z glasbo tako, da npr. prihajanje različnih živali zvočno ilustriramo

Pomembna naloga knjižnice je raziskovanje bogate zgodovine glasbene dejavnosti na Jesenicah in bližnji okolici ter zgodovine Glasbene šole Jesenice, k čemur sodi tudi urejanje fotografskega in avdiovizualnega gradiva.

V šolskem letu 2006/2007 se je na knjižnici Glasbene šole Jesenice pričelo bibliopedagoško delo. Za naše učence je bilo v okviru knjižnice izvedenih 61 šolskih ur s poudarkom na pravljičah.

z različnimi inštrumenti. Delež glasbe pa je lahko tudi enakovreden besedilu oziroma je glasbe lahko skoraj toliko kot besedila ali več. V glasbeni pravljici Peter in volk Sergeja Prokofjeva je glasba pomembnejša kot besedilo. Pomembno pa je, ne glede na delež glasbe v glasbeni pravljici, da pravljico posredujemo kot neprekinjeno celoto in brez motenj. Prav tako je pomembno, da glasbe in teksta ne posredujemo sočasno, saj vpletanje glasbe med napeto pripoved ni primerno.

Pravljico pa lahko pripovedujemo tudi s pomočjo kamišibaja. Kamišibajkarska predstava je videti tako, da kamišibajkar (pripovedovalec ali prikazovalec) postavi butaj (leseni oder) na dvignjeno mesto, navadno je to miza. V butaju so slike, na katerih je narisana zgodba. Kamišibajkar stopi k odru, odpre vratca in začne pripovedovati zgodbo. Ob tem vleče slike iz butaja tako, kot teče zgodba, vse do konca, ko se vratca butaja spet zaprejo (Sitar, 2018, str. 10). Predvsem pa velja poudariti (McGowan, 2010, str. 10), da gre pri kamišibaju najprej za vizualno komunikacijo, potem pa vizualno komunikacijo dopolnimo ali poživimo z ustnimi informacijami. Kot navaja McGowan (2010, str. XI), gre za eno od oblik pripovedovanja zgodb, ki se je razvila na Japonskem v poznih 20-ih letih 20. stol. Izredno popularen je kamišibaj na Japonskem postal med leti 1940 in 1950. Stereotipna slika uličnega umetnika ponazarja človeka, ki se ukvarja s prodajo sladkarij in s svojim kolesom potuje od soseske do soseske, prodaja domače sladkarije in pozornost otrok pridobiva s

Slika 2: Sedempika polonica, ki je bila na obisku v knjižnici na Glasbeni šoli Jesenice (arhiv GŠJ, foto: Nina Jamar)

pripovedovanjem zgodb, ki jih pripoveduje tako, da vleče ilustrirane kartice iz lesenega odra. Kamišibaj pa je kmalu postal zanimiv za učitelje, knjižničarje, pripovedovalce zgodb in umetnike po vsem svetu. Sitar (2018, str. 6) navaja, da je bil v Sloveniji občinstvu kamišibaj prvič predstavljen šele leta 2013, torej več kot petdeset let kasneje kot na Japonskem.

2 PRAVLJICE NA GLASBENI ŠOLI JESENICE

2.1 PRAVLJICE ZA GP, PGV, NGL

V knjižnici na Glasbeni šoli Jesenice smo z delom z našimi učenci začeli v šolskem letu 2006/2007, po preselitvi v nove prostore. Leta 2006, 2007, 2008, 2009 ter 2011 smo učence glasbene pripravnice (GP), predšolske glasbene vzgoje (PGV) ter prvega razreda nauka o glasbi (NGL) za njihovo obiskovanje glasbene šole nagradili tudi s petimi lutkovnimi uricami, ki jih je obiskalo 225 otrok. V prvi lutkovni urici so nastopile dijakinja Srednje šole Jesenice, program Predšolska vzgoja, z dvema lutkovnima predstavama (Pod medvedovim dežnikom, Zajček se je izgubil), v drugi in tretji lutkovni urici so nastopili učenci lutkovnega krožka Osnovne šole Josipa Plemlja Bled (Sin Srakolin, Polžek Jožek, Pridite, predstava je, Maja in prijatelji ter Vojna zvezd 7), v četrti in peti lutkovni urici pa je otroke razveseljevalo Glasbeno gledališče Trubadur (Huda mravlja, Orkester).

V šolskem letu 2006/2007 se je na knjižnici Glasbene šole Jesenice pričelo bibliopedagoško delo. Za naše učence je bilo v okviru knjižnice izvedenih 61 šolskih ur s poudarkom na pravljičah. Knjižnico je v tem času obiskalo 696 otrok. Enaindvajsetkrat so knjižnico obiskali učenci prvih razredov nauka o glasbi (244 otrok), dvakrat učenci petih razredov nauka o glasbi (17 otrok) ter osemindesetkrat učenci glasbene pripravnice ali predšolske glasbene vzgoje (435 otrok). Iz Preglednice 1 je razvidno, da so knjižnico največkrat (63 %) obiskali prav najmlajši otroci, ki šele začenjajo z obiskovanjem glasbene šole. Namen je, da otroci

Orffova glasbila so za starostno skupino otrok, katerim so pravlјice namenjene, najprimernejša.

Preglednica 1: Obiski otrok v knjižnici glede na to, katero vrsto pouka obiskujejo

Vrsta pouka	Število otrok	Odstotek otrok
5. razred NGL	17	2
1. razred NGL	244	35
GP, PGV	435	63
Skupaj	696	100

začnejo s spoznavanjem knjižnice čim prej in da bodo tako vsa leta, ko bodo obiskovali glasbeno šolo, obiskovali tudi knjižnico. Cilj obiska učencev v knjižnici je, da spoznajo, kje se knjižnica nahaja in kako jim lahko pomaga pri njihovem glasbenem šolanju.

Za lažjo dosego tega cilja in za boljšo komunikacijo z otroki smo uporabili pravlјico, tematsko povezano z branjem, knjigami, knjižnico ali instrumenti, glasbo, notami itd. Seznam pravlјic, ki jih pri tem lahko uporabimo, najdete v Preglednici 2 in Preglednici 3. V šolskem letu 2018/2019 smo se za obisk v knjižnici zahvalili z rezijansko ljudsko pravlјico Kako je rusica pregnala grdinico. Deloma smo se oddaljili od glasbe in branja, otrokom pa smo predstavili, da včasih ovire obstajajo samo v naši glavah in da lahko tudi majhna, a zelo pogumna mravlјica premaga grdinico, čeprav je ne more niti medved. Torej, tudi oni se bodo, če bodo le želeli, lahko naučili igrati instrument, če bodo le dovolj pogumni in se ne bodo ustrašili ovir na poti. Poleg so bile po predlogi v knjigi izdelane tudi lutke. V šolskem letu 2019/2020 smo se prav tako malo oddaljili od glasbe in otrokom povedali pravlјico Lisica in polžek. Gre za priredbo slovenske ljudske basni. Otrokom smo želeli predstaviti, da se mora tisti, ki rad prelišči druge, zavedati, da bo lahko tudi sam kdaj preliščen. Občutki takrat niso prijetni. Zato se je pomembno med seboj spoštovati, sodelovati in si pomagati, da lahko s skupnimi močmi dosežemo velike cilje. Vsi otroci najbrž ne bodo poklicni glasbeniki, želja pa je, da bi čim več otrok, ki zaključijo nižjo stopnjo glasbene šole, igralo kdaj še v kakšnem orke-

Preglednica 2: Pravlјice na temo branja, knjige, knjižnice, primerne za otroke med tretjim in šestim letom starosti

Avtor	Naslov
Byrne, Richard	Ta knjiga je čisto podivjala!
Carle, Eric	Od glave do peta
Child, Lauren	Oprostite, to je moja knjiga
Gemmel, Stefan	Nekoč je bila ...
Gleeson, Libby	Poglej, knjiga!
Jennings, Sharon	Frančkov bralni krožek
Kocmut, Aleksandra	Andraž spozna knjižnega molja
Krempl, Urša	Racman in knjiga
Podgoršek, Mojiceja	O dečku, ki je pisal pesmi
Podgoršek, Mojiceja	Ivan in skodelica kave
Podgoršek, Mojiceja	Maša obišče šolsko knjižnico
Santiago, Fabi	Tace stran od moje knjige
Schimel, Lawrence	Boš bral knjigo z mano?
Simončič, Vilma G.	Mala muca v knjižnici
Vukmir, Andreja	Lolo v knjižnici
Vukmir, Andreja	Poškodovana knjiga

stru. Simfonični orkester Jesenice ponuja za to idealno priložnost. Za sodelovanje v orkestru sta medsebojno sodelovanje in spoštovanje ključnega pomena. Zgodbi smo pripovedovali s pomočjo kamišibaja. Pri pripovedovanju pravlјice o dogajanju med lisico in polžkom smo imeli, poleg našega Škrata Notka, še eno posebno poslušalko, in sicer čisto pravo polonico. Ličinka se je zabubila, iz bube je zlezel rumen hrošček, ki je bil iz dneva v dan bolj

Preglednica 3: Pravlјice na temo inštrumentov, glasbe, ki so primerne za otroke med tretjim in šestim letom starosti

Avtor	Naslov
Bollinger, Max	Palček Anton
Focroulle, Luc	Žabji zbor
Hoyer, Andrea	V glasbeni šoli
Hoyer, Andrea	Na koncertu
Hoyer, Andrea	V muzeju glasbenih inštrumentov
Hoyer, Andrea	V operi
Jennings, Sharon	Frančkove glasbene urice
Kokalj, Tatjana	O vetru, ki bi rad pel
Korez-Korenčan, Darja	Dogodivščine vrtnih prijateljev (Črv in kitara, Glinasti lonc in sarkova paličica)
Kovač, Tinkara	Tinka Tonka Flavtonka
Kriščak, Nadja	Marko in note
Litchfield, David	Medved in klavir
Majhen, Zvezdana	Hiša glasbe: o glasbenikih Ipavcih
Majhen, Zvezdana	Zmajček v glasbeni šoli
Mav Hrovat, Nina	Miška želi prijatelja
Muck, Desa	Čudež v operi
Poklukar, Lilijana	Miška si poišče nov dom
Reisel, Vladimir	Čudežna pesmica
Romska pravljica	Kako so nastale gosli
Schiretz, Thomas	Trompetra: mala dinozavrinja
Stinson, Kathy	Violinist
Svetina, Peter	Mrožek dobi očala
Uegaki, Chieri	Hana Hašimoto, šesta violina
Voglar, Mira	Gradič

rdeč. Vzgojena je bila sedempika polonica, ki je bila v enem tednu trikrat na obisku v Glasbeni šoli Jesenice. Potem smo jo izpustili in upamo, da je trenutno kje na kakšnem lepem travniku. Gre za projekt, namenjen skrbi za preživetje sedempike polonice. Vse potrebno, da lahko sedempiko polonico vzgojite tudi sami, ponuja slovensko podjetje.

Pravlјice večkrat tudi glasbeno obarvamo. Pri izvajanju so nam lahko v pomoč instrumentalni deli že posnetih glasbenih pravljic, ali pa za glasbeno popestritev lahko uporabimo kakšnega izmed inštrumentov. Predvsem izpostavlјamo Orffova glasbila, ki se nam zdijo za starostno skupino otrok, katerim so pravljice namenjene, najprimernejše. Inštrumenti ali glasbena podlaga poskrbijo, da se med pripovedovanjem dogaja glasba in da spet pridobimo otrokovo pozornost. Podobno je, ko pri kamišibaju počasi odstiramo slike in ob tem pripovedujemo. Otroke zanima, kaj se bo zgodilo naprej in kaj bo na naslednji sliki.

2.2 GLASBENE PRAVLJICE ZA VRTEC JESENICE

V knjižnici Glasbene šole Jesenice smo vključeni tudi v pripravo in izvedbo glasbene pravljice za Vrtec Jesenice. Glasbeno pravljico za Vrtec Jesenice izvajamo že od leta 2009 dalje. Tamkajšnji otroci so nas tako obiskali že desetkrat. Dvakrat so se nam pridružili tudi učenci nižjih razredov iz Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice, ki je osnovna šola s prilagojenim programom. Namen je, da najmlajši otroci s pomočjo pravljice spoznajo čim več inštrumentov, ki se jih poučuje na naši glasbeni šoli. Če otroke, ko vidijo in slišijo inštrumente, zamika, da bi tudi oni znali igrati na katerega izmed inštrumentov, so vsakega maja vabljeni, da se udeležijo vpisa na Glasbeni šoli Jesenice in potem septembra z učenjem inštrumenta tudi začnejo. Da pa lahko inštrumente predstavimo, nam kot vezni tekst vedno služi kakšna pravljica. Glasbeno smo popestrili že pesmi, ki jih je napisal Vladimir Reisel in ilustriral Ota Janeček. Izšle so pod naslovom Čudežna pesmica. Glasbeno smo popestrili tudi pravljici O vzvišeni kitari in Viliček Notko, ki jih je posebej za Glasbeno šolo Jesenice napisala

Petra Divjak. V zadnjih dveh letih smo glasbeno popestrili zgodbo Petre Hoyer z naslovom *V glasbeni šoli*. Ker se na Glasbeni šoli Jesenice poučuje tudi balet, ob pravljici tudi zaplešemo. Naj omenimo še to, da ob pravljici s projekcijo prikazemo fotografije, ki prikazujejo dogajanje na Glasbeni šoli Jesenice. Glasbeno pravljico smo izvedli tudi tako, da smo projekcijo uporabili namesto kamišibaja. Namesto da bi bile slike vložene v lesen oder, imenovan butaj, smo slike oziroma ilustracije, ki sodijo k pravljici, prikazovali na platnu s pomočjo projekcije.

Začeli smo skromno, s šestimi glasbenimi točkami in eno ponovitvijo glasbene pravljice. Leta 2016 smo se predstavili že s sedemnajstimi glasbenimi točkami, leta 2019 pa smo za Vrtec Jesenice izvedli tri ponovitve glasbene pravljice z devetnajstimi glasbenimi točkami. Pri izvedbi zadnje glasbene pravljice je tako sodelovalo kar dvajset učencev in šestnajst učiteljev Glasbene šole Jesenice. V vseh teh letih je knjižnico obiskalo 760 predšolskih otrok, zanje smo pripravili 93 točk programa. Ugotavljamo, da je za manjše otroke bolje, da je glasbenih točk več in da je predstavljenih več instrumentov, ker s kratkimi točkami in pestrim dogajanjem na odru poskrbimo, da obdržimo pozornost otrok.

Pripovedovanje pravljice povežemo s poslušanjem glasbe in tako sami oblikujemo svojo glasbeno pravljico. Imamo privilegij, da smo za-

posleni na glasbeni šoli in da pravljico na temo glasbe z glasbo lahko opremijo kar naši učenci pod mentorstvom njihovih učiteljev. Predšolski otroci lahko tako v dvorani Lorenz Glasbene šole Jesenice začutijo delček tega, kar se dogaja za stenami rumene stavbe, imenovane Kasarna. Za stenami se skriva 18 učilnic za individualni pouk, 2 učilnici za skupinski pouk, zbornica, knjižnica, koncertna in baletna dvorana. Poslovimo pa se vedno z upanjem, da se v prostorih Glasbene šole Jesenice čim prej spet srečamo.

3 NAČRTI ZA PRIHODNOST

V prihodnosti želimo nadaljevati z obiski najmlajših učencev v knjižnici Glasbene šole Jesenice kot tudi z glasbenimi pravljicami, ki jih pripravljamo za predšolske otroke iz Vrtca Jesenice. Obe dejavnosti želimo z vsakim šolskim letom izboljšati in ju narediti še bolj privlačne za najmlajše obiskovalce. Ker so otroci, ki obiskujejo dejavnosti, v povprečju stari le od tri do šest let, se moramo zelo potruditi, da njihovo pozornost zadržimo petinštirideset minut, kolikor v povprečju traja njihov obisk. Kamišibaj in projekcija sta le dva izmed načinov, s katerima skušamo biti otrokom zanimivi in malo drugačni. Kdo ve, kam vse nas bo še odneslo na naših pravljčnih popotovanjih. In kdo ve, morda se bomo neke, nekoč, čez davnih petsto let, spet kje srečali. ●

Viri

- Enciklopedija Slovenije*. 9, Plo-Ps (1995). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Glasbena šola Jesenice. Pridobljeno 16. 1. 2020 s spletne strani: <http://www.glasbenasolajesenice.si/>.
- Komljen, M. (2010). *Glasbena pravljica* (diplomsko delo). Maribor: Pedagoška fakulteta, Oddelek za razredni pouk.

- McGowan, T. M. (cop. 2010). *The kamishibai classroom: engaging multiple literacies through the art of "paper theater"*. Santa Barbara: Libraries Unlimited.
- Sitar, J. (2018). *Umetnost kamišibaja*. Maribor: Založba Aristej.
- Šestdeset let Glasbene šole Jesenice: 1947–2007. (2007). Jesenice: Glasbena šola.
- Voglar, M. (1976). *Otrok in glasba*. Ljubljana: DZS.

DR. NINA JAMAR, uni. dipl. bibl., zaposlena kot šolska knjižničarka na Glasbeni šoli Jesenice
Naslov: Glasbena šola Jesenice, Cesta Franceta Prešerna 48, 4270 Jesenice
E-naslov: ninajamar@gmail.com

Tujejezični otroci v osnovnošolski knjižnici

Foreign Children in the School Library

Urška Peršin Mazi

Izvleček

V zadnjem desetletju se v slovenske šole vpisuje vse več učencev iz tujine. Pri tem se šolniki nemalokrat srečujemo s hudimi jezikovnimi ovirami, saj taki učenci največkrat ne znajo slovensko, vse ostale potencialne sporazumevalne jezike pa zelo slabo. Ob všolanju takih učencev je razumljivo eden glavnih ciljev te učence čim prej naučiti slovensko, da bi lahko sledili pouku. Pa vendar naj bi vsi otroci imeli tudi pravico do negovanja svojega maternega jezika, pri čemer ima pomembno vlogo tudi branje leposlovja. Članek predstavlja težave, s katerimi se ob tem srečujemo šolski knjižničarji. Zagotavljali naj bi literaturo za vse učence, torej tudi tujejezične, vendar nam tega finance večinoma ne dopuščajo, poleg tega se srečujemo z veliko težavo, kje primerno literaturo sploh dobiti.

Ključne besede:

tujci, šolska knjižnica, materinščina

UDK: 027.8:81'242

Key words:

foreigners, school library, mother tongue

Abstract

Over the last decade, the number of students from abroad enrolling in Slovenian schools has been increasing and educators often find themselves faced with significant challenges in teaching students who, for the most part, do not speak Slovenian nor are they fluent enough in any other foreign languages that could potentially be used to communicate with them. Therefore, it is logical that, when including these students in education, one of the main goals is to teach them, as soon as possible, the Slovenian language so that they can keep up in class. At the same time, all children should be given the opportunity to nurture their mother tongue, and, in this aspect, reading literature plays an important role. The article addresses the difficulties that school librarians experience in these situations, where we are supposed to provide books for all students, including those speaking foreign languages, but lack the necessary financial resources and are conflicted as to where to turn to find the appropriate literature.

1 UVOD

Otroci priseljenci in begunci v Sloveniji so se dolžni udeleževati obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot slovenski državljani. Če njihov materni jezik ni slovenščina, se zanje organizira pouk slovenskega jezika. Kaj pa njihova pravica do maternega jezika? Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole navajajo, da je pri vključevanju otrok tujcev v šolski sistem med drugimi posebej pomembno tudi načelo enakih možnosti z upoštevanjem različnosti med otroki (spoštovanje otrokove izvirne kulture) in razvijanjem večkulturnosti in raznojezičnosti.

V realnosti učenci tujci (begunci ali priseljenci) nimajo možnosti izobraževanja v svojem jeziku, še več, izpostavljeni so šolanju v jeziku, ki ga na začetku ne razumejo. Država zanje sicer predpisuje nekajurni uvajalni tečaj slovenščine, vendar se verjetno vsi zavedamo, kaj pomenijo te ure za nekoga, ki govori albansko, arabsko, kitajsko ali podoben, slovenščini nesoroden jezik. Poleg tega se število ur v prihodnje še zmanjšuje. Po tem tečaju se učenci tujci večji del pouka udeležujejo rednih ur, kjer poteka pouk v polni, neprilagojeni slovenščini. Lahko si predstavljamo sebe, kako sedimo 5 ali 6 ur pri pouku, ki poteka v albanščini. No, vsaj črke že poznamo, mnogim učencem tujcem pa je že latinica tuja pisava.

2 GRADIVO ZA TUJCE

Na naši šoli imamo dobro založeno šolsko knjižnico za učence in strokovno knjižnico za učitelje. Trenutno je v šolski knjižnici okoli 23.000 enot gradiva, od česar je 1.500 enot v tujih jezikih, kar predstavlja 6,5 odstotka gradiva. Po zadnjem Poročilu o meritvah šolskih knjižnic smo torej rahlo pod povprečjem, ki znaša 7,2 odstotka. Poleg tujejezične literature v bolj razširjenih jezikih, imamo tudi relativno bogato polico literature s celega sveta. Imamo Piko Nogavičko v estonščini, prvi del Harryja Potterja in *Zakaj?* Lile Prap v kitajščini, Bambija v norveščini, originalne slikanice v norveščini in japonščini in podobno, vendar

pa ima ta literatura predvsem zbirateljsko vrednost, uporabne pa mnogo manj, saj učencev, ki bi govorili te jezike, nimamo. Primanjkuje nam literature v jezikih naših učencev, ki jim slovenščina ni materni jezik, predvsem so to jeziki bivše Jugoslavije in arabščina. Pri zagotavljanju te literature naletiva knjižničarki na velike težave, zagotovo pa se s tem problemom srečujejo tudi na drugih šolah.

Slika 1: Nekaj literature s tujejezičnih polic

2.1 TEŽAVE S FINANCIAMI

Prva teža so finance, namenjene nakupu knjižnega gradiva. Mnogo osnovnih in srednjih šol teh financ nima že leta. Če knjižnica sredstva ima, pa je isti fond sredstev namenjen slovenskim učencem, učiteljem in tujcem skupaj. Če tako kupimo gradivo, ki ga lahko uporablja le nekaj tujcev, ostane toliko manj sredstev za gradivo, ki bi bilo namenjeno npr. 300 ali 800 potencialnim uporabnikom. Seveda tu ne sme veljati zakon močnejšega, številčnejšega ali domorodnega, vendar nam pri zelo omejenih sredstvih nakupe narekuje uporabnost in število bralcev, kar posledično pomeni več nakupov za večje število uporabnikov.

Težavo pri nakupu bi pomenil tudi obseg tujejezičnih knjig. Že število jezikov, v katerih bi potrebovali gradivo, je veliko in se še povečuje. V Logatcu je namreč izpostava azilnega doma, ki sprejema šoloobvezne otroke z najrazličnejših koncev sveta. Imeli smo že v šolane otroke

Trenutno je v šolski knjižnici okoli 23.000 enot gradiva, od česar je 1.500 enot v tujih jezikih, kar predstavlja 6,5 odstotka gradiva.

Primanjkuje nam literature v jezikih naših učencev, ki jim slovenščina ni materni jezik, predvsem so to jeziki bivše Jugoslavije in arabščina.

Kot knjižnica zagotavlja gradivo za slovenske učence, bi tudi za tujce potrebovali gradivo za različne starostne stopnje in različne žanre.

iz Eritreje, Kitajske, Irana, Iraka, Azerbejdžana, Peruja in drugod. Nekateri ostanejo pri nas do konca osnovnošolskega šolanja, večino tujcev pa le nekaj mesecev ali leto, nekateri tudi le nekaj dni. Kot knjižnica zagotavlja gradivo za slovenske učence, bi tudi za tujce potrebovali gradivo za različne starostne stopnje in različne žanre. Nekaj knjig v vsakem jeziku torej ne bi bilo dovolj. Zaradi prehodnosti populacije bi morda gradivo, ki bi nam služilo nekaj časa, potem za nekaj let postalo odvečno. Za zagotavljanje zadostne količine gradiva bi torej potrebovali znatna sredstva.

Slika 2: Police s tujejezično literaturo

2.2 KJE NAJTI GRADIVO?

Druga velika težava pa je, kje gradivo sploh kupiti. Gradiva v pogosto uporabljenih jezikih, kot so angleščina, nemščina, francoščina, ni težko naročiti v večjih založbah ali knjigar-nah, težje je z drugimi, včasih zelo bližnjimi jeziki. Priti do nekaterih gradiv je včasih že kar

nemogoče. Knjige v estonščini, kitajščini, danščini in podobnih jezikih smo dobili v dar od zaposlenih, ki so se odpravili na potovanje, od študentov na izmenjavah, darovalci so jih našli na svojih podstrešjih in jih niso potrebovali ali pa so nam jih podarile tujejezične družine naših učencev. Načrtnosti in nabavne politike pri zbiranju tu torej ni, odvisni smo od slučajev in dobre volje uporabnikov.

Da bi zagotovila vsaj nekaj gradiva za albansko govoreče učence, sem se že poskušala obrniti na albansko skupnost v Sloveniji in pisala veleposlaništvu, povprašala sem učence iz Albanije in s Kosova, če mi znajo pomagati, na koga bi se lahko obrnila, a vse je bilo brez uspeha.

2.3 DVOJEZIČNO GRADIVO

Tretja težava, na katero sem naletela, je dvojezično gradivo v primernih jezikih. Za prvošolce, ki jim knjige za bralno značko v veliki večini še berejo starši, bi potrebovali slikanice z vzporednim besedilom v slovenskem in tujem jeziku. Mame teh otrok v večini namreč ne govorijo slovensko, saj večina ni zaposlenih in se ne vključujejo v družbo. Najprimernejše bi bile klasične pravljice Andersena in bratov Grimm, slovenske ljudske pravljice in ljudske pravljice iz dežel, od koder tujejezični učenci prihajajo. S temi je naša knjižnica sicer dobro založena, a tudi če imamo izdajo v tujem jeziku, besedilo ne teče vzporedno, saj so izdaje in prevodi različni. Učenje jezika seveda ni le učenje slov-nice in besed, zato bi s takšno bralno značko pomagali pri usvajanju slovenščine (tudi tem mamam), a besedilo bi v tem primeru moralo biti prilagojeno.

Z učencem iz Iraka sva se pred leti lotila prav te naloge. Napisala sva knjigo, v kateri je preprosta zgodba tekla dvojezično. Na vrhu strani je bil stavek ali dva v slovenščini, spodaj pa isto besedilo v arabščini. Ker se je učenec preselil, mene pa je zadnja leta povsem okupiral prehod na COBISS, sem razvijanje tega opustila.

Ko smo imeli na šoli arabsko govoreče učence begunce, mi je sodelavka priskrbelo otroško literaturo v arabščini, da sem jo lahko

Treba bi bilo torej povečati obseg finančnih sredstev za knjižnično gradivo, zlasti pa ta sredstva ločiti iz ostalih materialnih sredstev šole.

preslikala, natisnila in vezala v knjižice. Zgolj slučajno imamo namreč to srečo, da ima sodelavka moža Arabca. Poleg tega, da taka rešitev ni sistemska, sem morala zaobiti tudi določila o avtorskih pravicah.

3 SKLEP

Težave same narekujejo tudi rešitve. Treba bi bilo torej povečati obseg finančnih sredstev za knjižnično gradivo, zlasti pa ta sredstva ločiti iz ostalih materialnih sredstev šole. Vsaj kakšna založba bi lahko ponujala dvojezično gradivo, ustvarjeno prav v take namene. Morda je to neodkrita tržna niša. Ministrstvo

za izobraževanje, znanost in šport bi moralo šolam s tujci nuditi večjo podporo pri nabavi gradiva.

Težave pri zagotavljanju gradiva za tujejezične učence sem predstavila v prispevku z naslovom »Nove prakse večjezičnosti v inkluzivnem učnem okolju« na nacionalnem posvetu SIRIUS, ki se je odvil maja 2019. Mnogi zanje niso vedeli, sploh še niso pomislili, da obstajajo, zato je prav, da šolski knjižničarji nanje opozorimo. Ker postaja svet vse bolj odprt, mi pa vse bolj družba različnosti, se ta težava ne bo zmanjševala. Če se je ne bomo zavedali in je ne bomo začeli reševati, bo postala vse večja. ●

Viri in literatura

IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice (2003). *Šolska knjižnica*, letn. 13, št. 3 (2003), str. 115–124.

Lesjak, B., Bahor, S.: Poročilo o meritvah šolskih knjižnic (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Center za razvoj knjižnic. Dostopno na: http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/porocilo_solske.pdf (8. 9. 2019).

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smer-nice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf 8. 9. 2019).

URŠKA PERŠIN MAZI, šolska knjižničarka na OŠ 8 talcev Logatec
Naslov: OŠ 8 talcev Logatec, Notranjska c. 3, Logatec
E-naslov: urska.persin-mazi@8talcev.si

Pravljica kot podpora ob selitvi v drugo državo: »Zajček Zeki v kokošji deželi«

Fairy Tale as Support When Moving to Another Country: "Zajček Zeki v kokošji deželi" (Rabbit Zeki in the Land of Chicken)

Milka Las

Izvleček

V članku preverjam obstoječ pristop pomoči priseljenim otrokom in iščem nov načine podpore, obravnavam kompleksnost izkušenj ob selitvi in kot enega izmed možnih pripomočkov za delo z otroki, ki se priselijo, vidim pravljico. V članku predstavim avtorsko pravljico »Zajček Zeki v kokošji deželi«, ki je nastala v kontekstu šolskega svetovnega dela. Pravljica govori o zajčku Zekiju, ki se mora zaradi očetove službe preseliti v kokošjo deželo.

Ključne besede:

priselnjeni otroci, osnovna šola, pravljica, stiske, podpora

UDK: 82-343:376-054.62

Key words:

immigrant children, elementary school, fairy tale, distress, support

Abstract

The article questions the existing approach to helping immigrant children, looks for new ways of support and discusses the complexity of experiences in moving to a new country. Fairy tale is seen as one of many possible tools for working with immigrant children. The article presents the fairy tale entitled "Zajček Zeki v kokošji deželi" (*Rabbit Zeki in the Land of Chicken*), which was created in the context of school counselling work. The fairy tale features a rabbit called Zeki, who has to move to the land of chicken because of his father's work.

SPREMINJANE ŠOLSKEGA OKOLIŠA

Šolski okoliš Osnovne šole Polje se je v zadnjih letih precej spreminjal. V bližini šole so, pod okriljem Javnega stanovanjskega sklada mestne občine Ljubljana, nastale nove soseske z neprofitnimi stanovanji. Prva stanovanjska soseska Polje I, je bila izvedena leta 2005 na mestu odstranjenih barak (Bevk-Perović, 2005; Laurence Valič, 2015). V novo izgrajenih stanovanjih so dom našli posamezniki, pari in družine, ki so uspešno kandidirali na javnem razpisu. Med njimi so tudi družine, ki se na takšne ali drugačne načine soočajo s stiskami in jih uvrščamo med ranljive skupine družin z otroki. Po Naratu et al. (2016, str. 20) mednje spadajo: »Zaposleni revni, priseljske družine, družine s krediti, samo en starš zaposlen, brezposelne družine, enostarševske družine, družinev katerih starši neredno prejemajo dohodke z dela.« Družine nekaterih otrok, ki obiskujejo našo šolo, bi lahko umestili v več od naštetih kategorij.

Poleg novo izgrajenih neprofitnih stanovanj na strukturo naših učencev vpliva tudi lokacija šole. Šola stoji na obrobju mesta. Stanovanja, ki niso v strogem centru mesta, so navadno vsaj kanček cenejša in s tem privabljajo drugačno strukturo prebivalcev. Privlačnejša so tudi ljudem, ki v Slovenijo pridejo *s trebuhom za kruhom*. Kar nekaj na novo priseljenih družin svoje prvo prebivališče v Sloveniji najde tudi v Ljubljani Polje. Tako je za našo šolo priseljevanje postala pomembna tema.

STISKA OB SELITVI

Selitev v drugo državo niti za otroke niti za odrasle ni mačji kašelj. Otroci morajo med drugim zamenjati šolo, se naučiti novega jezika, se udomačiti v novi kulturi in spoznati nove ljudi. Vse te spremembe v otroku lahko vzbudijo močna čustva, ki jih morda ne zmore izraziti ter integrirati. Tovrstna čustva lahko vodijo v stiske, težave, bolezni ipd. Dalje Levine Coley in Kull (2017) zaznavata, da sprememba doma v otroštvu lahko ovira šolsko uspešnost, vpliva na socialne spretnosti in vedenje. Tovrstnim

tveganjem so še posebej izpostavljeni otroci, ki se selijo večkrat. Učinki selitve so seveda različni v različnih starostnih obdobjih.

Pomembno je zagotoviti dodatno podpro med in po selitvi, tako doma kot v šoli. Družinam je treba pomagati oblikovati novo rutino, ki jim olajša vključitev v novo okolje (Levine Coley, Kull, 2017). Novo priseljeni otroci so v slovenskih šolah sicer deležni podpore s strani razredne skupnosti ter v obliki učenja jezika, ampak njihova čustva ob selitvi lahko kaj hitro ostanejo spregledana. Menim, da je ključnega pomena otroku dati prostor, kjer lahko izrazi svojo notranjost in ne zgolj urejati zunanjih okoliščin ter ga učiti jezika.

NASTAJANJE PRAVLJICE

Na Osnovni šoli Polje sem se zaposlila v okviru projekta Prva zaposlitev. Sprejeli so me na delovno mesto svetovalni delavec in deležna sem bila smiselnega in uporabnega mentorstva s strani socialne delavke ga. Damjane Govekar. V prvih mesecih moje zaposlitve smo se v šolski svetovalni službi spraševali, kako bi lahko še dodatno podprli otroke, ki se k nam priselijo iz drugih držav. Mentorica je opazila moje veselje do ustvarjanja in pisanja in mi predlagala, naj napišem pravljico. In tako je tudi bilo.

Ob iskanju teme za pravljico sem izbrala zame takrat najbolj aktualno. Dotaknile so se me zgodbe priseljenih otrok, med drugim pa sem se v tistem času selila tudi sama in sem še lažje začutila njihova čutenja in vprašanja. Selitev je tako postala osrednja tema zgodbe.

PRAVLJICA KOT OTROKOV SOPOTNIK

Naše doživljanje odločilno vpliva na naše vedenje, če pa je močno potlačeno in nam ga je dovoljeno ozaveščati, lahko v nas povzroči napetosti. V odnosu do otroka smo včasih odrasli tisti, ki potiskamo problem pod preprogo. Stisko nehote potlačimo v želji, da bi bilo otroku lažje, a otrok se ob ne-naslavljanju stiske lahko počuti še bolj osamljen, kar situacijo zgolj poslabša (Bettelheim, 2002). Potlačenih vsebin

Novo priseljeni otroci so v slovenskih šolah sicer deležni podpore s strani razredne skupnosti ter v obliki učenja jezika, ampak njihova čustva ob selitvi lahko kaj hitro ostanejo spregledana.

**Pravljice pomagajo
izkušnje misliti v
novi luči in jim s tem
dajo nov pomen.**

se lahko dotikamo in jih rahljamo na različne načine, ena izmed poti je tudi pravljica.

Preko domišljije nam pravljica pomaga pre-delovati potlačeno in s tem manjša možnost, da bodo potlačena občutja škodovala nam in ljudem okrog nas. Pravljice jasno in na enem mestu obravnavajo določeno temo in s tem otroka celostno nagovorijo (Bettelheim, 2002). Pravljice pomagajo izkušnje misliti v novi luči in jim s tem dajo nov pomen (Avsec in Rode, 2015; Kucler, 2002). Pomembno je, da otrok najprej razume, kaj se pravzaprav dogaja. Pravljice v otrokovo življenje vnašajo širše razumevanje situacij, v katerih se nahaja. Kar- dar je problem zamegljen, ga namreč rešimo veliko težje (Bettelheim, 2002). Lahko bi rekli, da pravljice pomagajo skrbeti za psihohigie- no otrok, saj jim pomagajo urejevati zmedo in razvijati notranjo moč (Goljevšček, 1991). Otroku dajejo smer za strukturiranje njegovih vsakodnevni- sanjarij in s tem pripomorejo k usmerjanju življenja. Omogočajo identifikacije, iz katerih otrok črpa osebne pomene, ter na- kažejo potrebne korake za razvoj ali za rešitev problema (Bettelheim, 2002).

Vse zgoraj zapisano je treba misliti z zave- danjem, ki ga poudarja tudi Kucler (2002):

nikakor se ne gre slepiti, da je branje pravlji- čudežna metoda, ki čez noč spremeni težavo. Pravljico prej vidim kot enega izmed mnogo- terih korakov na poti učenja čustvovanja in premagovanja stisk.

Tako je tudi Zajček Zeki v kokošji deželi ena izmed možnih izbir za naslavljanje otrokovega nezavednega. Ne moremo namreč predvideti, katera pravljica bo pritegnila otrokovo neza- vedno in ga bo nagovorila. Če je za dotičnega otroka pravljica Zajček Zeki v kokošji deželi prava ali ne, nam bo otrok pokazal sam. Ko zapiše Bettelheim (2002), otrok to pokaže z močnim čustvenim odzivom.

Pravljica je napisana z željo, da bi postala ena izmed možnih poti do priseljenih otrok. Zgodba na enem mestu obravnava tematiko preselitve. Želela sem, da zgodba pripozna in priznava otrokova čutenja ter nanje odgovarja. S tem namenom sem izbrala dvojezičen zapis zgodbe. Besedilo v slovenščini se nahaja zgo- raj, besedilo v hrvaščini pa je narobe obrnjeno in postavljeno pod slovensko različico. Na ta način otrok, ki še ne pozna slovenskega jezika, zgodbo lažje razume in prične vzpostavljati odnos z novim jezikom okolja.

Mama je prišla Zekija za tačko in rekla:
»Očka je dobil novo službo!«
Zajček je od veselja skočil v očetovo
naročje, mama pa je nadaljevala:
»Popravljaj bo kurnike v kokošji deželi.
Zato se bomo vsi skupaj iz zajčje dežele
preselili v kokošjo.«

Mama je uzela Zekijinu šapico i rekla:
»Tata je dobio novi posao!« Zeko je od
veselja skočio tati u krilo, a mama je
nastavila: »Popravljaj će kokošinje u
kokošjoj zemlji. Zato ćemo se svi skupa
iz zečje zemlje preseliti u kokošju.«

Slika 1: Prikaz strani iz dvojezične pravljice

VSEBINA PRAVLJICE

Skozi pravljico spoznamo življenje in čutenje zajčka Zekija. Zeki mirno in zadovoljno živi v zajčji deželi. Hodi v šolo, popoldne pa rad priskoči na pomoč očetu, ki je v vasi zadolžen za popraviljanje zajčnikov. Povpraševanje po popravilu zajčnikov se v deželi zmanjšuje, kar občuti celotna družina.

Nekega dne starša Zekiju oznanita novico o selitvi. Starša se veselita, da je oče dobil novo službo, ki pa žal ni v zajčji deželi, temveč v kokošji. Oče bo po novem popraviljal kokošnjake.

Zajček Zeki se ne želi preseliti, saj ima rad svojo deželo in ljudi, ki ga obdajajo. A ker še ni dovolj velik, da bi sam ostal v domovini, mu ne preostane drugega, kot da odide skupaj s starši.

Po pakiranju se odpravijo. Vožnja je dolga, saj zaradi mejnih kontrol večkrat obtičijo v koloni. Kljub vsemu prispejo do novega prebivališča – kokošnjaka. Zajčku Zekiju ob prihodu ni prav nič lažje, saj v novi deželi nič ni bilo kakor poprej. V njem se prebudijo še večje napetosti.

Ob selitvi mora zajček zamenjati tudi šolo. Učiteljica in sošolci se sicer izkažejo za prijazne, a ker ne razume novega jezika, je povsem zmeden. Težave pa se še ne končajo s preselitvijo in jezikom. V kokošji šoli imajo tudi nov predmet, pri katerem se učijo nesti jajca. Zajček tega še nikoli ni počel. Tudi mama in oče mu ne znata pomagati, saj sta vendarle zajca in ne kokoši. Zeki povsem obupa! Ne ve več, kako naprej. Zmanjkuje mu upanja in energije za nadaljnje korake.

Nekega dne z mamo obiščeta bližnje igrišče. Tam Zeki najde jajce, ki ga vzame domov. Postavi ga na mizo in ga iz obupa prične barvati. Med barvanjem si domisli, da bi ga lahko naslednji dan odnesel v šolo in pokazal sošolkam.

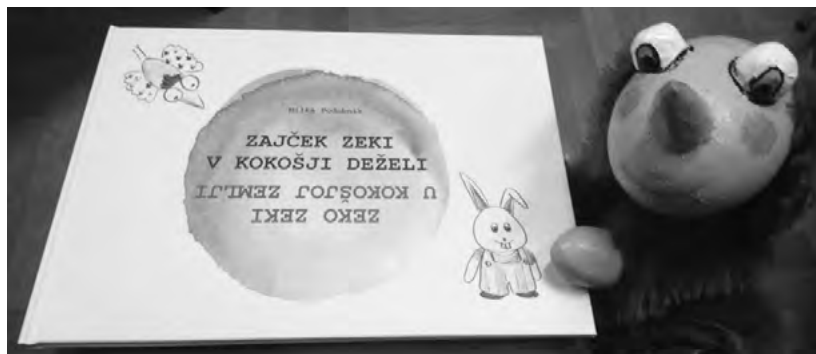
Tako tudi stori. Pri pouku ga iz torbe postavi na mizo. Okrašeno jajce v trenutku privleče pozornost sošolk in učiteljice. Vsi se čudijo Zekijevi domiselnosti in inovativnosti. Deležen je pohval z vseh strani. Navdušenje gre celo tako daleč, da v kokošji šoli od tedaj naprej obstaja

nov predmet: barvanje jajc. Zeki odkrije svojo močno točko in to izkoristi tudi v odrasli dobi. Zeki postane učitelj barvanja jajc.

MOŽNOST UPORABE

V kontekstu dela s priseljenimi otroki lahko pravljico uporabimo na raznolike načine:

- **Kot priprava na selitev:** Otroku lahko zgodbo preberemo, preden pride do selitve, in s tem blažimo morebitne bodoče stiske.
- **Kot darilo ob vpisu v šolo:** Pravljico lahko družini podarimo ob vpisu v šolo in s tem pokažemo sočutje in dobrodošlico. Družina jo lahko prebira doma in se začne učiti jezika. Pravljico lahko podari slovenska šola otrokom s področja bivše Jugoslavije. Kot darilo je primerna tudi za otroke, ki so se preselili v BIH, Srbijo, Hrvaško in imajo slovenske korenine.
- **Skupno branje na uri dodatne strokovne pomoči za priseljence:** Aktivnost skupnega branja pripomore k grajenju odnosa med pedagoškim delavcem in otrokom. Otroku damo sporočilo, da ga razumemo.
- **Skupno branje v razredu:** Pravljico lahko beremo v razredu – skupaj z učenci, ki so medse sprejeli priseljenega otroka. Ob pravilno zastavljenem spremljajočem pogovoru je pravljica lahko medij za grajenje bolj sočutne kulture v razredu.
- **Učenje slovenskega jezika:** Pedagoški delavec lahko pravljico najprej bere v slovenskem jeziku, otrok pa v svojem – dalje vlogi zamenjata. Tako kot pedagoški delavec morda ne zna pravilno naglasiti vsake izmed tujih besed, ki pa jih on dobro pozna, se tudi otrok lažje sprostí in bere v slovenščini, čeprav morda še ne pravilno. Pomaga tudi pogovor o pojmu »tuj jezik« (vsakemu je kateri jezik tuj).
- **Pripomoček za pogovor o otrokovih čustvih:** Zgodba ponuja zrcalo otrokove zgodbe in priložnost za pogovor o njegovi izkušnji selitve ter o težavah in priložnostih, ki jih ponuja novo okolje.

Slika 2: Naslovnica pravlјice

Bettelheim (2002) zapiše, da je naloga pedagogov med drugim tudi, da otrokom (nazaj) vlivamo smisel. Zgodbe nam pri tem lahko pomagajo. Zajček Zeki s svojo domiselnostjo želi vlivati vero in vnemo za življenje, da bi si ga znali osmisliti.

SKLEP

Pri delu z učenci, ki imajo izkušnjo selitve, se je slikanica izkazala kot nepogrešljiv pripomoček za grajenje zaupanja. Včasih otroke po branju spodbudim, da na prvi strani preberejo, kdo je

avtor. Ko ugotovijo, da je to njihova učiteljica, jim zasijejo oči in čudenje je rojeno. Še celo leto po izidu pravlјice so me učenci s spoštovanjem ustavljali na hodniku in rekli: »Vi ste napisali pravlјico!?« Čudim se količini spoštovanja in hvaležnosti, ki sem je bila deležna s strani otrok.

Moja izkušnja izdaje knjigice je v kar nekaj učencih prebudila željo, da to storijo tudi sami: pojavil se je nov mini val avtorskih pravlјic. Pravlјico so na naši šoli v dar dobili vsi zaposleni in v marsikaterem razredu so jo in jo berejo ob prihodu novo priseljenega sošolca. Berejo jo tudi na drugih šolah, predvsem tam, kjer je tema selitev aktualna. Neko dekle je po prebrani pravlјici v oddelku planilo v neuto-lažljiv jok in reklo: »To je najlepša pravlјica, ki sem jo slišala.« Dekle se je namreč ravno preselila. Miklavž jo je podaril otrokom s slovenskimi koreninami v Zagrebu. Starši so bili presenečeni, da se je pojavilo nekaj novega, dvojezičnega. Knjigica pogosto postane tudi darilce otrokom ob selitvi. Pravlјico sedaj spuščam v življenje, naj si najde pot in naj se širi. Morda pa se kdaj rodi še kakšen Zajček. ●

Viri in literatura

- Bettelheim, B. (2002). *Rabe čudežnega – O pomenu pravlјic*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Bevk-Perović, M. (2005). Stanovanjska soseska Polje I, II in III. Odprte hiše Slovenije. Dostpno na: <http://www.odprtehisel Slovenije.org/objekt/stanovanjska-soseska-polje-i-ii-in-iii/> (22. 2. 2019).
- Goljevšček, A. (1991). *Pravlјice, kaj ste?* Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Harmful? MacArthurFoundation 140 SouthDearborn. Dostopno na: strani:https://www.macfound.org/media/files/HHM_Brief_-_Is_Moving_During_Childhood_Harmful_2.pdf (13. 2. 2019).
- Laurence Valič, M. (2015). Stanovanja v Ljubljani danes: Življenje na robu mesta. *Arhitektov bilten*, 45, 203/204, str. 26–29.
- Levine Coley, R., Kull, M. (2017). How housing matters: Is Moving During Childhood
- Stanovanjski zakon /SZ-1/ (2003). Uradni list RS, št. 69/03. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2008> (19. 2. 2019).

MILKA LELAS, mag. prof. soc. ped., učiteljica dodatne strokovne pomoči na OŠ Polje.
Naslov: Osnovna šola Polje, Polje 358, 1260 Ljubljana Polje
E-naslov: milka.lelas@ospolje.si

Branje z učnim pripomočkom KOBİ

Reading with the Learning Tool KOBİ

Irena Podjed

Izvleček

Prispevek na kratko predstavlja aplikacijo KOBİ – nov pripomoček za branje na tablici ali pametnem telefonu. Aplikacija omogoča lažje branje učencem, ki se soočajo z različnimi bralnimi težavami. Posameznik lahko izbira med zanj učinkovitimi prilagoditvami: prilagoditev barvne podlage, velikost črk, štetja besed in obarvanja posameznih črk. Najbolj dobrodošlo pa je to, da lahko s pomočjo kamere skeniramo in prenesemo v program katerokoli učencu težje berljivo tiskano besedilo in ga nadaljnje prilagodimo glede na učenčeve potrebe.

Ključne besede:

aplikacija KOBİ, bralne težave, prilagajanje bralnega gradiva

UDK: 028.5:376

Key words:

KOBİ app, reading difficulties, adjusting reading material

Abstract

The article introduces the app called KOBİ – a new tablet or smartphone reading tool that facilitates reading for children who experience different reading difficulties. It provides a selection of customizable and effective adjustments: adjustable colouring, letter size, word count and colouring of individual letters. Its most useful feature is the possibility to import any printed text that the student has difficulty reading by scanning it with the camera and then make further adjustments according to the student's needs.

PREDSTAVITEV UČNEGA PRIPOMOČKA

KOBİ je licenčna aplikacija, ki deluje na tabličnih računalnikih ali pametnih telefonih

z operacijskim sistemom Android. Pripomoček je primeren za učenje branja za vse otroke, še toliko bolj pa za vse tiste, ki se pri usvajanju večšine branja srečujejo s težavami. Z njegovo pomočjo branje postane lažje, prijetnejše.

Pripomoček je primeren za učenje branja za vse otroke, še toliko bolj pa za vse tiste, ki se pri usvajanju veščine branja srečujejo s težavami.

Poizkusno verzijo, ki smo jo uporabljale konec šolskega leta 2018/19. S šol. letom 2019/2020 se je šola pridružila šolam, ki že uporabljajo program Kobi. Vanj je vključenih že okrog 90 slovenskih osnovnih šol in drugih institucij. Vsaka osnovna šola ima možnost pridobiti eno brezplačno licenco omenjene aplikacije.

PRILAGODITVE, KI JIH PONUJA UČNI PRIPOMOČEK

Aplikacija Kobi ponuja veliko možnosti, da bralno gradivo prilagodimo posameznemu bralcu.

Če pogledamo najprej oblikovno plat besedila, KOBİ ponuja **prilagajanje odtenka barve podlage**. Za posameznega bralca znotraj ponujenega barvnega spektra izberemo odtenek barve, ki jo želimo uporabiti za podlago črk. Izberemo tudi intenzivnost izbrane barvne podlage. Ta prilagoditev je potrebna predvsem za tiste otroke, ki se jim pri branju na belem papirju črke bleščijo oz. migetajo na papirju.

Izberemo lahko **vrsto pisave**, ki je najbolj primerna za bralca. Prilagodimo **velikost črk**, saj večina otrok lažje bere večje črke. Tako lahko izberemo zelo majhne črke, kjer na strani tabličnega računalnika pride 21 vrstic besedila, ali zelo velike črke z osmimi vrsticami na strani. Prilagodimo lahko tudi **razmik med vrsticami** in ne nazadnje lahko prilagodimo tudi tip črk, glede na to ali otrok bere le velike tiskane črke ali že tudi male tiskane črke.

Ta pripomoček olajša branje tudi vsem tistim otrokom, ki imajo težave s prepoznavanjem in razločevanjem določenih črk oz. pri branju črke med seboj zamenjujejo (npr. o-a, b-d).

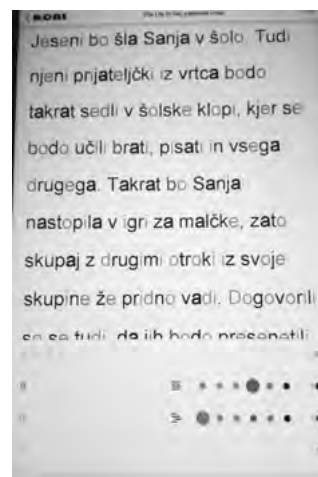
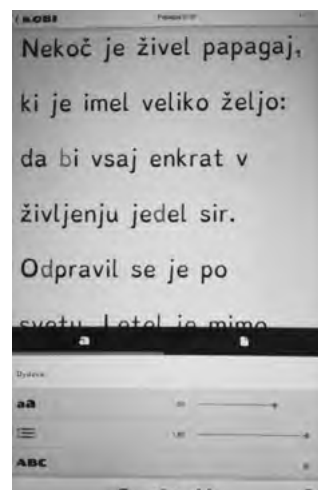
Kot pomoč in za lažje razločevanje učiteljem, otrokom in njihovim staršem, ni več potrebno na papirju barvati posameznih črk. V KOBİ lahko otrok sam črko, ki mu predstavlja oviro pri natančnem branju, obarva z drugo barvo. S tem, ko je **črka drugače obarvana**, se otrok bistveno manj zaustavlja pri branju zaradi točnejšega prepoznavanja črke, saj mu pri tem pomaga dodatna barvna informacija.

Obenem aplikacija ponuja tudi možnost **obarvanja ločil** (vejice, končna ločila) za vse tiste otroke, ki pri branju še ne zmorejo upoštevati dovolj ločil. Z obarvanjem ločil otrok nanje postane bolj pozoren in jih tako pri branju tudi bolj upošteva. Začetnim bralcem pa aplikacija omogoča obarvanje vseh samoglasnikov, s čimer lažje vežejo zloge med seboj.

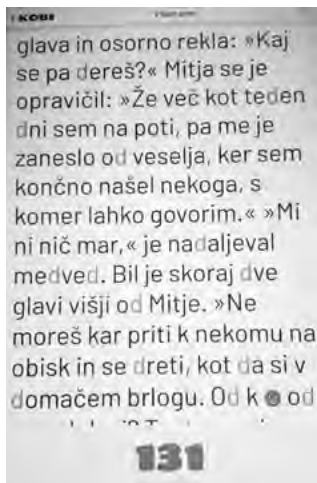
Za vse otroke, ki se zgublajo v vrstici, na strani ali težje vzdržujejo svojo osredotočenost na besedi, je na voljo tudi **bralni okvirček**. Slednjega otrok sam premika glede na svojo hitrost branja.

Aplikacija ponuja možnost pretvorbe določene besede v govor.

Branje z učnim pripomočkom med drugim omogoča tudi **spremljanje bralnega**

Vsaka osnovna šola ima možnost pridobiti eno brezplačno licenco omenjene aplikacije.

Branje z učnim pripomočkom med drugim omogoča tudi spremljanje bralnega napredka.

Pri vsakodnevnem delu z učenci ob branju na tabličnem računalniku s pomočjo aplikacije Kobi opazamo več motivacije za branje.

napredka. V ta namen uporabimo funkcijo smeška, ki ga umestimo v besedilo tja, do kamor je bilo besedilo prebrano. S tem dobimo podatek o številu besed, ki jih je otrok prebral od začetka besedila do smeška. Če to redno spremljamo, opazimo napredek, saj otrok pri branju naredi manj napak oz.

prebere več besed v določenem času.

V pomoč pri izbiri gradiv učni pripomoček ponuja »**knjižnico**«, kjer izbiramo med gradivi s področja leposlovja oz. bralnih vaj. Gradiva lahko izbiramo glede na različne bralne ravni, saj so besedila opremljena s podatkom o številu besed. Aplikacija podpira tudi uvoz dokumentov, ki jih imamo shranjene na tabličnem računalniku oz. pametnem telefonu.

Pripomoček omogoča, da s pomočjo **kamere** slikamo tiskani zapis na listu, berilu oz. knjigi, ki ga nato aplikacija pretvori v obliko, ki nam omogoča nadaljnje prilagajanje besedila glede na potrebe posameznega bralca. Učenci lahko Kobi uporabljajo tudi pri pouku, saj besedila

v razredu lažje sami preberejo oz. lažje spremljajo branje drugih.

UGOTOVITVE OB DELU Z UČNIM PRIPOMOČKOM

Pri vsakodnevnom delu z učenci ob branju na tabličnem računalniku s pomočjo aplikacije Kobi opazamo več motivacije za branje. Poleg vseh omenjenih prilagoditev, ki olajšajo samo branje, je branje s pomočjo tablice za vsakega otroka nekaj novega, drugačnega in zanimivega. S tem bralni trening postane branje za učence bolj prijetno opravilo, hkrati pa spoznajo, da zmorejo in postajajo vedno boljši bralci.

Učenci tako berejo njim primerna besedila, ki so prilagojena njihovim bralnim ravnam, napredujejo skladno s svojimi sposobnostmi, spremljajo svoj napredek in sledijo zastavljenemu cilju. Izvajalec skupaj z učencem v smislu formativnega spremljanja napredka spodbuja učenca in z lahkoto sledi njegovemu napredku ter stremi k zastavljanju višjih in učencu dosegljivih ciljev.

Čeprav omenjeni učni pripomoček na tablicah zaenkrat uporabljamo le specialne pedagoginje, si želimo, da bi ga pri pouku večkrat uporabljali tudi razredni učitelji in učenci, ki se zatečejo v šolsko knjižnico. ●

Literatura

Malovrh, P. Slovensko znanje za lažje življenje dislektikov. Dostopno na: <https://www.delo.si/lokalno/primorska-in-notranjska/slovensko-znanje-za-lazje-zivljenje-dislektikov-103732.html> (4. 5. 2020). Mobilna aplikacija Kobi: bralna pomoč otrokom z disleksijo. Dostopno na: [https://www.dnevnik.](https://www.dnevnik.si/1042881452)

[si/1042881452](https://www.dnevnik.si/1042881452) (4. 5. 2020). Šestan, U. Kobi: prvo 'berilo' za dislektike. Dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kobi-prvo-berilo-za-dislektike.html> (4. 5. 2020). Učni pripomoček za učenje branja - Kobi. Dostopno na: <https://kobiapp.io/sl/> (4. 5. 2020).

IRENA PODJED, mag. prof. spec. in reh. pedag. na OŠ Frana Albrehta Kamnik
Naslov: OŠ Frana Albrehta Kamnik, Šolska ulica 1, 1241 Kamnik
E-naslov: irena.podjed@os-fa.si

Interni šolski projekt, naslovljen *Več branja za več znanja*

Internal School Project *More Reading
for More Knowledge*

Jerneja Stoviček

Izvleček

V šolskem letu 2018/2019 smo na šoli zaradi večletnega kontinuiranega upadanja branja zlasti med četrtošolci in petošolci z razredničarkami 4. in 5. razreda poskusno vpeljali bralni projekt, ki je na presenečenje vseh nas pokazal presenetljive rezultate. Če smo še pred tem trdili, da je najbolj ključnega pomena za branje primarno okolje družine ter skrb staršev za to, se zdi, da je pristop, ki smo ga vpeljali, to našo trditev do določene mere demantiral. V članku so opisana vsebinska izhodišča, na osnovi katerih je bil izpeljan štirimesečni projekt, ter njegovi rezultati. Z vidika stroke se opisani projekt navezuje na temeljne cilje knjižnično informacijskih znanj, in sicer gre za to, kot je navedeno v okviru splošnih ciljev kurikula (Sušec, 2005, str. 6), da se »učenci (...) navajajo na knjižnično okolje in vzdušje knjižničnega prostora ter zavzemajo pozitiven odnos do knjižnice in njenega gradiva s posebnim poudarkom na vzgoji za knjigo, motivaciji za branje in estetskem doživljanju«, poleg tega pa ob tem »učenci razvijajo različne spretnosti in sposobnosti, npr. komunikacijske, informacijske, raziskovalne«.

Ključne besede:

bralna kultura, bralna pismenost, motivacija za branje, interni šolski projekt

UDK: 028.5

Abstract

In the school year 2018/2019, a trial reading project was implemented at the school with fourth and fifth-grade teachers due to a continuing decrease in reading over several years, mainly among fourth- and fifth-graders, which showed surprisingly good results. Even though, until very recently, we were still convinced that the primary family environment and the parents' role are key in promoting reading, it would seem that the approach we decided to take proves otherwise, at least to a certain extent. The article describes the premises based on which the four-month project was carried out, along with its results. From the professional perspective, the project described relates to the main objectives of the library information knowledge – as stated under the general objectives of the curriculum (Sušec, 2005, p. 6), "students (...) become familiar with the library environment and climate, adopting a positive attitude towards the library and its material, with a special emphasis on education for reading, motivation to read and aesthetic experience", and in addition, "students develop different skills and abilities, such as communication, information, research."

Key words:

reading culture, reading literacy, motivation to read, internal school project

UVOD

Temeljni misli članka:

1. Za vsakega izmed nas v knjižnici »raste« knjiga, le najti jo je treba.
2. Branje ni cilj, ampak sredstvo za odkrivanje novih vsebin, preko tega pa lastnih interesov in nas samih.

Ob koncu šolskega leta 2017/2018 sem bila s strani vodstva šole naprošena za sodelovanje pri pripravi letnega poročila o samoevalvaciji šole. Ker me je že dalj časa zanimalo, v kakšnem stanju je, celostno gledano, bralna kultura naših učencev, sem predlagala, da bi moj del samoevalvacijskega poročila zajel prav to področje. Vodstvo se je strinjalo in pričela sem z delom. Najprej se je bilo potrebno odločiti, na podlagi česa tovrstno poročilo narediti. Ker je bilo šolsko leto pri koncu, sem se odločila, da bo prva samoevalvacija za to področje bolj formalne narave. Zbrala sem podatke o tem, koliko učencev je naredilo bralno značko na razredni in predmetni stopnji ter koliko učencev je bilo vključenih v interesni dejavnosti Bralni hrčki in Bralne zvezdice. Obe interesni dejavnosti so lahko učenci obiskovali po tem, ko so opravili bralno značko, pri čemer je bila interesna dejavnost Bralni hrčki namenjena učencem 1. razreda, interesna dejavnost Bralne zvezdice pa učencem 2. in 3. razreda.

Rezultati samoevalvacije za področje bralne kulture med našimi učenci so pokazali, da bralna kultura med osnovnošolci s prehodom na predmetno stopnjo močno upade.

Rezultati samoevalvacije za področje bralne kulture med našimi učenci niso pokazali nič presenetljivega glede na že znane splošne ugotovitve, namreč da bralna kultura med osnovnošolci s prehodom na predmetno stopnjo močno upade. Begalo je le dejstvo, da prvi upad branja beležimo že v 4. razredu, do izjemno močnega upada branja pa je prišlo v 5. razredu, saj jih je od skupno 45 učencev bralno značko opravilo le 6.

VSEBINSKA IZHODIŠČA PROJEKTA

Z začetkom šol. leta 2018/2019 smo z razredničarkami 4. in 5. razreda začele razmišljati, kako se spopasti s tem problemom. Bilo je nekaj idej, a nobena se nam ni zdela najbolj ustrezna. Na koncu smo se dogovorile, da bodo učenci na začetku tedna, tj. vsak ponedeljek, za eno šolsko uro organizirano prihajali v knjižnico.

Ko sem nato razmišljala, kaj z učenci ob ponedeljkih v knjižnici početi, da jih »pripeljem do knjige«, sem skušala izhajati predvsem iz lastnih izkušenj, saj sem bila kot osnovnošolka pravi knjižni molj. Prvo izhodišče je bilo to, da nisem pristajala na pavšalno trditev, češ da nekateri ljudje berejo radi, drugi pač ne (v tem primeru se namreč branje predpostavlja kot cilj in ne kot sredstvo, ki nam omogoča spoznavanje »novih« vsebin). Spominjam se, da mi je oče kot osnovnošolki malo za šalo malo zares dal brati knjigo z naslovom *Aktinidija*¹. Knjigo sem skušala prežvečiti, a mi to na žalost do današnjega dne, ko jih imam že nekaj čez štirideset, še ni uspelo, čeprav me ta knjiga še zmeraj tu in tam žalostno pogleda s police. Nasprotno pa se je zgodilo, ko sem v naši krajevni knjižnici ob brskanju med knjigami odkrila zbirko Prestol Matije Korvina hrvaške avtorice Marije Jurić Zagorke². Zbirka ima 16 dokaj zajetnih delov in bila sem prva v naši krajevni knjižnici, ki sem zbirko v celoti prebrala. A najhuje je bilo, ko sem prebrala 16., tj. zadnji del zbirke, saj kar nisem mogla verjeti, da nadaljevanja ni več, in še kar sem hodila v knjižnico, da bi vendarle po nekem čudežu odkrila 17. del in nato še 18., 19. in tako v nedogled. Podobno izkušnjo sem kot osnovnošolka imela s knjigami poljskega pisatelja Sienkiewicza ter z zbirko Angelika³, ki so jo takrat brale naše mame in ki me je na koncu pripeljala do tega, da sem

1 Sancin, V.: *Aktinidija, sadež večne mladosti*. Koper: Lipa, Ljubljana: DZS, 1982.

2 Zbirka je pri založbi DZS v Ljubljani izhajala v letih 1972–1975.

3 Avtorja zbirke: Anne in Serge Golon.

Ko najdeš zanimivo knjigo, ne moreš nehati brati, in bereš, bereš, do konca in še naprej, čeprav je zgodbe že zdavnaj konec.

prebrala življenjepis Ludvika XIV., saj me je neizmerno zanimalo, ali je Angelika kot ženska v resnici živela ali ne. Te bralne izkušnje so torej utemeljile moje **prvo izhodišče** za delo z našimi četrtošolci in petošolci, namreč da za vsakega od nas v knjižnici »raste« knjiga, le najti jo moramo in v svojem iskanju ne glede na ponesrečene poizkuse vztrajati. Ko najdeš zanimivo knjigo, ne moreš nehati brati, in bereš, bereš do konca in še naprej, čeprav je zgodbe že zdavnaj konec. Branje v tem primeru ni več cilj, ampak sredstvo za spoznavanje vsebine, ki nas zanima, in obenem tisto sredstvo, preko katerega spoznavamo sami sebe in naše lastne interese.

Drugo izhodišče, iz katerega sem izhajala, je bila moja izkušnja, da je z vsako stvarjo najprej treba sploh začeti, potem pa se šele izkaže, ali je dovolj zanimiva, da bomo z njo nadaljevali. Pri učencih je bilo torej treba najprej sploh doseči, da zares stopijo do polic s knjigami in začnejo po njih brskati, šele potem lahko nastopi »moment vsebine« iz prvega izhodišča, na katerega sem računala, da bo učence »potegnil« v branje.

Tretje izhodišče, na katerega sem se oprla, je bila predpostavka psihološkega momenta, ki nastane, ko nekdo odkrije nekaj zanimivega in to pove svojim prijateljem, le-ti nato svojim naprej, ti znova naprej ...

Predpostavljala sem torej, da če bodo učenci vsak zase odkrili knjige z vsebinami, ki jih bodo pritegnile, bodo o njih zagotovo povedali svojim sošolcem in ti bodo prišli ponje, da jih preberejo tudi sami, in tako se bo branje širilo ter se bo ustvarjala ugodna klima za dvig bralne kulture. Sama sem to

svojo predpostavko nameravala med drugim podpreti s tem, da bi učenci, ko izbrane knjige preberejo do konca, le-te lahko na naših ponedeljkovih srečanjih v knjižnici neobvezno predstavili in se s sošolci o njih pogovarjali. Tudi v tem primeru sem izhajala iz svoje izkušnje, tokrat srednješolske⁴, ko me je v svet literature dejansko potegnilo to, da smo pri pouku slovenščine namesto odlomkov iz beril brali cele knjige, nato pa o njih »pod nadzorom« profesorice prosto razpravljali. Dobra plat slednjega je bila med drugim tudi ta, da sem se naučila brez strahu izraziti svoje mnenje in, če je bilo potrebno, s sošolci mnenje v dialogu tudi argumentirano konfrontirati ter zagovarjati.

Četrto, zadnje izhodišče, o katerem sem ob začetnih pripravah na naše ponedeljke še razmišljala, pa je bila moja izkušnja, da si z zanimivo knjigo lahko čas krajšaš kjerkoli in kadarkoli. Še danes imam zmeraj s seboj v torbi knjigo za branje, zaradi česar mi nobeno čakanje pri zdravniku, zobozdravniku, na železniški ali avtobusni postaji ni dolgočasno. Torej, bilo bi dobro, da bi vsak četrtošolec in petošolec v torbi vsak dan imel knjigo, ki bi jo lahko bral kadarkoli in kjerkoli.

IZPELJAVA VSEBINSKIH IZHODIŠČ PROJEKTA V PRAKSI

Omenjena štiri izhodišča so bila torej osnova, s katero sem pričela delati »na učencih«. Ko so prišli v knjižnico prvi ponedeljek, sem jim razložila, kako bodo potekali njihovi ponedeljkovi obiski v knjižnici. Izposodili naj bi si knjigo, in sicer le eno (praksa pri nas je skozi

4 Izkušnja z literaturo pri pouku slovenščine v srednji šoli je zame imela odločilen vpliv na to, da sem namesto prava oz. novinarstva, kar sem prvotno želela študirati, za študij po srednji šoli izbrala primerjalno književnost na ljubljanski Filozofski fakulteti. Ko sem namreč prišla v srednjo šolo, nas je vsa štiri gimnazijska leta slovenščino poučevala profesorica, ki se ni držala običajnih, še danes bolj ali manj standardnih postopkov poučevanja književnosti. Nikoli namreč nismo uporabljali beril, vedno smo brali le cela dela, referatov in seminarskih nalog na temo posameznih književnikov in njihovih del nismo poznali. Pač pa je bil njen sistem dela s književnostjo precej drugačen, z mojimi današnjimi očmi gledano zelo premišljen in inovativen (menim, da bi pouk književnosti tudi nasploh moral biti tak). Na začetku vsakega šolskega leta nam je dala seznam knjig svetovnih in slovenskih klasikov, s katerega smo si lahko poljubno izbrali po eno knjigo za obravnavo. Vsak, ki si je izbral knjigo s seznama, je nato na določen datum, do katerega smo knjigo morali prebrati prav vsi v razredu, na temo te knjige pripravil nekakšno okroglo mizo, pri čemer je sam nastopal v vlogi moderatorja, preostali pa smo bili njegovi sogovorniki. V tovrstni obravnavi knjig, ki so seveda bile tudi vsebinsko izjemno bogate, šlo je, kot že rečeno, za velike svetovne in slovenske klasike, sem neizmerno uživala ter na koncu z uspešno opravljenim sprejemnim izpitom »pristala« na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo.

**Z uvedbo
samoocenjevanja
tedenskega branja
je vsak učenec
ocenil svojo »bralno
kulturo« v preteklem
tednu.**

leta pokazala, da učenci običajno, če si izposodijo več knjig naenkrat, le-te bolj ali manj zgolj prelistajo, nato pa jih neprebrane vrnejo), jo do naslednjega ponedeljka, če je le mogoče, prebrali, nato pa jo, če bodo želeli, sošolcem predstavili oz. argumentirano priporočili v branje. Ob tem sem jim posebej zabičala, da se z branjem izbrane knjige nikakor ne smejo siliti, če jim le-ta vsebinsko ne ustreza, ampak jo morajo v tem primeru – nasprotno – takoj vrniti v knjižnico in z mojo pomočjo poiskati novo. Cilj je namreč ta, sem jim razložila, da najdejo knjigo, ki jim bo vsebinsko toliko zanimiva, da jo bodo brez prisile prebrali od začetka do konca in jo nato razredničarkam predstavili za bralno značko⁵. Poleg omenjenega smo se z učenci dogovorili tudi to, da bodo izbrano knjigo za branje imeli vsak dan s seboj v torbi, kar bom občasno v razred prišla (za pluse in minuse) tudi preverit, to pa s ciljem, da bodo lahko brali kadarkoli in kjerkoli, ko jim bo dolgčas. Opisala sem jim svoje izkušnje s knjigami in zelo vesela sem bila, ko mi je ena od deklet že naslednjega dne prišla povedat, kako je bila dan prej pri ortodontu in je v čakalnici brala knjigo.

Da pa bi učence za branje še malo bolj motivirala ter pri njih to miselno dejavnost še bolj ozavestila, smo skupaj uvedli tudi samoocenjevanje tedenskega branja – vsak učenec je ob ponedeljkovem obisku knjižnice povedal, s kakšno oceno od ena do pet bi ocenil svojo »bralno kulturo« v preteklem tednu.

In tako se je začelo branje pri učencih vendarle premikati, pri nekaterih počasneje, pri drugih hitreje, a vsakega že najmanjšega napredka sem se skupaj z njimi zelo veselila. Prišel je trenutek, ko sem želela samoocenjevanje opustiti, pa tega učenci niso želeli in smo z

njim nadaljevali. Potem, nekje vmes, sem ugotovila, da je ena temeljnih stvari, ki manjka učencem, prostor, kjer bi imeli popoln mir in tišino za branje. In tako je bila knjižnica, ker je majhna, v mesecih marcu in aprilu v jutranjem času med 7.15 in 8.15 rezervirana izključno za branje; izposoja je sicer tekla, a so morali biti učenci, ki so si prišli izposoditi knjige, čisto tiho, da niso motili prisotnih bralcev, med katerimi sem bila s knjigo v roki tudi sama. Bilo pa je še nekaj razveseljivih opazanj in pripetljajev, ki so mi bili ob mojem delu z učenci še v posebno spodbudo: ko so na primer učenci opravili bralno značko, so v veliko primerih še naprej hodili po knjige in brali, ker so jim, kot so sami povedali, knjige postale zanimive; dogajati se je začelo, da so bile knjige, ki sem jih nameravala zanje kupiti kot gradivo za šolsko knjižnico, že pred nakupom s strani učencev rezervirane, nato pa so kontinuirano prehajale »iz rok v roke«, tako da so na polici pristale šele konec šolskega leta, ko je bilo potrebno vrniti vse izposojene knjige; ko sem bila dalj časa odsotna iz službe in se nato vrnila, je bila knjižnica že takoj znova polna učencev, ki so povedali, da so knjižnico zelo pogrešali, ko me ni bilo; zelo presenečena sem na primer bila, ko sta me nekega dne kontaktirali dve mami in spraševali, če njuni hčerki v resnici zjutraj prihajata v knjižnico brat, saj se jima je to zdelo skorajda nemogoče; nekaj podobnega je doživela tudi ena od razredničark 5. razreda, ko je mama enega njenih učencev na govorilnih urah spraševala, kaj vendar smo naredili z njenim sinom, da je končno začel z veseljem brati, saj so bila njena prizadevanja vsa leta brezuspešna. Sama osebno pa zagotovo ne bom nikoli pozabila prizora, ko je nekaj petošolcev med poukom priteklo v knjižnico in so si na vsak način hoteli izposoditi knjige iz zbirke, ki jo je bral eden njihovih sošolcev; na žalost zelenih knjig nisem imela več na polici, sem se pa spomnila, da jih imam nekaj novih iz te zbirke še v kupčku knjig, ki mi jih je prinesel na ogled eden od potnikov; vzela sem jih torej iz kupčka in učencem povedala, da jih moram še pripraviti na izposajo; potem pa so čakali in čakali, nestrpno »viseli« čez izposojevalni pult,

5 Za to, da je učenec opravil bralno značko, je moral narediti naslednje:

- 4. r.: prebrati 5 knjig, v zvezek za bralno značko za vsako napisati obnovo in narisati ilustracijo, nato pa z razredničarko opraviti še kratek razgovor o knjigi;
- 5. r.: prebrati 4 knjige in 3 strokovne članke po lastni izbiri, v zvezek za bralno značko napisati stran do dve obnove ter mnenje, nato pa z razredničarko opraviti še kratek razgovor o knjigi.

Slika 1: Fotografije prikazujejo, kako so bralci zapolnili čisto vsi kotičke knjižnice

da jim knjige ja ne bi kam pobegnile, ko bodo pripravljene za izposajo. Tisto, kar je bilo ob tem zame najbolj presenetljivo, pa je bilo to, da so bili med temi učenci taki, ki so bili še pred mesecem ali dvema popolni »antibralci«.

Seveda pa smo ob teh uspehih doživljali tudi razočaranja in neuspehe. Ne nazadnje vsi učenci na koncu niso opravili bralne značke, čeprav so z njo, v našo tolažbo, vsaj začeli. Sama sem v njih sicer ne glede na vse videla potencial za dobre bralce, a težava je bila, ker nam je na koncu zmanjkalo časa, poleg tega pa bi ti učenci potrebovali še veliko več individualne obravnave ter sprotne nenehne spremljanja v sodelovanju s starši.

Ob zadnjem ponedeljkovem obisku učencev v šolski knjižnici, ki je potekal konec aprila, sem zbrala nekaj njihovih vtisov o našem skupnem delu. Učenci so bili z obiski v knjižnici zelo zadovoljni, med drugim so povedali, da so najbolj uživali ob pogovorih o knjigah, ki so jih prebrali, in sicer ko so eden drugemu te knjige lahko predstavili ter se o njih pogovarjali in izmenjevali mnenja. Na koncu našega zadnjega ponedeljkovega druženja so sestavili seznam knjig, ki jih za drugo šolsko leto priporočajo v branje bodočim četrtošolcem in petošolcem.

SKLEP IN FORMALNI REZULTATI PROJEKTA

Naš mali projekt branja smo s ponedeljkovimi obiski »zagnali« sredi meseca decembra,

zaključili pa konec aprila, kar pomeni, da smo se ob knjigah v knjižnici družili približno štiri mesece. V 4. razredu jih je od 42 učencev bralno značko opravilo 38, v 5. razredu pa od skupno 50 učencev 36. Pripomniti je treba, da se je 11 četrtošolcev in 6 petošolcev vključilo tudi v interesno dejavnost Bralne zvezdice 2, ki sem jo v tem šolskem letu posebej zanje na novo uvedla v okviru šolske knjižnice; vanjo so se lahko vključili potem, ko so opravili bralno značko. Sicer so učenci brali tudi za eko bralno značko, a je bil odstotek tistih, ki so jo opravili, majhen.

Učence smo z razredničarkami v zadnjem mesecu šolskega leta za branje še posebej nagradili. Za četrtošolce smo organizirali dogodek »noč v knjižnici«, petošolci pa so namesto dneva pouka imeli v zadnjem tednu šole dodaten dan dejavnosti.

NADALJEVANJE PROJEKTA V ŠOL. LETU 2019/2020

S projektom branja v 4. in 5. razredu, ki smo mu na koncu za prihodnje šolsko leto z učenci našli tudi ime, in sicer smo ga poimenovali »Več branja za več znanja«, nadaljujemo tudi v novem šolskem letu, z izkušnjami iz preteklega šolskega leta pa ga širimo tudi na prvo triletnje. V okvir bralne značke smo na novo uvrstili možnost izbire poučnih knjig, saj leposlovje vseh učencev ne zanima, knjižnica je bolj ali manj namenjena predvsem

**Vsakoletna
samoevalvacija
na šoli omogoča
sistematično
in nadzorovano
spremljanje razvoja
bralne kulture med
našimi mladimi.**

branju (izposoja poteka normalno, vendar primerno tiho in nemoteče), saj se je izkazalo, da prav tak prostor učenci na šoli pogrešajo, sama pa nadaljujem s čimbolj individualnim pristopom do učencev in njihovih interesov, ko redno in organizirano v dogovoru z učitelji prihajajo v knjižnico. Dela je veliko, a tudi uspeh, prepričani smo, zato ne bo izostal – z radovednostjo ga bom kot knjižničarka spremljala ob vsakoletni samoevalvaciji, kar nam bo na šoli omogočilo sistematično in nadzorovano spremljanje razvoja bralne kulture med našimi mladimi. ●

Viri in literatura

Sušec, Z. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

MAG. JERNEJA STOVIČEK, univ. dipl. kom. je zaposlena kot šolska knjižničarka na OŠ Zalog.
Naslov: OŠ Zalog, Cerutova 7, 1000 Ljubljana
E-naslov: jerneja.stovicek@guest.arnes.si

Spodbujanje družinske pismenosti v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč

Promoting Family Literacy in the School Library of the Tončka Čeč Elementary School

Urša Bajda

Izvleček

V prispevku je v sliki in besedi opisano izvajanje delavnic družinskega branja v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč v Trbovljah. Prikazan je pozitiven odnos do knjižnic, knjig in branja s konstantno, neobvezno mesečno udeležbo istih družin. Na kratko so povzete tudi vsebine posameznih delavnic, da si bralec lahko predstavlja podobno izvedbo v svojem okolju.

Ključne besede:

motivacija za branje, družinska pismenost, delavnice družinskega branja, šolske knjižnice

UDK: 028.5:373.3

Abstract

The article describes the implementation of family reading workshops in the school library of the Tončka Čeč Primary School in Trbovlje. It shows a positive attitude towards libraries, books and reading with constant, optional monthly participation from the same families. The contents of each workshop are briefly summarized so that the reader can imagine a similar performance in their environment.

Key words:

reading motivation, family literacy, family reading workshops, school libraries

1 UVOD

V marcu 2018 sem se udeležila pilotnega usposabljanja za moderatorje družinske pismenosti, ki je potekalo v Mestni knjižnici Kranj in je bilo prvo tovrstno usposabljanje, ki sem ga zasledila v zadnjem desetletju v Sloveniji. Program usposabljanja je bil del mednarodnega projekta *Family Literacy Works!*, v katerem je kot partner sodelovala tudi kranjska knjižnica.

V šolskem letu 2018/2019 se v šolski knjižnici na OŠ Tončke Čeč v Trbovljah enkrat mesečno odvijajo delavnice družinskega branja. Prvo bralno aktivno druženje je potekalo oktobra. K udeležbi smo povabili tretješolce in njihove družinske člane. Na prvo povabilo se je odzvalo kar 11 družin in ker smo prostorsko omejeni (20 sedežev), nas je skrbelo, da bi se kdo počutil utesnjeno. Kasneje se je delavnice v resnici udeležilo 8 družin.

2 POTEK IZVAJANJA DELAVNIC DRUŽINSKEGA BRANJA

Na prvem srečanju so učenci skupaj s starši raziskovali poučne knjige o vremenu, Zemlji, kuhanju, preživljanju prostega časa v jeseni, o delovanju strojev v vesolju ...

Slika 1: Prva delavnica družinskega branja (oktober 2018)

Uvodoma jim je bilo predstavljeno delovanje naše šolske knjižnice (projektno učno delo, v katerega bodo vključeni tudi tretješolci), nato

pa smo prešli na prikaz primerov kvalitetnih slikanic in tistih bolj »kičastih« – nadvse pomembno je, da ozaveščamo javnost o umetniškem delu pisateljev in ilustratorjev nasproti instant digitaliziranim oblikam slike in besedil. Predstavljene knjige so tako »morali« vzeti v roke in jih prelistati.

V nadaljevanju so odrasli na lističe zapisali svoja pričakovanja ob našem skupnem druženju, medtem pa so si učenci izbrali knjige s poučno vsebino, pripravljene na posebni mizi.

Vsaka knjiga je vsebovala vsaj eno vprašanje in učenci so skupaj s svojim bližnjim odraslim v knjigi iskali odgovore. S tem so dosegli različne učne cilje, lahko pa navedemo najočitnejše:

- primerno rokovanje s knjigo,
- branje z razumevanjem,
- uporaba različnih načinov branja (kazalo, naslovi, branje celotnih odstavkov),
- motivacija za branje – branje je pot za dosego cilja in
- utrjevanje tehnike zapisa (pisane črke so za večino še neavtomatizirane).

Drugo srečanje je potekalo v novembru. Tokrat se je delavnice udeležilo 5 družin. Udeležencem je bil predstavljen dostop do spletne strani naše šolske knjižnice preko spletne strani šole ter zavihek DRUŽINSKO BRANJE, kjer so objavljeni (predvsem slikovni) prispevki naših skupnih druženj. Ogledali so si, kaj vse se je v zadnjem mesecu pri nas dogajalo:

- Mednarodni mesec šolskih knjižnic (izdela in izmenjava knjižnih kazalk);
- Teden strpnosti in prijateljstva za celotno šolo (koordinirala pa je dejavnosti šolska knjižnica v sodelovanju s svetovalnimi delavkami naše šole);
- Debatni klub;
- Bralno-motivacijski projekt *Naša mala knjižnica ...* Dostopno na: <https://solska-knjiznicaosttrbovlje.blogspot.com/p/druzinska-pismenost.html> (24. 2. 2020).

V glavnem delu delavnice so starši z otroki sestavljali razrezane pesmi in nastala je tudi kakšna nova. Pozabavali smo se z reševanjem spletnega kviza Kahoot! – tekmovali so starši proti učencem – ter sestavljali zgodbe s kartami pripovedovalkami.

Sliki 2 in 3: Druga delavnica družinskega branja (november 2018)

Tretja delavnica je potekala v decembrskem vzdušju. Učenci so v parih predstavljali knjige, starši pa so prinesli pecivo, kar je naše druženje še dodatno popestrilo, saj smo se pogovarjali o receptih (bralno razumevanje) po prebiranju in ob dramatizaciji zgodbe *Božične potičke za vse*.

Slika 4: Tretja delavnica družinskega branja (december 2018)

V torek, 22. januarja 2019, se je odvijala že četrta delavnica družinskega branja za spodbujanje družinske pismenosti. Tokrat smo raziskovali medvede v umetnostnih in neumetnostnih besedilih ter odkrili marsikaj novega.

Slika 5: Četrta delavnica družinskega branja (januar 2019)

Vsak učenec si je med razstavljenimi knjigami izbral eno knjigo z umetnostnim besedilom – slikanico, v kateri nastopa medved, in eno strokovno, v kateri je skupaj s staršem poiskal opis medveda. Sledilo je skupno branje starša in otroka ter odgovarjanje na vprašanja (z zapisom na list). Učenci so skupaj s starši prebirali vsebine o medvedih. Vrstni red so si izbrali poljubno. Ko so končali, so nam vsem predstavili svoje odgovore. Drug drugega so aktivno poslušali, saj so postavljali dodatna vprašanja.

Uspešno je bila vpeta bralna učna strategija VŽN, ki predvideva tri stopnje: preverjanje predznanja (Kaj že Vem (o medvedih)? Kaj novega si Želim izvedeti (kaj nas zanima o medvedih)? Česa sem se danes Naučil (različni podatki o medvedih v različnih knjigah – potrebno bo nadaljnje raziskovanje ...)?).

Ogledali smo si tudi priredbo zgodbe Hvaležni medved, ki so jo pripravili učenci naše šole (v trboveljskem narečju).

Ostal nam je še zaključek z refleksijo in dogovorom za naslednje snidenje.

Slika 6: Vabilo na februarsko delavnico družinskega branja

Na peti delavnici se nam je pridružila vabljen gostja, mag. Katarina Peterc, pripovedovalka s tehniko kamišibaj.

Najprej je povedala kratko zgodovino in tehnično plat tovrstnega pripovedovanja, nato pa nam je z uganke prikazala vplivnost ilustracije pri pripovedovanju s pomočjo kamišibaj gledališča.

Sledila je delavnica, na kateri so učenci in starši izdelovali uganke, ki so jih prikazali s pomočjo te tehnike.

Slika 7: Prikaz pripovedovanja z gledališčem kamišibaj

Slika 8: Od ideje do izvedbe (prvič)

Slika 9: Od ideje do izvedbe (drugič)

Slika 10: Od ideje do izvedbe (tretjič)

Slika 11: Od ideje do izvedbe (četrtič)

Po predstavitvah ugank vseh treh skupin je gostja uprizorila zgodbo *Lev v knjižnici*, za katero je izdelala izjemne avtorske ilustracije, ki so odlično dopolnjevale pripovedovanje zgodbe.

Sliki 12 in 13: Ilustraciji iz angleške in slovenske izdaje

Za zaključek pa nam je mag. Katarina Peterc, sicer vodja Krajevne knjižnice Daneta Zajca Moravče, predstavila Cankarjevo črtico *Skodelica kave*, ki je pustila na vseh močan vtis.

Slika 14: Ivan Cankar, *Skodelica kave*

Na šesti delavnici, ki je potekala v marcu, so se starši z otroki preizkusili v poznavanju ,rodne grude' – Trbovelj znotraj Zasavja. Najprej so raziskovali literaturo o Zasavju z navodili, da si izberejo destinacijo, kamor bi se odpravili (načrtovanje poti).

Slika 15: Literatura o Zasavju

Slika 16: Pet turističnih destinacij v Zasavju po izboru udeležencev

Ko so predstavili svoje izletne točke, so se »spopadli« v znanju v pripravljeni igri Milijonar. Med seboj sta tekmovali ekipa staršev in ekipa učencev – njihovih otrok. Priprava materiala za tovrstno »igro« je bila kar obsežna, zato pa tudi učinek na udeležence nepozaben.

Slika 17: Del predloge prezentacije Milijonar z glasbo in videi

Zmagala je ekipa staršev in kot nagrado so prejeli posebne čokoladice, naročene v Angliji, ki so napovedovale vsebino naslednje delavnice v mesecu aprilu.

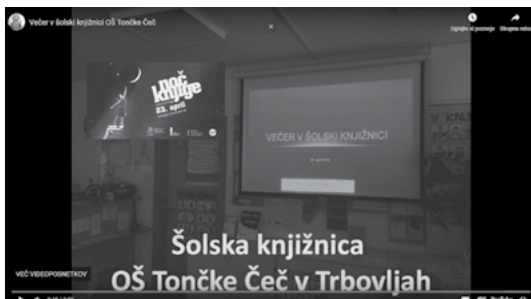
Slika 18: Zmagovalci v igri Milijonar so postali prejemniki ZLATE VSTOPNICE (Wonka)

Sedma delavnica je potekala v mesecu knjig – aprilu. Kot je bilo napovedano, smo se soočili s knjigo Roalda Dahla, *Čarli in tovarna čokolade*.

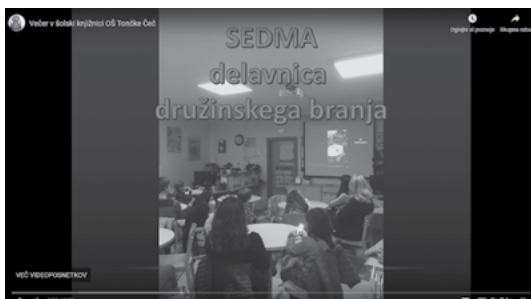
V odlomkih iz knjige so učenci lahko z reševanjem pripravljenih nalog preverjali bralno razumevanje, starši pa so lahko ta postopek neposredno spremljali.

Ker je ta delavnica sovpadala s tradicionalno Nočjo knjige 2019, smo naše srečanje preimenovali v Večer v šolski knjižnici.

Posnetek naše delavnice za spodbujanje družinske pismenosti si lahko ogledate na spletni povezavi: <https://youtu.be/mH-KiCzsUug>.

Slika 19: Soočili smo se z razumevanjem prebranega

Slika 20: Ogledali smo si napovednik za film Čarli in tovarna čokolade, ki je nastal po istoimenski knjigi Roalda Dahla

Na osmi delavnici spodbujanja družinske pismenosti je bilo prisotnih 9 družin. Tretješolcem in njihovim staršem sem predstavila primer nacionalnega preverjanja znanja v tretjem razredu, ki temelji predvsem na bralnem razumevanju in slovničnih pravilih v praksi – medtem ko so otroci reševali naloge vzorčnega NPZ, so starši »lektorirali« zelo pogoste napake v pripravljenem besedilu. Ker učenci niso želeli zaostajati, sem tudi zanje pripravila podobno nalogo. Iz knjige sem pretipkala pismo, ki si ga je napisala Pika Nogavička, in morali so ga prepisati v knjižni jezik.

Mja luba Pika, kak se počuti š? Ali še nis bulana. Pazi na zvoje stravije? Meni je dobr le moje noggavice me bolijo ker majo tolko luken. Včera je Tomaš 2 veji otlomil od hruške in eno Potgano krepal. Mnogo pozdravou

Ot Pikice

Slika 21: Pikino pismo

V zadnji tretjini našega druženja smo vse izdelke skupinsko pregledali, izmenjevali mnenja in povratne informacije.

Zadnje, deveto srečanje je potekalo junija in iz šolske knjižnice smo se preselili v naravo – v park pod šolo, kjer smo poskrbeli za otvoritev knjigobežnice.

Slika 22: Udeleženci zadnje delavnice družinskega branja in otvoritve knjigobežnice

Slika 23: Knjigobežnica OŠ Tončke Čec v Trbovlje

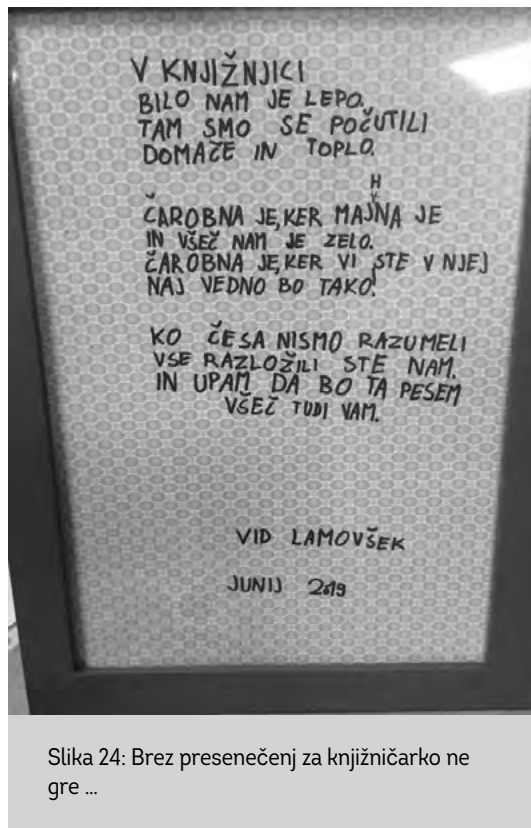
KRATKA ANALIZA S SAMOEVALVACIJO OB ZAKLJUČKU

Šolsko leto se je zaključilo z izvedbo devetih delavnic družinskega branja. Večinoma so na delavnice prihajale iste družine tretješolcev. Dve družini sta bili prisotni prav na vseh srečanjih.

V povprečju je bilo na posamezni delavnici 12 udeležencev (6 odraslih in 6 otrok), tri deklice in trije fantje, dva očeta in tri mame ter ena babica.

Za vsako od delavnic je potrebno veliko priprave, ko pa se delavnica izvaja, je moderator usmerjevalec poteka in opazovalec (v veliki večini) pozitivnega učinka medosebnih interakcij znotraj družinskih članov in med udeleženci.

Zaradi pozitivnih odzivov z vseh strani bomo podobne delavnice gotovo organizirali še kdaj! ●

Slika 24: Brez presenečenj za knjižničarko ne gre ...

MAG. URŠA BAJDA, univ. dipl. bibl., zaposlena kot knjižničarka na OŠ Tončke Čeč.

Naslov: OŠ Tončke Čeč, Keršičeva cesta 50, 1420 Trbovlje

E-naslov: ursa.bajda@guest.arnes.si

»Zelena knjižnica« na Osnovni šoli Mladika

Green Library at Primary School Mladika

Urška Hlupič Voda

Izveček

V knjižnici Osnovne šole Mladika potekajo različne dejavnosti, ki se spreminjajo z namenom privabiti v knjižnico čim več bralcev in jih navdušiti za branje. Tokrat sem se odločila izpeljati projekt Zelena knjižnica, da bi spodbudila varovanje okolja in hkrati branje knjig z ekološko tematiko. Pri izvedbi knjižnično informacijske ure sem uporabila knjige z ekološko tematiko, eko družabne igre in učenje z gibanjem.

Ključne besede:

ekobranje, ekologija, zelena knjižnica, okoljska vzgoja, ločevanje odpadkov

UDK: 028.5:502/504

Abstract

The Primary School Mladika library organizes and rotates various activities with the aim of attracting as many readers as possible and inspiring them to read. This time, I decided to implement the project called Green Library to help raise awareness of environmental protection and encourage the reading of books addressing environmental topics. In implementing a library information hour, I used ecology books, eco board games and movement-based learning.

Key words:

eco-reading, ecology, green library, environmental education, waste sorting

UVOD

Kot družba se še vedno premalo zavedamo, kako pomemben za življenje in obstoj je naš odnos do narave in okolja, v katerem živimo. Zaradi nezmanjšanega neodgovornega izkoriščanja in onesnaževanja narave je ekološka katastrofa vedno hujša, s posledicami pa se bodo morale soočiti prihodnje generacije. Da bi kljub omejenim možnostim vsak lahko naredil svoj del pri zaustavljanju brezglavega potrošništva, je dobro, da že najmlajše opozarjamo na to problematiko in skupaj z njimi iščemo načine, kako s svojim načinom življenja lahko prispevamo k varovanju in ohranjanju našega okolja.

Vzgoja mladih za varstvo okolja je danes ključnega pomena, saj s tem otroke že od vstopa v šolo navajamo, da ob vsaki dejavnosti poskrbijo tudi za naše okolje. V kolikor jih bomo že od vsega začetka navajali na eko način življenja, bodo to ozavestili in bo to postalo rutina.

Ker je OŠ Mladika že več let ekošola, sem se odločila, da bom v mesecu aprilu izvedla projekt »Zelena knjižnica«. Le-ta je bil izveden v okviru ur knjižnično informacijskih znanj. Cilj je bil, da se učenci podučijo o okoljski vzgoji s poudarkom na ločevanju odpadkov skozi t. i. eko knjige in različnih iger. V »Zeleno knjižnico« so bili vabljeni vsi učenci od 1. do 9. razreda.

ZELENA KNJIŽNICA

Ideja o Zeleni knjižnici prihaja iz sosednje Hrvaške. Leta 2014 je Hrvaška knjižnična zveza ustanovila delovno skupino Zelenih knjižnic z idejo, da bi bilo treba uvesti spodbujanje trajnostnega razvoja knjižnic, ki se je začela leta 2011 s projektom Zelene knjižnice Društva knjižničarjev Istre.

Izraz »zelena knjižnica« se najpogosteje uporablja v dveh pomenih. Prvi pomen se nanaša na zgradbo knjižnice, ki je bila zasnovana in zgrajena tako, da škodljivo ne vpliva na okolje.

Drugi pomen izraza zelena knjižnica se nanaša na knjižnične programe in storitve, ki so

namenjeni razvoju zelene pismenosti, to je ozaveščenosti o trajnostni družbi in varstvu okolja, razvijanju veščin kritičnega mišljenja na okoljske teme, pa tudi pridobivanje znanj in veščin, potrebnih za izboljšanje kakovosti življenja.

V Sloveniji je bila prva Zelena knjižnica Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož, tako imenovani »zeleni program« so začeli izvajati leta 2016. V poletnih mesecih so pripravili četrtkovske zeliščarske popoldneve. Knjižničarji so se za projekt tudi izobraževali. V letu 2017/18 so izmenjevali izkušnje preko programa Erasmus+. V letu 2018 so se pridružili vsehrvaškemu projektu Zelena knjižnica in razširili idejo tudi v Slovenijo. Temu vzoru so sledile še nekatere splošne knjižnice po Sloveniji.

ZELENA KNJIŽNICA NA OŠ MLADIKA

V mesecu aprilu 2019 je v šolski knjižnici OŠ Mladika prvič potekal projekt »Zelena knjižnica« z namenom širiti znanje o skrbi za okolje s pomočjo knjig in iger ter spodbuditi učence, da se pridružijo projektu Ekobranje za ekoživljenje, ki poteka v okviru Ekošole.

Knjižnica je bila odeta v zelene barve in opremljena z informacijami o varovanju okolja. Vsi učitelji so bili vabljeni, da presodijo, pri katerih predmetih bi lahko izkoristili znanje o ločevanju odpadkov, in se prijavijo na izvedbo ure knjižnično informacijskih znanj. Predlog je bil, da se ura izvede medpredmetno z naravoslovjem. Od 1. do 5. razreda pri usklajevanju urnika ni bilo težav. Tudi 6. in 7. razred sta knjižnico obiskala v okviru naravoslovja. Za osmošolce je bila načrtovana ura z medpredmetno povezavo geografije, vendar zaradi neuspešne uskladitve urnika ura ni bila izvedena. Učenci 9. razreda so imeli uro v okviru slovenščine in so ob koncu ure dobili nalogo napisati oceno knjige.

POTEK IZVEDBE URE

Za uvodno motivacijo so učenci od 1. do 3. razreda prisluhnili zgodbi z naslovom *Mala*

Če bomo otroke že od vsega začetka navajali na eko način življenja, bodo to ozavestili in bo to postalo rutina.

Ideja o Zeleni knjižnici prihaja iz sosednje Hrvaške, kjer je bila leta 2014 ustanovljena delovna skupina Zelenih knjižnic z idejo spodbujanja trajnostnega razvoja knjižnic.

V Sloveniji je bila prva Zelena knjižnica Knjižnica Franca Ksavra Meška Ormož, tako imenovani »zeleni program« so začeli izvajati leta 2016.

Rožica, ki jo je napisala naša učenka Danaja Frangež. Skozi zgodbo so spoznali nevarnost odlaganja odpadkov v naravo.

Učenci od 4. do 9. razreda pa so prisluhnili zgodbi Jana in Jane, ki sta glavna lika v knjigi *Raziščimo predelovanje odpadkov*. Na koncu te knjige je tudi kviz. Učenci so se že ob vstopu v knjižnico oblikovali v štiri skupine. Skupine so se najprej pomerile v kvizu, in sicer je vsaka skupina dobila dve vprašanji, za pravilen odgovor pa so prejeli točko.

Naslednja naloga za vse učence od 1. do 9. razreda je bilo razvrščanje odpadkov. Vsaka skupina je dobila natisnjene različne koše za smeti in sličice (izrezane iz reklam) raznih živil. Naloga je od njih zahtevala, da sličice razvrstijo na slike košev, v katerega bi pospravili odpadek od živila. Vsi učenci so dobili točko, saj z ločevanjem odpadkov nimajo težav.

Slika 1: Razvrščanje odpadkov

Sledil je pogovor o tem, katerih smeti še nismo omenili. To so seveda nevarni odpadki. Skozi pogovor smo pojasnili, zakaj so nevarni, kako jih ločevati in kako rokovati z njimi. Sledila je

igra iskanje nevarnih odpadkov. Vsaka skupina je dobila kocko s piktogrami za nevarne odpadke, igralno ploščo s piktogrami, ki so imeli tudi razlago, kaj piktogram pomeni, ter sličice nevarnih odpadkov. Vsak učenec je vrgel kocko, prebral, kaj pomeni piktogram na ploskvi kocke in poiskal sličico z izdelkom, ki ima prav tak piktogram. Sličico z nevarnim odpadkom je nato postavil na ustrezen piktogram na igralni plošči. Tudi pri tej nalogi ni bilo večjih težav.

Slika 2: Razvrščanje piktogramov o nevarnih odpadkih

Učenci 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja pa so namesto igre o nevarnih odpadkih čistili reko Dravo. Na modrem papirju, ki je predstavljal reko Dravo, so bili ribe in odpadna embalaža. S pomočjo ribiške palice so morali izvleči stvari, ki v reko ne sodijo. Pri tej igri so učenci urili tudi motoriko.

Ob koncu ure smo povzeli, kaj novega smo se naučili, in omenili, kakšni so kriteriji za sodelovanje v projektu Ekobranje za ekoživljenje.

Slika 3: Čiščenje reke Drave

SKLEP

Učenci so bili nad izvedbo ure navdušeni. Ura se je razlikovala od klasične, saj je potekala v drugem prostoru in učenci so bili večino časa aktivni. Srečali so se z novimi aktivnostmi in pridobili uporabno znanje.

Pozitiven odziv učencev na promocijo branja vsebin z ekološko tematiko kaže na to, da so takšni projekti dobra motivacija za branje. Takšne ure pa so popestritev vsakodnevnega dela. Zmagovalne skupine so bile nagrajene z revijami z ekološko vsebino. Projekta se bomo lotili tudi v naslednjem šolskem letu z novimi vsebinami. ●

Viri in literatura

Frangež, D. (2012). *Mala rožica*. Bevke: Smar-team. *Knjižnica Frana Ksavra Meška Ormož – Zelena knjižnica*. Pridobljeno: 7. 1. 2020 s spletne strani: <http://orm.sik.si/pages/napovednik/projekti/zelen-na-knjiznica.php>

Košmrlj, M. (2012). *Eko družabne igre*. Jezero: Morfem.

Lambilly, E. (2015). *Raziščimo predelovanje odpadkov*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Projekt Zelena knjižnica za zeleni Zagreb. Pridobljeno: 7. 1. 2020 s spletne strani: <http://www.kgz.hr/hr/projekt-zelena-knjiznica-za-zeleni-za-greb/32340>

URŠKA HLUPIČ VODA, prof. slovenščine, knjižničarka na OŠ Mladika

Naslov: OŠ Mladika, Žnidaričevo nabrežje 1, 2250 Ptuj

E-naslov: urska.hlupic@mladika.si

Sodelovanje knjižnice Glasbene šole Jesenice z ustanovami na državni in lokalni ravni

Collaboration Between the Music School Jesenice Library and Institutions at the National and Local Level

Nina Jamar

Izvleček

Prispevek predstavlja sodelovanje knjižnice Glasbene šole Jesenice z ustanovami na državni in lokalni ravni. Na državni ravni gre za sodelovanja na strokovnem področju v okviru sistema, ki deluje na državni ravni. Na lokalni ravni pa je sodelovanje z različnimi ustanovami, namenjeno predvsem prepoznavnosti glasbenega šolstva in knjižnice v lokalnem okolju. Še posebej je izpostavljeno sodelovanje z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo, saj so ravno študijska srečanja za knjižničarje na glasbenih šolah, ki potekajo na Glasbeni šoli Jesenice, privedla do mnogih nadaljnjih strokovnih sodelovanj in omogočajo skupen nastop knjižničarjev na glasbenih šolah na državnem nivoju. Zaradi sodelovanja, organiziranosti in skupnega nastopa so knjižničarji na glasbenih šolah postali slišani in upoštevani tudi s strani ustanov na državnem nivoju. Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice se seveda trudi, da bi bila prepoznavna tudi v lokalnem okolju.

Ključne besede:

šolske knjižnice, glasbeno šolstvo, ustanove, študijske skupine

UDK 027.8:37.018.54:78

Abstract

The paper presents the cooperation of the Music School Jesenice library with institutions at the national and local level. At the national level, the cooperation takes place in the professional field, while, at the local level, it is primarily intended for the promotion of the Music School Jesenice and its library in the local environment. The collaboration with the National Education Institute Slovenia is particularly emphasized. Because of the study group under their leadership, takings place at the Music School Jesenice, many further collaborations with various institutions at the national level were enabled. Collaboration, organization and joint appearance through the study group were the main reason that music school libraries were heard and recognized by the institutions at the national level. The Music School Jesenice library also tries to gain recognition in the local environment.

Key words:

school libraries, music schools, institutions, study groups

UVOD

Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice na državni ravni sodeluje z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Zavodom Republike Slovenije za šolstvo, IZUM-om (Institut informacijskih znanosti Maribor, informacijskim servisom slovenske znanosti, kulture in izobraževanja), Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani (NUK) in Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije (Sekcija za šolske knjižnice). Sodeluje tudi s knjižničarji na slovenskih glasbenih šolah ter z ustanovami, iz katerih prihajajo predavatelji na študijskih srečanjih, ki potekajo na Glasbeni šoli Jesenice. V primeru sodelovanja na državni ravni gre predvsem za strokovna sodelovanja.

Na občinski ravni knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice sodeluje z Občinsko knjižnico Jesenice, Vrtcem Jesenice, Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice. Od Ženskega pevskega zbora Milko Škoberne je knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice prejela njihov notni arhiv. V primeru Občinske knjižnice Jesenice gre za strokovno sodelovanje. Sodelovanje z Vrtcem Jesenice in Osnovno šolo Poldeta Stražišarja pa je namenjeno prepoznavnosti Glasbene šole Jesenice in njene knjižnice v lokalnem okolju. V primeru Ženskega pevskega zbora Milko Škoberne Jesenice gre za sodelovanje z društvom v lokalnem okolju, ki tako kot Glasbena šola Jesenice deluje na področju glasbe.

Predstavljeno bo, na kakšne načine knjižnica Glasbene šole Jesenice sodeluje z ustanovami na lokalni in državni ravni, potem pa bo podrobneje predstavljeno sodelovanje z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo, ki omogoča, da se knjižničarji, ki delujemo na slovenskih glasbenih šolah, lahko enkrat letno srečamo in izobražujemo.

Naša knjižnica je za svojo prepoznavnost na lokalnem in državnem nivoju poskrbela tudi, ko se je leta 2009 vključila v sistem COBISS, saj to, da je po njenem katalogu preko virtualne knjižnice COBISS+ vstopila tako rekoč v vsak dom, pomeni velik napredek. Uporabnikom je omogočen dostop do lokalne baze podatkov, pogoji dostopa pa so stvar dogovora.

SODELOVANJE Z USTANOVAMI NA DRŽAVNI IN LOKALNI RAVNI

Najprej o sodelovanju z ustanovami na državni ravni. Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport sodeluje pri pripravi strokovnih podlag za pripravo novega pravilnika za delovanje šolskih knjižnic. Z IZUM-om sodeluje predvsem pri uporabi programske opreme COBISS3 (segmenti katalogizacija, zaloga, izposoja). Zelo plodno je sodelovanje z Narodno in univerzitetno knjižnico. Sodelujemo tako pri uporabi programske opreme COBISS3 (predvsem segment katalogizacija) kot tudi z zbirko glasbenega gradiva. Zadnja leta, od kar so se šolske knjižnice pričele vključevati v sistem COBISS, knjižnica sodeluje tudi s CEZAR-jem (Center za razvoj knjižnic, NUK), ki se je zelo aktivno vključil v pomoč šolskim knjižnicam pri vključevanju v sistem COBISS. Z njimi smo knjižnice na glasbenih šolah povezane zato, ker jim oddajamo statistične vprašalnike. Pripravili so tudi priročnika, ki sta nam v pomoč pri našem delu: Šolske knjižnice v sistemu COBISS in Identifikacija in bibliografski opis glasbenih virov (CeZaR – Šolske, 2019). CEZAR pomoč zagotavlja tudi pri centralni katalogizaciji gradiva šolskih knjižnic. To je za knjižnice na glasbenih šolah izjemnega pomena. Večina knjižničarjev, zaposlenih v knjižnicah na glasbenih šolah, nima dovoljenja za vnos gradiva v sistem COBISS. V knjižnici na Glasbeni šoli Jesenice smo v sistem COBISS vnesli 89 % odstotkov knjižničnega gradiva, pri tem pa prevzeli 38 % zapisov in na novo kreirali 62 % zapisov. Pomoč pri katalogizaciji gradiva je torej zaželeno. Na CEZAR-jevi spletni strani so dostopni tudi podatki o knjižnicah glasbenih šol v šolskem letu 2018/19 (CeZaR – Študije, 2019). Zelo aktivno so se sodelavci CEZAR-ja pod vodstvom dr. Eve Kodrič-Dačić vključili tudi v delovanje študijskih srečanj za knjižničarje na glasbenih šolah, ki deluje v sklopu Zavoda RS za šolstvo. V sklopu študijskih srečanj naša knjižnica sodeluje s skupino za knjižnično dejavnost, ki jo vodi Romana Fekonja, in s skupino za glasbeno šolstvo, ki jo vodi dr. Dimitrij Beuermann.

Naša knjižnica je za svojo prepoznavnost na lokalnem in državnem nivoju poskrbela tudi, ko se je leta 2009 vključila v sistem COBISS, tako je preko virtualne knjižnice vstopila tako rekoč v vsak dom.

Knjižnica Glasbene šole Jesenice je središče, kjer se zbirajo podatki o glasbenikih, ki so delovali ali še delujejo na območju občin, ki jih pokriva Glasbena šola Jesenice.

Knjižničarka na Glasbeni šoli Jesenice je vodja študijskih srečanj za knjižničarje na slovenskih glasbenih šolah, zato srečanja potekajo na Glasbeni šoli Jesenice. Da se lahko študijska srečanja izvedejo, je potrebno sodelovanje s predavatelji z različnih ustanov, kot tudi s knjižničarji s slovenskih glasbenih šol, ki se študijskih srečanj udeležujejo. Sodelovanje s Filozofsko fakulteto v Ljubljani, natančneje z Oddelkom za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, je potekalo tako, da so pod vodstvom dr. Alenke Šauperl štiri študentke pri predmetu Klasifikacija 2 izdelale seminarsko nalogo z naslovom Tezaver in klasifikacijski sistem knjižnice Glasbene šole Jesenice. Žal z Oddelkom za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo kasneje sodelovanja ni bilo več, bi bilo pa zelo zaželeno. Na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani je v zadnjih letih nastalo kar nekaj diplomskih ali magistrskih del, ki so lahko v pomoč knjižničarjem na glasbenih šolah (Curhalek, 2002; Mlakar, 2007; Mlakar, 2014; Strajnar, 2009; Tauzes, 2013; Uršič, 2009; Voglar, 2010; Voglar, 2015).

Na občinski ravni knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice z Občinsko knjižnico Jesenice sodeluje predvsem pri vnosih na spletni portal Gorenjci.si (2019). V knjižnici Glasbene šole Jesenice je poudarek na ohranjanju zgodovine s področja glasbe. To pomeni, da je knjižnica Glasbene šole Jesenice središče, kjer se zbirajo podatki o glasbenikih, ki so delovali ali še delujejo na območju občin, ki jih pokriva Glasbena šola Jesenice (Jesenice, Kranjska Gora, Žirovnica). Intervjuje z glasbeniki objavljamo v šolskem glasilu *Notko*, življenjepise glasbenikov pa v sodelovanju z Občinsko knjižnico Jesenice na spletnem biografskem leksikonu Gorenjci.si. Knjižnica je sodelovala tudi pri sestavi zbornikov ob šestdeseti in sedemdeseti obletnici šole. Skrbi tudi za predstavitev dogajanja v posameznem šolskem letu v šolskem glasilu *Notko* ter za zbiranje foto in video gradiva, ki nastaja ob pestrem dogajanju na Glasbeni šoli Jesenice. Video gradivo je vpisano v sistem COBISS in tako na razpolago za izposajo. Učenci in učitelji radi pogledajo svoje nastope. V sistem COBISS se vnašajo tudi

članki, ki so povezani z Glasbeno šolo Jesenice in so objavljeni v medijih. Za Vrtec Jesenice in učence prvega razreda Osnovne šole Poldeta Stražišarja se na Glasbeni šoli Jesenice vsako leto pripravi glasbena pravljica, s pomočjo katere mali nadobudneži spoznajo svet glasbe. Ženski pevski zbor Milko Škoberne Jesenice je Glasbeni šoli Jesenice poklonil svoj arhiv notnega gradiva. Gradivo je zelo posebno, zato se je treba, takoj ko bo v sistem COBISS vneseno ostalo knjižnično gradivo, z ustreznimi strokovnimi ustanovami (NUK, IZUM) dogovoriti, na kakšen način bo gradivo vneseno v sistem COBISS in bo tako postalo tudi širše dostopno.

SODELOVANJE Z ZAVODOM REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO PRI IZVEDBI ŠTUDIJSKIH SREČANJ ZA KNJIŽNIČARJE NA GLASBENIH ŠOLAH

Knjižničarji na glasbenih šolah v Sloveniji se že od leta 2009 enkrat letno (pred tem dvakrat letno) dobivamo na študijskih srečanjih za knjižničarje na glasbenih šolah. Kot je zapisano na straneh Zavoda republike Slovenije za šolstvo (2019), so študijska srečanja uveljavljena oblika aktivnega izobraževanja in sodelovanja strokovnih delavcev posameznih predmetov oziroma področij. Namenjena so izmenjavi izkušenj in seznanjanju z aktualnimi spremembami in strokovnimi novostmi, ki so pomembne za pouk predmeta oziroma področja. V ospredju je povezovanje teorije s prakso in obratno (strokovni poudarki, novi koncepti preverjanja, didaktični pristopi k posameznim učnim sklopom, učenje učenja, inkluzija ...).

V zadnjih desetih letih je bilo srečanj trinajst. Srečanja potekajo v dvorani Lorenz na Glasbeni šoli Jesenice. Gospod Matija Lorenz, ki je pred kratkim praznoval 80 let, je del svoje mladosti preživel na Slovenskem Javorniku, naselju v občini Jesenice. Glasbena šola Jesenice ima svoje prostore v stavbi, imenovani Kasarna, na muzejskem območju Stare Save. V stavbi si je možno ogledati tudi etnološko razstavo o bivalni kulturi in načinu življenja železarskih

družin. Stavbo si Glasbena šola Jesenice deli z Gornjesavskim muzejem Jesenice. Občina Jesenice je tudi članica Združenja zgodovinskih mest Slovenije; tako je srečanje enkrat potekalo na Glasbeni šoli Celje, enkrat na Glasbeni šoli Velenje. Leta 2012 smo v reviji *Glasba v šoli in vrtcu* skupaj objavili članek, ki smo ga naslovili Kako lahko knjižnica glasbene šole pripomore k delovanju glasbene šole?

Knjižničarji na glasbenih šolah bi se za podporo radi zahvalili dr. Dimitriju Beuermannu z Zavoda RS za šolstvo ter ravnateljici Glasbene šole Jesenice, mag. Martini Valant, ki omogočata, da se lahko srečujemo in strokovno napredujemo. Za vso podporo, novice in pomoč pa se zahvaljujemo tudi Romani Fekonja iz Zavoda RS za šolstvo. Še posebej pa velja poudariti, da študijskih srečanj ne bi bilo brez predavateljev in udeležencev, ki so pripravljeni eno soboto na leto preživeti na našem izobraževanju. Tudi njim najlepša hvala. Predvsem nas je presenetil, da so predavatelji z veseljem in brez težav privolili v sodelovanje in nam predali svoje znanje, ne glede na to, da nas je malo.

Velja poudariti, da je knjižnično gradivo, ki ga hranimo, zelo posebno. Res je, da sodimo med šolske knjižnice, se pa kdaj pa kdaj na naših študijskih srečanjih vprašamo, če ne posegamo čisto malo tudi na področje specialnih knjižnic. Ker predstavljamo del šolskih knjižnic, smo bili zelo veseli, da se nam je na študijski skupini, ki je potekala oktobra 2019, pridružila tudi mag. Urška Bajda, predsednica sekcije za šolske

knjižnice pri ZBDS ter šolska knjižničarka na OŠ Tončke Čeč v Trbovljah.

Z nami so sodelovali predavatelji iz Narodne in univerzitetne knjižnice, z Akademije za glasbo, Zavoda RS za šolstvo, Filozofske fakultete, Centralne tehniške knjižnice, IZUM-a, Univerzitetne knjižnice Maribor. Predavali so nam tudi diplomanti Filozofske fakultete, knjižničarji iz osnovnih šol, splošnih knjižnic, predstavnik založbe Hartman ter strokovnjaki, ki so se ali se ukvarjajo z razvojem programske opreme za šolske knjižnice (Graf 1). Med nami je bilo 32 predavateljev, ki so izvedli 38 predavanj (Tabela 1). Največ predavanj (34 %) so izvedli sodelavci NUK-a. Povprečno se je študijskih srečanj udeležilo 11 knjižničarjev (Graf 2). Če imamo v Sloveniji 65 glasbenih šol, to pomeni, da se je študijskega srečanja vsakič udeležilo 17 % potencialnih udeležencev. Skozi leta so se študijskim srečanjem pridružili knjižničarji iz 31 slovenskih glasbenih šol. Zanimivo je, da je bilo glede na podatke na spletni strani programske opreme COBISS3 (COBISS, 2019) ob koncu oktobra 2019 v sistem COBISS3 prav tako vključenih 31 knjižnic, ki delujejo na glasbenih šolah. To predstavlja 48 % ob predpostavki, da je v Sloveniji 65 glasbenih šol, ki naj bi imele tudi knjižnico. Med najbolj rednimi obiskovalci naših študijskih srečanj pa so bili Katarina Debevec iz Glasbene šole Kranj, Marjan Voglar iz Glasbene šole Fran Korun Koželjski Velenje, Pavel Pahor iz Glasbene šole Nova Gorica ter Vanja Gregorčič iz Glasbene šole Koper.

Tabela 1: Predavatelji in predavanja na študijskih srečanjih za knjižničarje na glasbenih šolah

Predavatelji in predavanja na študijskih srečanjih za knjižničarje na glasbenih šolah		
Predavatelj	Predavanje	Ustanova
Dr. Bagarič, Alenka	Glasbena zbirka NUK	NUK
Dr. Bagarič, Alenka	Katalogizacija v sistemu COBISS	NUK
Mag. Babor, Stanislav	Skriti knjižni zakladi	NUK
Mag. Bajda, Urška	Knjižnica na OŠ Tončke Čeč (Trbovlje) in Sekcija za šolske knjižnice pri ZBDS	ZBDS, Sekcija za šolske knjižnice
Batič, Boštjan	Mcobiss in Cobiss+	IZUM

Dr. Beuermann, Dimitrij	Prepoznavanje glasbenih sporočil	ZRSŠ
Burkeljca, Sabina	Biblioterapija	Šolska knjižnica
Fekonja, Romana	Dokumentacija in šolska knjižnica	ZRSŠ
Fekonja, Romana	Strategija razvoja šolskih knjižnic	ZRSŠ
Grum, Peter	Knjižnica Oddelka za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani	FF (Muzikologija)
Hartman, David	Predstavitel založbe Hartman	Hartman
Kanič, Ivan	Bibliotekarski terminološki slovar	NUK
Dr. Kodrič Dačić, Eva	Aktivnosti na področju razvoja šolskih knjižnic	NUK
Dr. Koter, Darja	Glasbilarstvo na Slovenskem	Akademija za glasbo
Kovačič, Andrej	Inventura v knjižnici s pomočjo programa WinKnj	Šolska knjižnica
Kovačič, Andrej	Predstavitel obdelave gradiva z računalniškim programom WinKnj	Šolska knjižnica
Mali, Miha	Kreiranje zapisov za knjižnice glasbenih šol	NUK
Mali, Miha	Dileme pri katalogizaciji gradiva v knjižnici glasbene šole	NUK
Mandelj, Tilen	Elektronski informacijski viri v visokošolskem okolju	CTK
Mag. Mlakar, Neja	Predstavitel diplomske naloge Notni arhivi slovenskih orkestrrov	NUK
Nagode Miklič, Maja	Knjižnice in informacijska tehnologija	Šolska knjižnica
Peršin, Lucija	dLib	NUK
Mag. Pivec, Franci	Pristop k zgodovinskim raziskavam knjižnic	IZUM
Mag. Podbrežnik Vukmir Breda	Dodana vrednost knjižničnih storitev	Splošna knjižnica
Poličnik Čermelj, Tereza	Izločanje in odpis gradiva v knjižnicah	NUK
Mag. Rozman, Darija	Vsebinska obdelava gradiva	NUK
Dr. Salmič Kovačič, Karmen	Glasbena zbirka UKM	UKM
Sešek, Irena	Dokument o nabavni politiki	NUK
Svetličič, Sebastjan	Inventura v knjižnici z računalniškim programom GIG	GIG
Svetličič, Sebastjan	Predstavitel obdelave gradiva z računalniškim programom GIG	GIG
Mag. Šobot, Pero	Predstavitel sistema COBISS	IZUM
Škufca, Linda	Poročilo o delu šolske knjižnice: predstavitev in navodilo	NUK
Mag. Tauzes, Vanja	Digitalna knjižnica	Knjižnice na glasbenih šolah
Mag. Tauzes, Vanja	Inventura v knjižnici Glasbene šole Celje s programom GIG	Knjižnice na glasbenih šolah
Tinta, Lavra	Knjižnična vzgoja in tečaj COBISS/OPAC za mlajše šolarje v splošnih knjižnicah	FF (Bibliotekarstvo)
Dr. Vilar, Polona	Bibliopedagoške dejavnosti v knjižnicah na glasbenih šolah	FF (Bibliotekarstvo)
Dr. Vogrinčič Čepič, Ana	Knjižnice včeraj, danes, jutri	FF (Bibliotekarstvo)
Dr. Zabukovec, Vlasta	Bibliopedagoške dejavnosti v knjižnicah na glasbenih šolah	FF (Bibliotekarstvo)

Graf 1: Sodelovanje z ustanovami na študijskih srečanjih za knjižničarje na glasbenih šolah

Graf 2: Povprečno število udeležencev na študijskih srečanjih za knjižničarje na glasbenih šolah

Glede na to, da smo knjižničarji na glasbenih šolah organizirani v okviru študijskih srečanj, smo dobili tudi možnost sodelovanja v dveh delovnih skupinah v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Delovanje delovnih skupin vodi in usmerja dr. Vesna Čopič; ena skupina pripravlja strokovne podlage za pripravo novega pravilnika za delovanje šolskih knjižnic, druga pa strokovne podlage za pripravo strategije razvoja šolskih knjižnic. S tem so se odprle tudi povezave s Centrom za razvoj knjižnic pri Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani. Dr. Eva Kodrič Dačić kot vodja Centra za razvoj knjižnic pri NUK ter njeni sodelavci so tako aktivni udeleženci na naših študijskih srečanjih. Miha Mali (NUK) pomaga knjižničarjem pri centralni katalogizaciji notnega gradiva, ki je del knjižnih zbirk na glasbenih šolah, mag. Stanislav Bahor (NUK) in Linda Škufca (NUK) pa sta nam pomagala pri izpolnjevanju statističnih vprašalnikov. Tudi knjižnice na glasbenih šolah se vključujejo v sistem COBISS, o čemer je bilo s pomočjo predavateljev prav tako veliko strokovnih pogovorov na naših študijskih srečanjih. Dr. Alenka Bagarič, vodja glasbene

zbirke NUK, je pripravila izjemen priročnik z naslovom *Identifikacija in bibliografski opis glasbenih virov: priročnik za knjižnice glasbenih šol v sistemu COBISS*. Ne samo da nam je dana možnost izobraževanja, ampak nas je naša organiziranost v okviru študijskih srečanj pripeljala do številnih strokovnih sodelovanj z različnimi ustanovami in ljudmi, ki v njih delujejo. Novost je tudi, da smo knjižničarji na glasbenih šolah vključeni tudi v skupino šolskih knjižničarjev, ki bodo pobudniki in predlagatelji izboljšav programske opreme COBISS3. Skupina se je enkrat že sestala. Zahvala gre mag. Urški Bajda in sodelavcem IZUM-a (Romani Muhvič Šumadl, Tatjani Žnidarec, Vesni Gašparič, Tadeju Serdinšku), da ima tudi predstavnik knjižnic, ki delujejo na glasbenih šolah, možnost sodelovanja pri izboljšavah programske opreme COBISS3.

Zadnji del študijskih srečanj je navadno namenjen načrtovanju nadaljnjega dela v knjižnicah na glasbenih šolah in prenosu informacij o dogajanju med dvema študijskima srečanjema. Pomembno je, da se knjižničarji, ki delujemo na slovenskih glasbenih šolah, med seboj poznamo, da si med seboj izmenjujemo informacije in strokovno napredujemo.

SKLEP

Vsem in vsakemu posebej, ki ste nam pri našem strokovnem delu pomagali in nas spodbujali, izobraževali in nam stali ob strani, se ob desetletnici študijskih srečanj za knjižničarje na glasbenih šolah še enkrat najlepše zahvaljujemo. Študijska srečanja so namreč veliko pripomogla, da je lahko nastal prispevek o sodelovanju knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice z ustanovami na državnem in lokalnem nivoju. Z doseženim sodelovanjem z ustanovami na državni in lokalni ravni smo zadovoljni, vedno pa bi bilo lahko sodelovanja še več. Predvsem si želimo več sodelovanja s strani knjižničarjev na glasbenih šolah in knjižničarjev, zaposlenih na šolskih knjižnicah izven glasbenega šolstva. Sodelovanja pa ne bilo brez podpore vodstva na Glasbeni šoli Jesenice. Za pobudo za nastanek tega prispevka

Slika 1: Kasarna na Stari Savi (arhiv GŠJ, foto Sašo Valjavec)

se zahvaljujemo mag. Urški Bajda, knjižničarki na OŠ Tončke Čeč v Trbovljah in predsednici sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS.

Vabimo vse knjižničarje na glasbenih šolah, ki se študijskih srečanj še niste udeležili, da se nam pridružite. Veseli bomo vsakega predavatelja, ki bi s svojo vsebino lahko prispeval k boljšemu delovanju knjižnic na glasbenih šolah. Morda nam bo nekoč uspelo, da bomo v sklopu študijskih srečanj za knjižničarje na glasbenih šolah izdali publikacijo, v kateri bi predstavili knjižnice, ki delujejo na slovenskih glasbenih šolah, in njihovo zgodovino. Za vse informacije smo na razpolago na elektronskem naslovu: gsjes.knjiznica@siol.net. Seveda pa upamo vsaj še na nadaljnjih deset let. ●

Viri in literatura

- Center za razvoj knjižnic – Šolske knjižnice. Ljubljana: NUK. Pridobljeno 16. 1. 2020 s spletne strani: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/solske/cobiss.php>.
- Center za razvoj knjižnic – Študije. Ljubljana: NUK. Pridobljeno 16. 1. 2020 s spletne strani: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/analize/studije.php>.
- COBISS. Maribor: IZUM. Pridobljeno 16. 01. 2020 s spletne strani: <https://www.cobiss.si/c3/>.
- Curhalek, T. (2002). Glasbene knjižnice in zbirke v Sloveniji in svetu: zgodovinski pregled značilnosti in razvojni trendi (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Gorenjci.si. Kranj: Mestna knjižnica Kranj. Pridobljeno 16. 1. 2020 s spletne strani: <https://www.gorenjci.si/>.
- Mlakar, N. (2007). Notni arhivi slovenskih orkestrrov: predlog za vzpostavitev enotne vzajemne podatkovne zbirke (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Mlakar, N. (2014). Zasnova informacijskega sistema za vodenje arhivov notnega gradiva (magistrsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Strajnar, A. (2009). Vsebinski opis gradiva za glasbene zbirke (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Tauzes, V. (2013). Vrednotenje uporabniškega vmesnika: program GIG (Glasbena šola – Izposoja gradiva) (magistrsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=72242&lang=slv> (30. 6. 2020).
- Uršič, Simon: (2009). Ureditev, koristnost in uporabnost spletnih strani z glasbeno tematiko (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Voglar, M. (2010). Aktivni tečaj COBISS/OPAC za glasbenike: iskanje po vsebini in primerjava z drugimi ustreznimi informacijskimi viri (diplomsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Voglar, M. (2015). Organizacija informacij glede na potrebe uporabnikov knjižnice Glasbene šole (magistrsko delo). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Zavod RS za šolstvo. Ljubljana: ZRSŠ. Pridobljeno 16. 1. 2020 s spletne strani: <https://www.zrss.si/ucilna-zidana/izobrazevanja/studijska-srecanja>.

DR. NINA JAMAR, uni. dipl. bibl., zaposlena kot šolska knjižničarka na Glasbeni šoli Jesenice
Naslov: Glasbena šola Jesenice, Cesta Franceta Prešerna 48, 4270 Jesenice
E-naslov: ninajamar@gmail.com

Funkcija šolske knjižnice pri načrtovanju medpredmetnega pouka za maturitetni tečaj na Gimnaziji Moste

The Role of the School Library in Planning Cross-curricular Classes for the Matura Course at the Grammar School Moste

Katarina Jesih Šterbenc

Izvleček

V članku je predstavljeno načrtovanje in izvedba medpredmetne povezave knjižnica – sociologija ob uporabi spletnega portala dLib.si (Digitalna knjižnica Slovenije) in sistema COBISS+ pri dijakih maturitetnega tečaja. Povezovanje informacijskega znanja s sociologijo in drugimi predmetnimi področji omogoča ustvarjalno in samostojno delo dijakov, ki se izkaže tudi v končnem izdelku. Poznavanje prednosti oziroma pomanjkljivosti različnih informacijskih virov omogoča kritičnost in celostno znanje o pomenu sociologije. Uporaba knjižničnega informacijskega znanja pri dijakih maturitetnega tečaja pri sociologiji je pokazala, da tečajniki znajo izbrati in analizirati informacije, preveriti njihovo verodostojnost ter interpretirati novo pridobljena znanja. Dijaki z medpredmetnim povezovanjem aktivno pridobivajo kakovostno podrobno znanje in hkrati splošnejše znanje za vse življenje.

Ključne besede:

knjižnica, KIZ, medpredmetno povezovanje, učenje, viri, dLib, maturitetni tečaj, znanje

UDK: 027.8:37.091.3

Abstract

The article presents the planning and implementation of the cross-curricular connection between the library and Sociology, using the portal dLib.si (Digital Library of Slovenia) and COBISS+, with students participating in the Matura course. Connecting information knowledge with Sociology and other subjects supports students' creative and independent work, reflected in the final product. The skill to recognize the benefits and weaknesses of various information sources provides them with a critical and integrated knowledge of sociology. By applying library information knowledge, students participating in the Sociology Matura Course showed that they can select and analyse information, verify their validity and interpret the newly acquired knowledge. Cross-curricular connections allow students to actively gain quality knowledge in a certain field as well as the general knowledge that they can then apply in their lives.

Key words:

library, Library Information Knowledge (LIN), cross-curricular connections, learning, sources, dLib, matura course, knowledge

UVOD

Na Gimnaziji Moste poleg programa splošna gimnazija izvajamo tudi enoletni program maturitetni tečaj, ki vključenim omogoča pripravo na maturo. V ta program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali srednje poklicno, srednje strokovno izobraževanje oziroma tretji letnik gimnazije, če so prenehali z izobraževanjem najmanj za eno leto. Ravno tako se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno zaključili osnovnošolsko izobraževanje ter uspešno opravili preizkus znanja na ravni tretjega letnika gimnazije. Predmetnik je sestavljen iz predmetov, ki jih dijaki opravljajo na maturi (slovenščina, matematika, angleščina, sociologija, geografija in, če je dovolj prijav, tudi zgodovina in biologija). Na Gimnaziji Moste deluje tudi šolska knjižnica, ki s svojim delovanjem in gradivom dijake ter ostale uporabnike navaja na samostojno uporabo knjižnega gradiva. Ker je knjižnica del vzgojno-izobraževalnega procesa, izvaja tudi program Knjižnično informacijsko znanje (KIZ). Tako se neposredno, ob sodelovanju s profesorji, vključuje v pouk in sodeluje pri uvažanju novih oz. drugačnih metod in oblik dela, s katerimi dijaki dosegajo zastavljene cilje in se navajajo na samostojno učenje. Ravno tako so knjižnične storitve na voljo tudi vpisanim na maturitetni tečaj. V nadaljevanju bo podrobneje opisan takšen primer dobrega sodelovanja knjižničarke in profesorice sociologije na maturitetnem tečaju.

Učenje knjižničnih in informacijskih spretnosti je uspešno, če je ustrezno in osmišljeno skozi izobraževalne vsebine.

PRIMER POVEZAVE KNJIŽNIČNEGA INFORMACIJSKEGA ZNANJA IN SOCIOLOGIJE ZA DIJAKE MATURITETNEGA TEČAJA

Izhodišče za program knjižničnega informacijskega znanja so cilji šole, namen pa predvsem učinkovito in uspešno doseganje ciljev na področju opismenjevanja in učenja. Učenje v knjižnici poteka v okviru knjižničnega informacijskega znanja, ki »je splošno znanje o informacijskih virih, njihovi izbiri in uporabi za določene namene. Dijaki ga usvojijo do ravni, ki jim

Učenje v knjižnici poteka v okviru knjižničnega informacijskega znanja, ki »je splošno znanje o informacijskih virih, njihovi izbiri in uporabi za določene namene.

omogoča samostojno pridobivanje in uporabo informacij tudi po končanem formalnem izobraževanju, ne glede na to, katero stopnjo šole so končali« (Kurikul, 2008, str. 8). Cilji s predlaganimi vsebinami opredeljujejo nivo informacijske pismenosti, ki naj bi ga obvladal vsak za vstop v svet informacij, in možnosti za njeno razvijanje. Informacijska pismenost je sposobnost opredeljitve informacijske potrebe, pridobivanja, razumevanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov. Za doseganje vsega naštetega je v kurikulumu izpostavljena raba knjižničnega gradiva in informacijskih virov ter profesionalnega znanja knjižničarjev v izobraževalnem procesu (usposobljeni knjižničarji so pomembni, saj sodelujejo pri pouku obveznih in izbirnih predmetov, v dnevih dejavnosti, obveznih izbirnih vsebinah, interesnih dejavnostih). Naša gimnazija nudi ustrezne pogoje za obogaten pouk in medpredmetno sodelovanje, zato že vrsto let zelo dobro sodelujeva profesorica sociologije in knjižničarka. Najino sodelovanje je že pripeljalo do marsikatero dobre rešitve in uspešno izpeljanih medpredmetnih povezav, zato sva se v tem šolskem letu odločili, da bova najino medpredmetno sodelovanje predstavili v okviru maturitetnega tečaja, pri predmetu sociologija. Dijaki pri sociologiji spoznajo temeljne sociološke ideje, metode in pojme, ki jih lahko s pomočjo knjižničnega informacijskega znanja kritično vrednotijo in primerjajo različne informacijske vire (Gerbec, 2010). Učenje knjižničnih in informacijskih spretnosti je uspešno, če je ustrezno in osmišljeno skozi izobraževalne vsebine. Zaradi tega je uporabo knjižničnih storitev smiselno vključiti v pouk, tako da profesorji, ki so strokovnjaki na svojih področjih in dijakom omogočajo uspešno učenje vsebin svojih predmetov, sodelujejo s knjižničarjem, ki je strokovnjak za organizacijo in pridobivanje informacij. Tovrstno sodelovanje združuje vidike različnih strok, kar je za izobraževanje izjemnega pomena.

Med izvajanjem pouka sva ob razlagi ter opazovanju tečajnikov s kolegico opazili in izvedeli, da se tečajniki ogibajo knjižnic, uporabi njenih storitev, uporabi COBISS-a ter ostalih digitalnih zbirk. Ravno tako sva spoznali, da njihovi maturitetni izdelki niso na nivoju, kot je bilo

Iskanje je pomembno strukturirati ter omejiti na svoje iskalne zahteve (v nasprotnem primeru dobimo preveliko število zadetkov, med katerimi se je težko znajti).

zastavljeno oziroma pričakovano. Po pregledovanju izdelkov in opravljenih pogovorih sva ugotovili, da jim velikokrat težave povzročajo že sama navodila za izdelavo seminarske naloge, ki so zapisana v Predmetnem izpitnem katalogu za sociologijo.

Dijaki maturitetnega tečaja so opredelili sociološke probleme in si naredili načrt reševanja le-teh že v sklopu rednih ur sociologije. Tako so že veliko vedeli o določenem družbenem pojavu, skupaj pa smo s pomočjo oz. kombinacijo različnih informacijskih virov (COBISS+, dLib, DKUM, DiKUL ...) in njihovim primerjanjem uspeli priti še do racionalnejše presoje teh pojavov. Naučili so se analizirati in interpretirati novo pridobljeno znanje, ugotoviti smiselnost in praktično uporabo pridobljenega znanja in ne nazadnje ugotovili, ali znajo s pomočjo različnih informacijskih virov racionalneje presojati družbene probleme. Tako kot je v svojem članku zapisala kolegica Usenik, je portal dLib.si (in ostale podobne zbirke) »knjižnica na spletu, ki je na voljo vsem – kadarkoli, kjerkoli, prek računalnika ali mobilnega telefona. Do nje lahko dostopamo prosto, brez vseh omejitev. V naš dom, na delovno mesto, univerzo ali šolo prinaša pisne kulturne zaklade Slovenije, redkosti, ki jih hranijo v NUK-u in v drugih slovenskih knjižnicah. Hkrati nam omogoča dostop do aktualnih strokovnih člankov in drugih celotnih besedil« (Usenik, 2014, str. 35). Digitalne zbirke podatkov so za dijake¹ maturitetnega tečaja, ki so za svoj izbirni maturitetni predmet izbrali sociologijo, zelo dober pripomoček, saj jim omogočajo takojšnjo uporabo polnih besedil, slik, multimedije in poročil. Velika prednost portala je stalna dostopnost ne glede na kraj in čas.

Učno uro sem začela s predstavitvijo osnovnih informacij o sistemu COBISS+, nato sem predstavila še digitalne zbirke dLib, DKUM, DiKUL. Ko sem jih uvedla v sistem, so se lotili iskanja gradiva za konkretne naslove svojih nalog. Določeni dijaki so imeli zelo specifične teme in je bilo potrebno poglobljeno iskanje (izbirno iskanje z več omejitvami). Na kratko sem jim predstavila tudi sistem dela splošnih knjižnic in

aplikacijo mCobiss. Po letih opažanj vidim, da je uporaba sistema COBISS+ med dijaki, kljub našemu knjižničarskemu trudu in poučevanju, še vedno premajhna (dijaki tega sistema enostavno ne uporabljajo). Hkrati pa sva s sodelavko ugotovili, da sta dve uri medpredmetnega sodelovanja premalo, zato sem vsem prisotnim sporočila, da imajo možnost individualnega dela z menoj v šolski knjižnici še nekaj časa po že izvedeni medpredmetni povezavi.

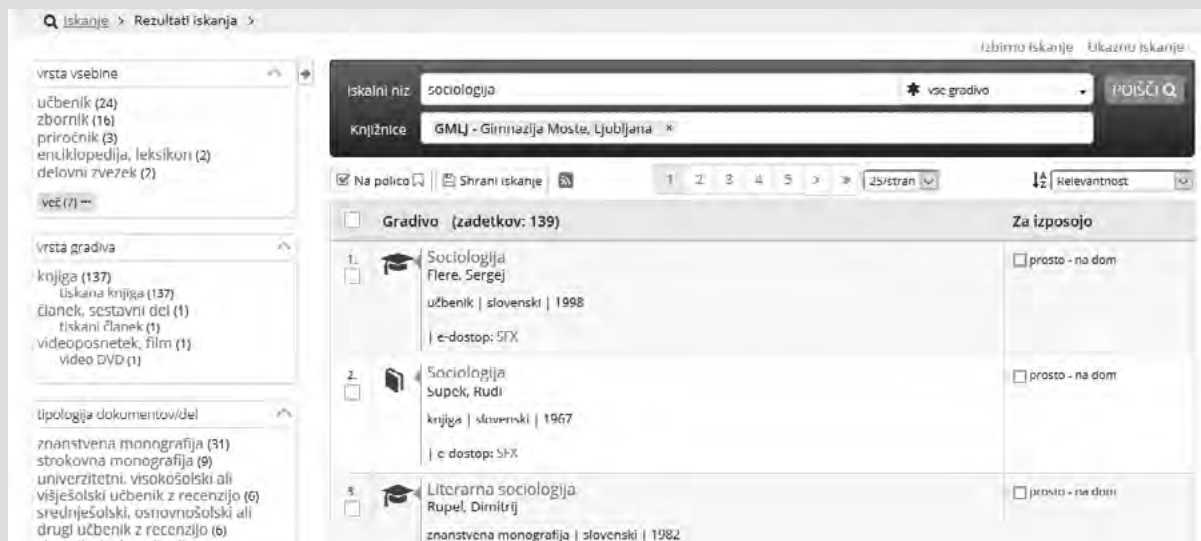
Primer dela z viri – torej kako so se dijaki srečevali z iskanjem – prikazujejo tudi slike zaslona v nadaljevanju. Najprej so si pod vodstvom in napotki ogledali COBISS+: kako in kje dostopajo do katalogov, kako izberejo bazo oziroma knjižnico, kjer bodo iskali gradivo. Najbolj smiselno je bilo, da so iskanje začeli v knjižnici Gimnazije Moste (akronim GMLJ), kar so vpisali v vrstico knjižnice. Najprej so za vajo v iskalni niz napisali ključno besedo oz. pojem sociologija. Nato so spoznavali urejenost zaslona, kako se znajti pri vrstah vsebin, vrstah gradiva ter vseh ostalih elementih ter kaj vse sploh pomeni. Nekateri so bili vešč uporabniki, drugi so sledili, nekaj pa jih je imelo več vprašanj. Skupaj so ugotovili, da je pomembno iskanje strukturirati ter omejiti na svoje iskalne zahteve (v nasprotnem primeru so dobili preveliko število zadetkov, med katerimi se je bilo težko znajti).

V nadaljevanju so se seznanili z iskanjem znotraj portala dLib, kjer so morali poiskati vire za svoje naloge. Učili so se osnovnega in naprednega iskanja. Začeli so s širokimi pojmi in nadpomenkami, a so kmalu ugotovili, da je potrebno iskanje ožiti oz. zastaviti podrobneje, da ne dobijo v pregled preveč zadetkov, ki jih ni možno enostavno in hitro pregledati.

Od dijakov sem dobila tudi povratne informacije, ki mi bodo služile pri nadaljnjem delu in usmerjanju:

- ob samem iskanju so nekateri dijaki v dLibu pogrešali določene iskalne funkcije (npr. iskanje oz. omejevanje rezultatov po jeziku vira), kar so uporabljali pri iskanju gradiva s pomočjo COBISS+,

¹ Nabor tem in naslovov dijaških seminarskih nalog je zelo raznovrsten in razvejan.

Slika 1: Iskanje v osnovnem načinu s pomočjo ključne besede je prikazalo veliko število zapisov.

Slika 2: S pomočjo izbirnega iskanja so iskali natančneje in bolj pregledno.

The screenshot shows the dLib search results for the term 'sociologija'. The search bar at the top contains 'sociologija' and the results are sorted by 'datumu naraščajoče'. The left sidebar shows the number of results (5900) and a list of document types: časopisje in članki (142), e-knjige (75), fotografije (1), knjige (170), raziskovalni programi (3), visokošolska dela (5), and znanstveno časopisje in članki (5504). Below this is a list of journals and articles. The main content area displays two search results. The first result is 'Socialna psihologija in sociologija vsakdanjega življenja' by Mirjana Ule, published in 2004/2008, with a PDF file (191 kB) and a TXT file (61 kB) available. The second result is 'Prostorska sociologija: trajnostni družbenoprostorski razvoj Slovenije v Evropi - TDRSE' by Drago Kos, also published in 2004/2008.

Slika 3: Osnovno iskanje v dLib s pojmom sociologija – dijaki so kmalu ugotovili, da se je treba iskanja lotiti drugače in bolj natančno.

The screenshot shows the dLib advanced search page. The search bar at the top contains 'Iskanje po dLibu...'. Below the search bar, the page is titled 'Napredno (razširjeno) iskanje.' and features a series of input fields and dropdown menus for refining the search. The input fields are labeled 'sociologija', '20*', and a search button. The dropdown menus are labeled 'ključne besede', 'celotno besedilo', 'leto', 'ključne besede', 'avtor', and 'naslov'. Each dropdown menu has a corresponding 'IN' button. The page also includes a search button at the bottom left.

Slika 4: Napredno iskanje v dLib s pomočjo ključne besede in letnice (krajšanje letnice z zvezdico, kar so se naučili že pri iskanju v bazi COBISS+).

- nekaterim je bil bolj uporaben dLib, saj so imeli takoj na voljo polna besedila in je bilo dostopnih več gradiv (ne samo namenski računalniki) kot na COBISS+, kjer so v bistvu iskali zgolj gradivo, če obstaja v knjižnici, in šele nato ugotovili, če je sploh na voljo na policah ali je izposojeno.

SKLEP

V prispevku sem želela predstaviti eno izmed možnih povezovanj knjižničarja in profesorja na gimnaziji ter ob tem osvetliti pomen knjižnice za učenje in posameznikov razvoj. Najino medpredmetno sodelovanje je bilo časovno umeščeno v mesec december, ko imajo dijaki že izbran naslov za svojo seminarsko nalogo, kar je pomenilo, da je vsebina dana in smo se lahko posvetili orodjem za iskanje (COBISS+, dLib in drugo). Medpredmetno povezovanje je izjemnega pomena: poleg rednega dela vsi prisotni vsaj enkrat skupinsko spoznajo knjižničarko, da vedo, kdo ta oseba je in jo tudi lažje poiščejo ter poprosijo za nadaljnjo pomoč. Vsi, ki so za to zainteresirani, lahko namreč pridejo v šolsko

knjižnico vsak dan pred začetkom pouka, kjer z individualnim pristopom rešujemo težave, ki so nastale (od iskanja virov do elementov seminarske naloge, citiranja in navajanja virov).

Opazila sem, da zaradi takšnega načina dela tečajniki šolsko knjižnico tudi pogostejše obiščejo. Kljub temu da je osip dijakov skozi šolsko leto zelo velik, tisti, ki ostanejo, dejansko postanejo redni uporabniki knjižnic, kar se odraža tudi na njihovih pisnih izdelkih. Ti so kvalitetnejši, temeljijo na literaturi, ki so jo dejansko prebrali, in vsebujejo vse elemente dobre seminarske naloge.

Ob tem naj dodam še, da imajo dijaki skozi šolsko leto določene okvirne datume za oddajo etapnih delov naloge. Zaključna naloga mora biti oddana v predpisanem roku, ki ga predpiše RIC. Za opravljeno nalogo dobijo oceno, ki predstavlja največ 20 % celotne ocene na maturi. Naloge sem pred končno oddajo pregledala in ugotavljala, ali so pravilno izbrali vire, ali so znali argumentirati uporabo določenih virov, ali so znali uporabiti informacijsko komunikacijsko tehnologijo ter ali so znali pravilno citirati in navajati uporabljeno gradivo. ●

Viri in literatura

- Gerbec, M. (2010). Pomen knjižničnega informacijskega znanja za razumevanje in pojasnjevanje družbenih pojavov pri sociologiji. *Šolska knjižnica*, 20 (2), str. 115–124.
- Jesih Šterbenc, K. (2016). Timsko delo knjižničarja na dveh delovnih mestih in izgorelost. *Šolska knjižnica*, 25 (1-2), str. 33–39.
- Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija, 2008. Dostopno na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/k_knjizn_inf_znanje_gimn.pdf.
- Maturitetni tečaj (2018). Dostopno na: <https://gimoste.si>.
- Posodobitev kurikularnega procesa na osnovnih

- šolah in gimnazijah sklop: Posodobitev pouka na osnovnih šolah in gimnazijah (2013). Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-XPYBDC0G/015a67e2-633e-4f2a-aa4c-e23ecb5f340f/PDF>.
- Pravila za izdelavo naloge pri splošni maturi (2014). Dostopno na: [https://www.ric.si/mma/2015%20Naloga/2014090209131052/\[online\]](https://www.ric.si/mma/2015%20Naloga/2014090209131052/[online]).
- Predmetni izpitni katalog za splošno maturo. Sociologija (2012). Dostopno na: [https://www.ric.si/mma/M-SOC-2014%20ISSN/2012092610043336/\[online\]](https://www.ric.si/mma/M-SOC-2014%20ISSN/2012092610043336/[online]).
- Usenik, S. (2014). Knjižnično informacijsko znanje z Digitalno knjižnico Slovenije – dLib.si. *Šolska knjižnica*, 24 (1), str. 35–42.

KATARINA JESIH ŠTERBENC je šolska knjižničarka na Gimnaziji Moste in Gimnaziji Poljane. Naslov: Gimnazija Moste, Zaloška cesta 49, 1000 Ljubljana; Gimnazija Poljane, Strossmayerjeva ulica 1, 1000 Ljubljana E-naslov: katarina.jesih@guest.arnes.si

Delo z mladimi uporabniki v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič

Working with Young Users in the library
Knjižnica dr. Toneta Pretnarja in Tržič

Martina Klemenčič

Izveček

Upad zanimanja za branje pri mladostnikih je težava, rešitve zanjo pa v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja najdemo v pestrosti ponudbe, namenjene prav njim. Zaposleni skoraj vsako leto pripravimo novost, s katero jih povabimo in privabimo (tudi) k branju. Nekateri projekti so enkratni, še več pa je takih, ki potekajo vrsto let. Več prebranih knjig in večji obisk knjižnice pa je pozitiven pokazatelj našega truda. Projekti, ki jih izvajamo vsi zaposleni, so predstavljeni v članku.

Ključne besede:

mladi uporabniki,
vzpodbujanje branja,
knjižnica, obisk

UDK: 027.625:027.022

Key words:

young users, encouraging
reading, library, visit

Abstract

The declining interest in reading among young people has become a problem that the library *Knjižnica dr. Toneta Pretnarja* is addressing with a diverse offering intended especially for them. Almost every year, the library employees create something new to invite and attract them (also) to reading. This includes either one-time projects or, more often, projects taking place over a number of years. Our efforts have yielded positive results – more books are being read and library visits have increased. The article presents these projects, which are implemented by all employees.

UVOD

Od vseh tipov knjižnic so splošne knjižnice tiste, ki skrbijo za potrebe vsega prebivalstva. Branje je znanje je reklo, ki še kako drži. Zadnja leta bere vse manj ljudi in knjižnice še prehitro izgubljam oz. ne dobimo (novih) članov. Če na mladih res svet stoji, skušamo v naši knjižnici postavljati trdne temelje. *Kako pridobiti mlado bralstvo?* je vprašanje, ki si ga zastavljamo vse pogosteje. V naši knjižnici mladim namenimo ogromno našega časa in energije, saj se zavedamo, da s tem skrbimo (ne zgolj) za našo prihodnost. V članku bom predstavila projekte naše knjižnice, ki so namenjeni mladim in so se izkazali kot dobra praksa.

Največja težava v Tržiču je, da nimamo nobene srednje ali višje šole, tako da se večina otrok, ki se začne nadalje izobraževati, porazgubi.

Ko smo načrtovali izobraževalni dan DBG-ja¹ in smo določili temo Mladi uporabniki (mladostniki, dijaki in študentje), me je prešinila misel, da bo o tem kaj povedati kar trd oreh. Delamo kaj zanje? Največja težava v Tržiču je, da nimamo nobene srednje ali višje šole, tako da se večina otrok, ki se začne nadalje izobraževati, porazgubi. Obiskovati začnejo srednješolske knjižnice, splošne knjižnice v kraju šolanja, ki so povečini večje in bolj zadovoljijo njihove potrebe po leposlovju in stroki. Na našo oziroma njihovo prvo matično knjižnico se spomnijo in vrnejo le takrat, ko ne dobijo čtiva za domače branje v ostalih knjižnicah. Vedno upamo, da se bodo v prihodnosti kot odrasli uporabniki vrnili. V praksi se to velikokrat izkaže za resnično. Če ostanejo in živijo v svojem rodnem mestu, se vrnejo v knjižnico. Če ne prej, pa takrat, ko sami dobijo otroke in jih pripeljejo v knjižnico.

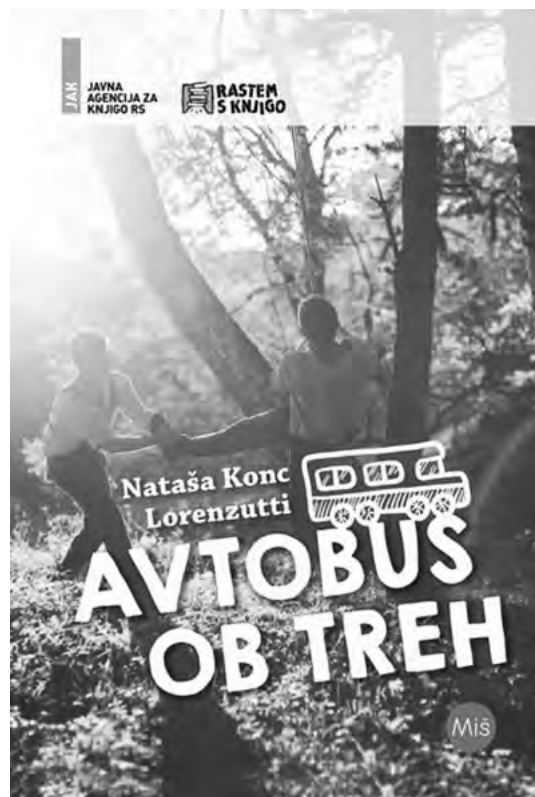
STORITVE ZA MLADE UPORABNIKE

Med najstniške uporabnike štejemo osnovnošolce zadnje triade. Se v tržiški knjižnici najdejo projekti tudi za to skupino? V Tržiču imamo tri osnovne šole, s katerimi knjižnica zelo dobro sodeluje. Knjižničarji jih obiskujemo v njihovih razredih z raznimi kvizi,

predstavitvami knjig, vabimo jih v knjižnico. Ob začetku leta prvošolcem, letos drugošolcem, kar se je izkazalo še za bolj primerno, podarimo knjigo – slikanico, ki jo izda in založi knjižnica. Tematika je lokalna, domoznanska: Popotnica popelje na grad Altgutenberg, Šentanček v podljubeljski rudnik, Košutar² je zmaj, ki je porušil prvotno naselje Tržičanov, na današnjem kraju pa so zgradili mesto Tržič. Ob tem v vseh razredih izvedemo uro predstavitve oziroma uro knjižne in knjižnične vzgoje. Staršem prvošolcem spregovorimo o vzgajanju njihovega otroka v bralca. Dobre bralne veščine prinese neverjetne rezultate v življenje njihovih otrok, širijo njihovo znanje in samozavest. Kaj pa mladostniki?

RASTEM S KNJIGO

Vsako leto izvajamo projekt Rastem z knjigo, namenjen sedmošolcem, ki prejmejo vsak svoj izvod knjige za tisto leto po izboru Ministrstva za kulturo. Obisk knjižnice poleg prejema knjige vključuje še spoznavanje knjižničnega informacijskega sistema, seznanjanje z

1 Društvo bibliotekarjev Gorenjske

2 Popotnica, Šentanček, Košutar so slikanice Tanje Ahačič

najnovejšim mladinskim leposlovjem ter predstavitev avtorja in knjige. Ta projekt izvajajo vse splošne knjižnice na podoben način, zato se ob njem ne bi ustavljala.

KNJIŽNA ČAJANKA

Knjižna čajanka je namenjena devetošolcem, ki jih veseli branje, ki se radi o prebranem pogovorijo, izrazijo svoje kritično mnenje in delijo svoje izkušnje z drugimi.

Za mladino oziroma devetošolce smo leta 2017 v sklopu projekta Tržič – mesto dobrih misli in želja³ (organizator OŠ Tržič) pripravili prvo knjižno čajanko. Knjižna čajanka je namenjena devetošolcem, ki jih veseli branje, ki se radi o prebranem pogovorijo, izrazijo svoje kritično mnenje in delijo svoje izkušnje z drugimi. Tema vsakoletne čajanke je pazljivo izbrana, zato da se mladostniki v njej prepoznajo. Delo v manjših skupinah pa nam ponuja več možnosti za izražanje individualnosti.

Člane za čajanko vsako leto pomagajo izbrati šolski knjižničarji in učitelji slovenščine na sodelujočih osnovnih šolah. Skupaj s knjižničarko Evo Maršič, ki je v vlogi moderatorke, se v pionirskem oddelku knjižnice zberejo izbrani učenci devetošolci v spremstvu učiteljic slovenskega jezika. Ob čaju in piškotih se razvije konstruktiven klepet o izbrani knjigi in z njo povezanih temah.

³ <http://trzic-srce.splet.arnes.si/>

Do sedaj smo klepetali o knjigah *Julijanova zgodba*, ki govori o drugačnosti in njenem sprejemanju.

Knjiga *Življenje na vratih hladilnika* govori o materi in hčeri, ki komunicirata preko kratkih sporočil na vratih hladilnika, a to preseka novica, da je mama zbolela za rakom. Misel knjige je, da si moramo kljub vsej sodobni tehnologiji vzeti čas za osebni stik z ljudmi, ki so nam blizu. In da je le dobra komunikacija korak bližje temu, da so naši medsebojni odnosi kvalitetni.

Tretja obravnavana knjiga je bila *Dragi Zaza*, katere osrednja tema je nevarnost medmrežja oziroma interneta. Kljub težki tematiki je bilo iz odgovorov in razmišljanja mladostnikov razvidno, da poznajo pasti interneta, da vedo, kako se na spletu zaščititi in da vedo, kje so meje sprejemljivega obnašanja. Odzivi sodelujočih so pokazali, da moramo z vsakoletno čajanko vsekakor nadaljevati.

OB KONCU BRALNE ZNAČKE

Za učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovnih šol, ki so uspešno opravili bralno značko, v knjižnici pripravimo dogodek, na kateri gostimo ustvarjalce z različnih področij umetnosti. V naši knjižnici se za mlade bralce še posebej potrudimo. V sodelovanju z učitelji in knjižničarji vseh treh osnovnih šol se že prej dogovorimo, katerega gosta bomo povabili (da ga niso ali ga ne nameravajo povabiti že sami).

Povabimo zanimive goste, kot so pisatelji, igralci, fotografi, potopisci, glasbeniki, ki so zanimivi za mlade.

Povabimo zanimive goste, kot so pisatelji, igralci, fotografi, potopisci, glasbeniki, skratka take, ki se nam zdijo zanimivi za mlade. Goste, katerih nastopi bi mlade pritegnili in spodbudili, da bi še več brali ali pa mogoče še

svojim vrstnikom prišepnili na uho: »Veš, kako je b'lo kul, drug' let' še ti preber' par knjig, pa greva skup' v knjižnico pogledat, kaj so nam pr'prav'l.« Če nam uspe pridobiti vsaj kakega mladega bralca, smo naredili veliko.

Vsako leto se zbere okoli devetdeset mladih, ki uživajo ob nastopih sodelujočih; ob glasbenih nastopih zraven prepevajo, literatom in ostalim zastavljajo sprva plašna in komaj slišna vprašanja, ki postajajo vsa glasnejša in na koncu se vsi srečni in zadovoljni razidemo. Do sedaj smo gostili: igralca Dejana Pevčeviča, fotografa in potopisca Mateja Megliča, pevca Adija Smolarja in raperja Zlatka ter mladinske pisatelje Natašo Konc Lorenzutti, Vinka Möderndorferja in Deso Muck.

ZA MLADE GREMO TUDI IZZA SVOJIH ZIDOV

Iskali smo idejo, kako in kaj pripraviti za osmo- in devetošolce, ki že malo izgubljajo stik s splošno knjižnico. Mora biti kaj zelo zanimivega, saj jim je hitro vse brez veze. Direktorici je bila všeč ideja o predstavitvi knjige Anje Baš *Lačna življenja*, v sklopu katere je avtorica ponujala tudi glasbeno popestritev.

V namen izvedbe smo zaprosili občino Tržič, da nam je odstopila dvorano v kulturnem centru Tržič. Povabljeni župan občine (občina Tržič je prejemnica naziva Branju prijazna občina⁴) je mladostnike spodbudil k branju.

Oktobra 2016 smo torej v goste povabili literarno gostjo Anjo Baš. Na predavanje, ki je bilo v dopoldanskem času, smo skupaj z vsemi tremi osnovnimi šolami, ki so pripeljale učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, do zadnjega kotička napolnili dvorano kulturnega centra. Zbralo se je okoli 250 mladih, ki so z velikim zanimanjem poslušali o motnjah hranjenja. Anja Baš, glasbenica, ki se uspešno uveljavlja na glasbenih odrih, je izdala svoj prvenec, v katerem opisuje boj z bulimijo. Bulimija in anoreksija sta bolezni sodobnega časa, ki svojih žrtev ne izbirata. Čeprav se zdi, da bolezni podležejo zgolj mladostnice, to ni res.

Anja je v svoji knjigi predstavila motnje hranjenja z osebnega vidika, kar kaže na to, da je motnje hranjenja težko prepoznati, saj se velikokrat skrivajo za lepimi obrazi in za navidezno čudovitimi zgodbami o uspehu. Pri povedovala je, kako se je spopadala z občutki manjvrednosti, krivde in kako se je soočala s strahom pred življenjem. Povedla nas je na nepozabno notranje potovanje, nas navdala z občutki bolečine, ki jim je sledila hvaležnost zaradi zgodbe, ki krepi vero vase. Anjina zgodba nas je okrepila s spoznanjem, da nismo edini, ki si zadajamo udarce in ne prepoznavamo ljubezni v sebi. Podala nam je največjo vrednoto in nas hkrati opogumila, da najdemo v sebi tisto, kar je vredno ljubezni, in občutek, da se moramo imeti radi.

⁴ <https://www.knjiznice.si/zdruzenje-splosnih-knjiznic/razpisi-in-natecaji-zsk/>

Maja 2018 pa smo za enako ciljno skupino osnovnošolcev v goste povabili Igorja Saksido in raperja Trkaja.

Profesor dr. Igor Saksida in raper Rok Terkaj – Trkaj sta v sodelovanju z Mladinsko knjigo v začetku leta 2017 izdala album in knjigo *Kla kla klasika*. V knjigi sta avtorja skušala združiti slovensko klasično poezijo in moderne hip-hop ritme. Vse z namenom in željo, da bi mladim približali slovensko klasiko – slovenske klasične pesnike in njihove pesmi, ki se jih mladostniki ponavadi učijo in berejo z odporom. Skozi sodoben rap mladim poskušata približati slovenske klasike, kot so France Prešeren, Simon Gregorčič, Oton Župančič in Dragotin Kette. Njihova sporočila so še vedno zelo aktualna, če jim le znamo prisluhniti in v njih najti vzporednice s sodobnim svetom, kar onadva vsekakor znata.

V tem prepletu zlahka opazimo, da se je čas, tehnologija in doživetje sveta spremenilo, toda čustva ljubezni, žalosti in druga občutja pa ostajajo. Zato klasična poezija ni za staro šaro, kot bi lahko rekli današnji mladi, ampak je sporočilna in aktualna, če ji le znamo prisluhniti. Zelo smo bili navdušeni, ko je Trkaj s preprostimi besedami v manj kot minuti sestavil krasne rime, ki so nas dodobra nasmejale. Prostor se je tresel ob vsakemu naslednjem komadu, ki sta ga dovršeno »zarepala«, in vse učence sta dvignila na noge. Upamo, da smo s tem dosegli namen in mlade navdušili k branju slovenskih klasikov.

SODELOVANJE S KLUBOM ŠTUDENTOV

V Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič dobro sodelujemo tudi s Klubom tržiških študentov (KTŠ). Njihovi člani imajo v naši knjižnici subvencionirano članarino. Študent ob vpisu ali podaljšanju članstva pokaže veljavno izkaznico KTŠ-ja, poravnano mora imeti tudi njihovo članarino. Če izpolnjuje te pogoje, ima letno knjižnično članarino bistveno nižjo.

S KTŠ sodelujemo tudi tako, da jih naša nabavna služba povpraša, katero študijsko gradivo potrebujejo. Priporočeno gradivo tudi nabavimo in s tem poskušamo obdržati študente v matični knjižnici.

Pred leti smo s KTŠ-jem sodelovali tudi z raznimi potopisi. Mladi veliko potujejo, se udeležujejo taborov, sodelujejo v študijskih

projektih v tujini ali kot prostovoljci sodelujejo v raznih projektih v državah tretjega sveta. To so nam že kar nekajkrat predstavili tudi v naši knjižnici v obliki predavanja ali potopisa. Tako so v knjižnico prišli tudi drugi mladi, predavatelji pa so svoje delovanje lahko prikazali tudi širši množici.

DIGITALNO = REALNO = NORMALNO

Čisto svež celodnevni dogodek se je dogajal oktobra lani: Digitalno = realno = normalno smo v dopoldanskem delu naslovili prav na mladostnike oziroma učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja vseh treh osnovnih šol. Dobro uro je imela posamezna šola rezervirano za vpogled v VR (virtualno resničnost), AR (obogateno resničnost) MR (mešano resničnost). Namen dogodka ni bil predstavljati nove svetove, ki jih bodo še bolj osamili in zaprli v njihove sobe, temveč doživetje izkušnje ter številnih možnosti, ki jih ponujajo, še zlasti pa predstaviti, kje so poklici prihodnosti, torej njihovi poklici. Ocenjujejo namreč, da se bo v 15 letih 40–50 % delovnih

mest predružačilo prav zaradi vstopa digitalnega sveta v našo realnost.

Upamo, da bomo z mladimi še naprej sodelovali vsaj tako uspešno kot do sedaj, čeprav nas pesti velika prostorska stiska. Če bi mladim lahko nudili več prostora za študij (mirne sobe), več prostora tudi za njihovo druženje in več računalniških mest, bi za njih lahko storili še marsikaj. Z upanjem torej zremo v prihodnost, mogoče tudi z novo knjižnico, ki bi lahko postala »dnevna soba« za vse generacije. ●

Literatura

Kla kla klasika (2017). Pridobljeno 13. 12. 2019 s spletne strani: https://www.mladinska.com/za_medije/sporocila_za_javnost/kla-kla-klasika.

Lorenčič, D. (2016). Anja Baš: *Lačna življenje*. Pridobljeno 11. 10. 2019 s spletne strani: <https://sensa.metropolitan.si/beremo-skupaj/ctivo-za-navdih/anja-bas-lacna-zivljenje>.

MARTINA KLEMENČIČ je samostojna bibliotekarka.

Naslov: Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič, Balos 4, 4290 Tržič

E-naslov: martina.klemencic@gmail.com

Gregor Škrlič

O knjigi Življenja knjig z domačih knjižnih polic

V službi sem se prvič srečal z uporabnico, ki je rekla, da doma praktično nimajo knjig in da imajo na steni zgolj televizijo. To me je dobesedno šokiralo in mi dalo misliti. Področje sem želel bolje raziskati, poiskati kakšno gradivo, raziskavo in tako mi je pod roke prišla knjiga z naslovom *Življenja knjig z domačih polic* (2019). Avtorica Pia Marincelj je knjigo izdala na podlagi magistrskega dela, kjer je raziskovala domače knjižnice

posameznikov. Knjiga je razdeljena na poglavja o razvoju domačih knjižnic, pomenu domače knjižnice, nato so predstavljene raziskovalne metode ter rezultati in razprava. Poglobljeno je raziskala domače knjižnice skozi zgodovinski razvoj zadnjih 60-ih let, ob tem pa je hotela dobiti uvid v primerjavo pri opremljanju domov in tiskanim knjigam namenjenega pohištva, saj se v zadnjih letih veliko omenja porast prodaje in uporabe e-knjig. S pomočjo

raziskave in spletne ankete je pridobila zelo zanimive odgovore na zastavljena vprašanja v povezavi s knjigami, lastništvom tiskanih in e-knjig, branjem (pogostost), domačimi knjižnicami, obiski javnih knjižnic ...

Zelo zanimivo je brati njeno opisovanje pregledanih revij *Naš dom*, kjer je ugotavljala, kako so se skozi čas spreminjale domače knjižnice (avtorica je zapisala, da je med pregledovanjem opazila, da so na začetku velik poudarek dajali na arhitekturno-gradbeniške vsebine in knjižne police, kasneje pa na dizajn in življenjski slog ter police so počasi izginile).

Poseben čar knjige so tudi vključene fotografije domačih knjižnic posameznikov, na katerih se odraža duša, karakter in stil posameznika.

Največ sem se zadržal pri vprašanju 'Kako pomemben del vašega bivalnega prostora predstavljajo knjižne police?', kjer je od 1052 anketirancev kar 33 % odgovorilo, da je zelo pomemben, 52 % da je pomemben in le 15 % anketirancev kot manj pomemben. In ob tem še ne izgubim upanja za domače knjižnice in lastništvo knjig.

Če še na kratko povzamem avtoričine ugotovitve, so skozi zgodovino na razvoj domačih knjižnic in knjižnih polic vplivali dejavniki: pismenost prebivalstva, dostopnost in nosilec besedil, javno zanimanje za besedila in prisotnost drugih medijev. ●

Urška Repinc, Marija Helena Logar

Projekt Branje z(a) zabavo 2 – Reading with Ease and Fun 2: priročnik

Projekt Erasmus+ *Branje z(a) zabavo 2 – Reading with Ease and Fun 2* je nadaljevanje projekta *Reading with Ease and Fun*, ki se je zaključil v letu 2019. Sodelujoče države so bile Bolgarija, Turčija, Latvija, Italija, Portugalska in Romunija. V

sklopu tega projekta je nastal priročnik *Reading with Ease and Fun – Branje z(a) zabavo* ter delovni listi za delo v razredu in delo z učenci s posebnimi potrebami.

Predvsem z namenom širjenja rezultatov dela projekta, vpeljevanja novih spoznanj v šolsko delo so vodilni v zaključenem projektu s sodelovanjem drugih partnerjev prijavi nov projekt. Prijava je bila uspešna. Večina partnerjev se je ponovno odločila za sodelovanje, pridružili so se še nekateri novi. Med novimi partnerji je tudi OŠ dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica.

Za začetek smo priročnik *Reading with Ease and Fun (REF)* prevedli v slovenščino. Priročnik najdete na Facebookovi strani projekta REF

2 in tudi na spletni strani šole. Svetovalka za knjižnično dejavnost ga bo kot priponko delila prek mreže šolskih knjižničarjev in bo objavljen v spletni učilnici. V nadaljevanju načrtujemo prevod učnih listov. Gradivo je hkrati spodbuda za razmislek o veščinah, ki bi pripomogle k izboljšanju načina dela z učenci s posebnimi potrebami na področju branja ter motivaciji za branje vseh učencev.

Na šoli smo delo organizirali v sklopu šolskega projekta *Radi beremo*. Ta projekt na šoli poteka že mnogo let predvsem z namenom širjenja različnih spodbud za branje na celotno šolsko skupnost. Člani tima so predstavniki aktiva učiteljev razrednega pouka, slovenščine, šolska knjižničarka in drugi. Skrbimo za zastopanost različnih aktivov na šoli s poudarkom na teh, ki se z branjem še posebej ukvarjajo.

Povezavi do priročnika *Branje z(a) zabavo*:

Facebook: REF „reading with ease and fun“ Project

Spletna stran šole: <http://osbohinj.splet.arnes.si/files/2015/10/REF-Handbook-SL.pdf> ●

Nacionalni mesec skupnega branja 2020

Datum dogodka: **8. 9. 2020–11. 10. 2020**

Lokacija: **po Sloveniji**

Z nacionalno akcijo promocije branja NMSB si zdaj že tretje leto prizadevamo z najrazličnejšimi dejavnostmi povečati zavedanje ljudi o pomenu in pomembnosti branja ter vse generacije spodbuditi k branju, izposoji in nakupu knjig.

Spletni dogodkovnik www.nmsb.pismen.si (ureja Andragoški center Slovenije – ACS) vse leto omogoča dostop do informacij o dogajanju, povezane s knjigo, branjem, bralno kulturo na območju celotne Slovenije.

Vse VIZ vabimo, da v dogodkovniku napoveste in predstavite različne dejavnosti s področja bralne pismenosti in bralne kulture, ki jih boste organizirali v tem letu ter tudi **vaš VIZ postavite na zemljevid bralne pismenosti in bralne kulture** (dogodke lahko vnašate vse leto).

NMSB 2020 bomo začeli z nacionalnim posvetom *Branje kot vrednota?*, med osrednje dogodke pa uvrščamo nacionalni projekt *Rastem s knjigo* (nosilka Javna agencija za knjigo RS – JAK), praznovanja ob 17. septembru, dnevu zlatih knjig (začetek branja za bralno značko, www.bralnaznacka.si), ki bodo letos še posebej slavnostna, saj Bralna značka praznuje 60 let, pilotni projekt *#sportajmoinberimo* ter posvet *ABC bralne pismenosti 2020*, ki ga pripravlja Center za spodbujanje bralne pismenosti Mariborske knjižnice (več na www.mb.sik.si).

Tako kot doslej bo NMSB 2020 spremljala nacionalna komunikacijska akcija **Beremo skupaj** (vodi jo Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS), povezan pa bo tudi s *Tednom vseživljenjskega učenja*, ki ga vodi ACS. ●

Nacionalni medresorski posvet Branje kot vrednota?

Datum dogodka: **8. 9. 2020**

Lokacija: **Cankarjev dom, Prešernova cesta 10, Ljubljana**

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo, Ministrstvo za kulturo, Javna agencija za knjigo RS, Andragoški center RS, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, Cankarjev dom ter Bralno društvo Slovenije kot izvršni producent, vabimo na celodnevni nacionalni medresorski posvet na področju bralne kulture in bralne pismenosti Branje kot vrednota?, ki bo v torek, 8. septembra 2020, v Cankarjevem domu, Prešernova cesta 10, Ljubljana.

Namen posveta

Ker si ustanove z različnih področij prizadevamo, da bi o pomenu bralne pismenosti in bralne kulture informirali čim širši krog strokovne in širše javnosti, bo na mednarodni dan pismenosti organiziran nacionalni medresorski posvet. Namenjen bo skupnemu razmisleku o ozaveščanju širše javnosti o pomenu branja, bralne pismenosti in bralne kulture. V dopoldanskem delu so predvidena predavanja in okrogle mize/pogovori na temo branja, bralne pismenosti, razvoja bralne kulture, aktivne vloge mladih, medpredmetnega povezovanja, družinske pismenosti, pomena branja za gospodarstvo ipd. Popoldanski del je namenjen predstavitvam projektov, dobrih praks ter podpornega okolja.

Organizatorji posveta želimo s posvetom prispevati k povezovanju vseh pomembnejših ustanov in posameznikov, ki delujejo na tem

področju, hkrati pa spodbuditi zavedanje o pomenu branja na vseh področjih (zdravje, družina, gospodarstvo ...).

Z nacionalnim posvetom Branje kot vrednota? se bo uradno začel Nacionalni mesec skupnega branja 2020 (NMSB 2020).

Pomembno!

- Vse prijavitelje bomo najkasneje do 4. septembra 2020 seznanili z navodili in priporočili za varen obisk posveta oziroma morebitnimi spremembami glede izvedbe.
- Prijavite se z e-prijavnico **od 20. julija do 4. septembra 2020**, s čemer si zagotovite udeležbo na posameznih programskih sklopih.
- Število udeležencev je omejeno, zato pohitite s prijavi.
- Kotizacije ni.
- Udeleženci prejmete potrdila o udeležbi.

Organizacijski odbor: mag. Nataša Bucik (Ministrstvo za kulturo), Romana Fekonja (Zavod RS za šolstvo), dr. Sabina Fras Popovič (Mariborska knjižnica, Center za spodbujanje bralne pismenosti), Nada Požar Matijašič (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport), Petra Potočnik (Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS), Tjaša Urankar (Javna agencija za knjigo RS), mag. Savina Zwitter (Bralno društvo Slovenije). ●

Formativno spremljanje v podporo učenju

Priročnik za učitelje in druge strokovne sodelavce

Priročnik obsega 7 zvezkov, zbranih v mapi,
cena 12,40 €

- Zakaj formativno spremljati
- Nameni učenja in kriteriji uspešnosti
- Dokazi
- Povratna informacija
- Vprašanja v podporo učenju
- Samovrednotenje, vrstniško vrednotenje
- Formativno spremljanje v vrtcu

Priročniki po predmetih in področjih

Formativno spremljanje kot podpora učencem s POSEBNIMI POTREBAMI

Formativno spremljanje na RAZREDNI STOPNJI

Formativno spremljanje pri MATEMATIKI

Formativno spremljanje pri ZGODOVINI

Formativno spremljanje pri delu SVETOVALNIH DELAVCEV

www.biblos.si

Na portalu Biblos objavljamo dve reviji
in vas vabimo k nakupu oz. izposoji.

biblos

eKnjige na spletu

Kategorije

Novosti

Biografije in spomini (201)

Fantazijski in ZF romani
(83)

Kriminalke in trilerji (103)

Ljubezenski romani (192)

Romani - drugo (831)

Zgodovinski, vojni,
pustolovski romani (115)

Periodika

Kupi Izposodi

Različni avtorji
in avtorice

**Geografija
v šoli**

Kupi Izposodi

Različni avtorji
in avtorice

**Zgodovina
v šoli**

Zgodovina v šoli (1/2018) je tematska, namenjena
veščinam kritičnega mišljenja, ki jih lahko pri delu
z zgodovinskimi viri zelo učinkovito spodbujamo in
razvijamo.

VSEBINA

IZPOSTAVLJAMO

Dr. Tanja Rupnik Vec: Učenje veščin kritičnega mišljenja – ne le vzgojno-izobraževalna možnost, temveč temeljna pravica vsakega učenca	3
Dr. Vilma Brodnik: Spodbujanje kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri	18
Srečko Zgaga: Alternativna kultura in gospodarstvo v procesu osamosvajanja – dejavnosti za spodbujanje kritičnega mišljenja	39
Špela Frantar: Mobiliziranci v nemško vojsko – dejavnosti za spodbujanje kritičnega mišljenja	50
Nataša Šekoranja Špiler: »Peščica zemlje«: izgon ljudi iz Posavja v času 2. svetovne vojne – delo z zgodovinskimi viri	62

IZMENJUJEMO IZKUŠNJE

Petra Dešman: Ekskurzija v srednjeveško Škofjo Loko za učence izbirnih predmetov Odkrivajmo preteklost svojega kraja in Likovno snovanje	82
---	----